

บทที่ 5

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ความเชื่อเป็นความรู้สึกนึกคิด ความศรัทธาที่ทำให้เกิดพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมจึงมีอยู่ในทุกสังคม อาจมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันบ้าง การแสดงออกทางพิธีกรรม ย่อมสะท้อนให้ทราบถึงความเชื่อของกลุ่มคนในสังคมที่มีการประกอบพิธีกรรมนั้นๆ นอกจากนี้ความเชื่อและพิธีกรรมยังมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน พิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารีก็เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ผลการศึกษาความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม สัญลักษณ์ในพิธีกรรม และความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

ลักษณะความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

กลุ่มที่ 1 ชาวบ้านในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

1.1 เพศชาย อายุต่ำกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

บัณฑิต จิรวัดพัฒนา (2543) กล่าวว่า “ผมมีอาชีพถ่ายภาพนักท่องเที่ยว และคนทั่วไปที่บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี คนที่มากราบไหว้สักการะบูชา มาบนบาน ท้าวสุรนารีแล้วจะถ่ายภาพเป็นที่ระลึก ทุกคนจะต้องให้มีภาพอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีอยู่ในภาพด้วย เพราะเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมาและเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ก่อนจะประกอบกิจกรรมใดๆ จะต้องมากราบไหว้สักการะเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล เคยมาบนบานให้สอบเอ็นทรานส์ได้ก็สอบได้ เชื่อว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ ชาว นครราชสีมาถือว่าเป็นลูกหลานของท่านทุกคน และนิยมนำชื่อของท่านมาใช้เช่น ชื่อชอยท้าวสุระ ชื่อถนนสุรนารี เพื่อเป็นการระลึกถึงท่านด้วย วันเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะไม่มีเวลา แต่มาร่วมชมงานท้าวสุรนารีทุกปี อยู่ในเมืองมีโอกา

ผ่านหน้าอนุสาวรีย์เป็นประจำก็ยกมือไหว้ทุกครั้ง มีเวลามากrabไหว้สักการะจะใช้
ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย การบนบานก็ใช้อย่างเดียวกันเพราะเป็นเครื่องบูชาทำตาม
ประเพณีไทย เครื่องสังเวย บวงสรวงในพิธีบวงสรวงพึงจากผู้ใหญ่เล่าจะใช้หมากพลู
บุหรี มะพร้าวอ่อน กลัวยน้ำว่า หัวหมู เป็ด ไก่ ขนมห ผลไม้ และอื่นๆ อีกหลายอย่าง การ
จัดงานเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมีการใช้ดนตรีและศิลปะการแสดง ถ้าไม่มีดนตรี
การแสดงงานก็จะเงียบเหงาไม่สนุกสนาน สำหรับงานทำวสุรนารีมีการจัดขบวนแห่มี
ความหมายของการเริ่มงาน ความสวยงาม การแสดงออกทางความคิดในหลายรูปแบบ
จัดเป็นขบวนเดินไปรอบเมืองเพื่อให้ผู้ชมพอใจและสนุกสนาน พิธีบวงสรวงมีการอ่าน
โอองการ เป็นพิธีโบราณทำกันทุกปีเป็นประจำ”

สุรศักดิ์ ราตรี (2543) กล่าวว่า “คิดว่าทุกจังหวัดต้องมีรูปสัญลักษณ์
ประจำจังหวัดจะได้รู้ว่าจังหวัดอะไร ชาวจังหวัดนครราชสีมาเอารูปทำวสุรนารีเพราะ
ใครๆ ก็รู้จักกันทั่วไปและอนุสาวรีย์ทำวสุรนารีก็เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองด้วย
ชาวนครราชสีมากราบไหว้สักการะบูชาสั้หน้ามีความศรัทธาและแสดงออกถึงความ
เคารพต่ออนุสาวรีย์ มีผู้เล่าขานว่า อนุสาวรีย์ทำวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์ มีวิญญาณดูแล
ปกป้องรักษาและบันดาลโชคลาภได้ มีผู้มาขอให้สอบเข้าเรียนต่อ สอบเข้าทำงานก็สอบ
ได้ ปัจจุบันชาวนครราชสีมานิยมเรียก คุณย่า กันทั้งนั้น ไม่ค่อยนิยมเรียกว่า ทำวสุรนารี
เรียกคุณย่า แล้วเหมือนบรรพบุรุษหรือญาติผู้ใหญ่ นอกจากนี้เพื่อความเป็นสิริมงคลจึง
นำรูปอนุสาวรีย์ทำวสุรนารีมาเป็นตราสัญลักษณ์หรือนำชื่อท่านมาใช้ เช่น มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี เพราะมีความเชื่อและศรัทธาว่าท่านเป็นผู้กอบกู้บ้านเมือง เป็นผู้ทำ
ความดี วันเฉลิมฉลองได้มาดูเพราะมีปีละครั้งถือโอกาสมากราบไหว้สักการะบูชาคุณย่า
ด้วย แต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มา เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองเมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้
ทำแล้วสบายใจ ส่วนการบนบานยังไม่เคยมาทำได้แต่มาขอพรเท่านั้น เมื่อมากราบไหว้
สักการะบูชาจะใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัยเป็นของบูชาตามธรรมเนียมไทย ที่
อนุสาวรีย์มีจัดไว้จำหน่ายให้ความสะดวกดี พิธีบวงสรวงไม่เคยมาดู โดยทั่วไปต้องมี
เครื่องบวงสรวงจัดอาหารคาวหวาน ผลไม้ ซึ่งต้องใช้หลายอย่างหลายชนิดมากเป็นการ
ทำตามประเพณี นอกจากนี้งานทำวสุรนารีมีดนตรีและการแสดง ทำให้งานสนุกสนาน
มากขึ้น ผู้มาชมงานมีหลายเพศหลายวัย ได้ดูการแสดงพื้นบ้านหลายอย่างซึ่งหาดูยาก

และยังมีขบวนแห่สวยงามให้ชมด้วย การจัดขบวนแห่ทำให้เห็นถึงความสามัคคีของชาวนครราชสีมาช่วยกันจัดขบวนแห่อย่างสวยงามเพื่อแสดงถึงความเคารพท้าวสุรนารีเพื่อให้ท้าวสุรนารีชมขบวนผู้มาร่วมงานก็รู้สึกภูมิใจและมีความสุขใจมาก ในพิธีบวงสรวงมีการอ่านโอองการเป็นพิธีโบราณ ปัจจุบันพิธีนี้ไม่ค่อยเห็นทำกันแล้วแต่ที่จังหวัดนครราชสีมายังทำเป็นประจำและคงต้องทำสืบต่อไป”

ทรงเกียรติ ฉลองกลาง (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา เพราะคุณย่าเป็นคนเก่งเป็นคนกล้าหาญและชาวนครราชสีมายังให้ความเคารพศรัทธาท้าวสุรนารีให้เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครราชสีมาด้วย ผู้ที่จะเดินทางไปรับจ้างทำงานต่างประเทศต้องมากราบไหว้ขอความคุ้มครองให้แคล้วคลาดปลอดภัยและยังเชื่อกันว่ามีวิญญาณของท่านปกปักรักษาและบันดาลโชคลาภ เพราะลูกมาบนขอให้สอบเข้าเรียนต่อก็สอบเข้าได้ นอกจากนี้ทุกคนรู้สึกว่าคุณย่ามีความใกล้ชิดกับท่านเหมือนท่านเป็นญาติผู้ใหญ่เรียกขานท้าวสุรนารีว่าคุณย่า ความเชื่อของชาวนครราชสีมาอีกอย่างหนึ่งคือ นิยมนำรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท้าวสุรนารีมาใช้เพราะจะมีโชคติดตลอดไป พิธีเฉลิมฉลองมีโอกาสร่วมงานผู้คนต่างก็มาร่วมงานเป็นจำนวนมากเชื่อกันว่าคุณย่าลงมา แต่พิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาโดยส่วนตัวแล้วมีความเคารพนับถือท่าน มีท่านอยู่ในใจตลอดเวลาจะไปไหนทำอะไรก็ระลึกถึงท่านให้ช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จ มีโอกาสต้องมากราบไหว้เพราะทำแล้วสบายใจ ไร่ดอกไม้รูปเทียน พวงมาลัย ปิดทอง เป็นเครื่องบูชา เดิมน้ำมันตะเกียงเพื่อต่ออายุที่บนอนุสาวรีย์จัดไว้บริการ เมื่อสักการะเสร็จแล้ว บางคนปล่อยนกปล่อยปลาเป็นการทำบุญ เคยมาดูพิธีบวงสรวงมีดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน เหล้า อาหารคาวหวาน ผลไม้ ผ้าสไบ และมีสิ่งของอีกหลายอย่างจัดเป็นพิธีใหญ่ เป็นการจัดถวายให้ท่านประจำปีต้องทำทุกปี พิธีบวงสรวงใช้ดนตรีไทยทำงานคู่ศักดิ์สิทธิ์ พิธีเฉลิมฉลองมีการแสดงรำบวงสรวงทุกปีเป็นการแสดงพื้นบ้านเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด นอกจากนี้มี ขบวนแห่ให้ความสนุกสนานรื่นเริง เป็นการแสดงออกทางความคิด ทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันจัดขึ้น และมีการอ่านโอองการเป็นพิธีพราหมณ์ทำตามประเพณีโบราณ”

1.2 เพศชาย อายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

สมพงษ์ ญวนเม (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นผู้หญิงที่กล้าหาญ ถึงกับเขียนไว้ในคำขวัญของจังหวัดนครราชสีมาว่า “เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน” ซึ่งได้นำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา คุณความดีของท่านทำให้มีผู้เคารพศรัทธามากกราบไหว้สักการะ ปัจจุบันเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครราชสีมาด้วย ชาวนครราชสีมาเมื่อจะเดินทางไกลก็มากราบไหว้สักการะท้าวสุรนารีก่อนเพื่อให้ปกป้องคุ้มครอง เพราะคิดว่าที่อนุสาวรีย์มีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่ ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลมีความมักคั่นเห็นอนุสาวรีย์อยู่ทุกวัน และบรรพบุรุษก็บอกต่อกันตลอดมาว่าเสมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ เมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ผู้ใหญ่ก็บอกให้ยกมือไหว้ ถ้าเด็กเล็กๆ ใช้คำพูดว่า “สาธุคุณย่าชะ” โตขึ้นมาใช้คำพูดว่า “ไหว้คุณย่าชะ” หรือ “สวัสดิ์คุณย่าก่อน” ถ้าจูมมาที่หน้าอนุสาวรีย์เมื่อไหร่จะเปลี่ยนคำพูดว่า “มากราบคุณย่า ทำดีๆ อย่าทำเป็นเล่น” ลูกหลานจะได้ยินคำเหล่านี้จากผู้ใหญ่เป็นประจำ นอกจากนี้ชาวนครราชสีมาก็นำตราสัญลักษณ์และรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี หรือชื่อท้าวสุรนารีมาใช้เพื่อความเป็นสิริมงคลอีกด้วย เช่น ซอยทุกซอยในบริเวณวัดศาลาลอย (วัดนี้เป็นวัดที่ท้าวสุรนารีสร้างไว้) ใช้ชื่อว่า ซอยท้าวสุรนารี และมีหมายเลขต่อท้ายเรียงตามลำดับ พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงานทุกปีพาถูกๆ มาชมขบวนแห่ พาเที่ยวงานประจำปีอยู่ในเมืองก็ต้องมาชมงาน มาไหว้คุณย่าเพราะเป็นวันสำคัญ เล่ากันว่า คุณย่าจะลงมา แต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มาไม่ค่อยมีเวลา ที่ปฏิบัติอยู่ถ้าไม่มีธุระรีบร้อนก็ถือโอกาสขึ้นมากกราบไหว้สักการะบูชาก็จะขอพรให้คุ้มครอง ขอให้มิโชคมียา การบนบานเคยทำขอให้หายเจ็บป่วยก็หาย มากราบไหว้สักการะใช้รูปเทียน ดอกไม้ พวงมาลัย ใช้กันมานานแล้ว ตามประเพณีของไทยทุกแห่งทุกที่ที่ใช้กันเช่นนี้ ส่วนเครื่องบวงสรวงเป็นพิธีใหญ่ทราบว่าเป็นการจัดสิ่งของ อาหารมากมายเป็นพิธีสำคัญของจังหวัดถวายให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่มีความคิดเห็นอื่นเพราะเป็นของสูงไม่รู้จริงไม่ควรพูดหากไม่ถูกต้องก็ไม่ดี การจัดงานประจำปีมีดนตรีและการแสดงพื้นบ้านเป็นของคู่กัน ขาดดนตรีก็เหมือนขาดชีวิตชีวาไม่รื่นเริงสนุกสนาน ถ้าเป็นงานพิธีก็ขาดความสำคัญไปด้วย งานท้าวสุรนารีมีการจัดขบวนแห่เป็นประเพณีของจังหวัด ลูกหลานอย่าโมโหคือชาว

นครราชสีมามาร่วมงานกัน บางครอบครัวเข้าร่วมขบวนทั้งพ่อแม่ลูก บางครอบครัวก็มาตุลุกๆ ร่วมขบวน วันนี้มีคนหลายเพศหลายวัยมาร่วมงานมากเป็นพิเศษ ในพิธีมีการอ่านโอองการด้วยเชื่อว่าทำแล้วเป็นสิริมงคลแก่ชาวนครราชสีมา และทำให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อยร่มเย็นเป็นสุข พิธีนี้ควรทำต่อไปเพราะเป็นสิ่งดีอยู่แล้ว”

ประสิทธิ์ เคยพูดซา กล่าวว่า “การย้ายมาทำงานในจังหวัดนครราชสีมาสิ่งแรกที่ต้องทำคือ ต้องมากราบไหว้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นอันดับแรก เพราะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์และรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา ชาวนครราชสีมามีความเคารพศรัทธา เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และมีวิญญาณสถิตอยู่ ให้ความปกป้องคุ้มครองและบันดาลสิ่งต่างๆ ได้ ชาวนครราชสีมาจึงมาสักการะบนบานขอโชคลาภหรือสิ่งที่ต้องการ เช่น ใครจะเปิดกิจการค้าต้องมาบนบานขอให้กิจการค้ารุ่งเรือง หรือมาบนบานขอให้หายเจ็บป่วย ขอให้สอบเข้าทำงานได้ เป็นต้น ในส่วนของความใกล้ชิดชาวนครราชสีมาทุกคนภูมิใจเมื่อได้ยินใครกล่าวว่าเป็นลูกหลานย่าโม และจากการที่ผู้ใหญ่พากันเรียกว่า ย่า ทำให้ทุกคนรู้สึกท้าวสุรนารีเป็นเสมือนญาติผู้ใหญ่ที่สูงกว่าญาติผู้ใหญ่อื่นๆ ทั้งหมด เมื่อนึกถึงท่านทุกคนรู้สึกอบอุ่นเหมือนมีที่พึ่งทางใจ ประสพปัญหาที่มีความทุกข์ก็มาหาท่าน นอกจากนี้กิจการค้าในจังหวัดนครราชสีมาส่วนมากก็นำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาใช้เป็นตราเครื่องหมายการค้าเพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย วันเฉลิมฉลองมาร่วมงานขอพรท่านเป็นวันสำคัญ ส่วนพิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาร่วมเพราะไม่มีเวลาว่างช่วงเช้า เวลามากราบไหว้สักการะบูชาใช้รูปเทียน ดอกไม้ ไข่ดอกบัว พวงมาลัย ความหมายว่าเป็นสิ่งที่ชาวพุทธทั่วไปเชื่อถือนำมาใช้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องบวงสรวงเป็นการจัดสิ่งของจำนวนมากถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ได้มาดูพิธีบวงสรวงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี แต่เคยดูพิธีเช่นนี้ซึ่งเป็นพิธีโบราณจากข่าวโทรทัศน์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรีและศิลปะการแสดงถ้าไม่มีงานจะเจียบเหงาเกินไป ต่อไปจัดงานก็คงไม่มีผู้มาชมงานเพราะขาดความสนุกสนาน ในการจัดขบวนแห่เป็นประเพณีประจำปีของจังหวัดทำกันมานาน ทุกคนมารอชมเพราะเป็นงานใหญ่มีความสวยงาม พาลูกหลานมาดูเป็นการพักผ่อน พิธีบวงสรวงมีการอ่านโอองการเป็นพิธีโบราณต้องให้พราหมณ์เป็นคนทำพิธี พิธีนี้ปฏิบัติกันมานานต้องถามคนรุ่นปู่ย่าตายายจะรู้ดีกว่าคนรุ่นใหม่ๆ”

สุทธิพันธ์ เลขะวัฒนะ (2543) กล่าวว่า “ความคิดความกตัญญูต่อแผ่นดินเป็นความหมายเกี่ยวกับท้าวสุรนารีนำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมาและชาวนครราชสีมาให้ความสำคัญเคารพศรัทธา ผู้คนพากันมากราบไหว้สักการะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเพราะเป็นศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองด้วย เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มีวิญญูณของท่านสถิตอยู่ บันดาลโชค ลาภได้ เคยมาบนบานขอให้ท่านช่วยให้สมหวังเรื่องการทำงานก็สมหวัง ชาวนครราชสีมาคิดว่าเป็นลูกหลานของท้าวสุรนารี นอกจากนี้ยังนำรูปอนุสาวรีย์ของท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์อีกด้วย เช่น ชุมนักกีฬาเป็นตัวแทนของจังหวัดเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งความ โชคดีมีชัยชนะของจังหวัดนครราชสีมา วันเฉลิมฉลองทุกปีมาร่วมงาน แต่ปีนี้ (2543) ดิฉันจึงไม่ได้มาวันเปิดงานก็เสียใจอยู่ พิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาร่วมเพราะเป็นช่วงเข้าเฝ้าไป การมากราบไหว้ที่อนุสาวรีย์มีเวลาว่างหลายวันหรืออยู่พร้อมหน้าครอบครัวหรือญาติมาจากต่างจังหวัดก็พามากราบไหว้สักการะ หากมาสักการะบนบานและแก้บนก็ใช้ดอกไม้ธูปเทียน พวงมาลัย ปิดทอง ตามที่เขาจัดจำหน่ายไว้ ก็ใช้เช่นเดียวกับการไหว้พระเพราะเป็นสิ่งที่เราเคารพบูชา เครื่องบวงสรวง ที่ทราบมีการจัดอาหารคาวหวาน ผลไม้ หมากรุก บุหรี่ เหล้า มีอีกหลายอย่างมาก เช่น ของใช้ จัดให้ครบให้ถูกต้อง ต้องให้ผู้รู้ทำ ในการจัดงานพิธีกรรมของไทยก็ใช้ดนตรีไทย งานท้าวสุรนารี นอกจากมีดนตรีแล้วก็มีแสดงพื้นบ้าน ทุกปีสนุกสนานมากผู้ชมต่างพอใจ และมี ขบวนแห่ที่ชาวบ้านลูกหลานมาช่วยกันจัดด้วย ทุกคนมีความสามัคคีกันดี ขบวนแห่งานท้าวสุรนารีจัดยิ่งใหญ่ทุกปี และยังมีการอ่านโอองการในพิธีบวงสรวงด้วย เป็นพิธีโบราณที่ปฏิบัติกันมานานและต้องทำสืบต่อไปทุกปี”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของชาวบ้านเพศชายที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา แล้วพบว่า เพศชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ชาวนครราชสีมา นับถือท้าวสุรนารีทุกคน
2. ผู้ที่มีอายุน้อยได้รับการสั่งสอนอบรมเลี้ยงดูให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงมีการสอนให้เคารพอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีแทรกอยู่ด้วยเสมอ
3. ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะได้รับการสั่งสอนมาจากคนรุ่นก่อนเรื่องการเคารพนับถือท้าวสุรนารีมาก่อนแล้ว และได้มาสอนผู้ที่มีอายุน้อยกว่าต่อไปเป็นลำดับ
4. เพศชายทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนส่วนมากเชื่อถือกันเป็นสิ่งที่คนไม่กล้าลบหลู่ ก็มีความนับถือตาม ๆ กันมา
5. เพศชายทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวว่า อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นที่พึ่งทางใจของทุกคน มีส่วนช่วยทางด้านจิตใจได้

ชาวบ้านเพศชายทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีโอกาสใกล้ชิดกับอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมากที่สุด เพราะเป็นชาวนครราชสีมาได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากบรรพบุรุษเรื่องความกล้าหาญ วีรกรรมการสู้รบของท้าวสุรนารี ชาวบ้านจึงให้ความเคารพท้าวสุรนารี ต่อมาความเคารพได้เปลี่ยนเป็นความศรัทธาและความเชื่อว่าท้าวสุรนารีเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อของชาวบ้านที่มีต่อท้าวสุรนารี จึงแบ่งได้ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งมาจากความเป็นวีรสตรีที่ท่านได้กระทำไว้เป็นส่วนที่ทำให้ชาวนครราชสีมาภูมิใจมาก ส่วนที่สองเป็นความเชื่อว่าท่านเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ เป็นส่วนที่ทำให้ชาวนครราชสีมากราบไหว้สักการะบนบานศาลกล่าวตลอดเวลา และได้ปลูกฝังความเชื่อนี้มาสู่ลูกหลาน จึงกล่าวได้ว่า ความเชื่อส่วนที่สองนี้เป็นความเชื่อพื้นบ้านที่สืบทอดและถือปฏิบัติกันมาเป็นประเพณี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

ชาวนครราชสีมา มีโอกาสมาร่วมพิธีกรรมทั้งส่วนรวมและส่วนบุคคลเพราะอยู่ไม่ไกล มีโอกาสพบเห็นพิธีกรรมมาโดยตลอดมา ส่วนใหญ่ชาวบ้านมักมาร่วมงานวันเฉลิมฉลอง ต้องการมาทำบุญและพักผ่อนเที่ยวชมงานประจำปี ซึ่งมีเพียงปีละ 1 ครั้ง ส่วนพิธีบวงสรวงมีผู้มาร่วมพิธีน้อย เพราะมีขั้นตอนที่เป็นทางการมาก ทางจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ชาวบ้านทั่วไปจึงเห็นว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ในบ้านเมือง เวลาค้นหน้า

อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็ยกมือขึ้นไหว้ หากวันหนึ่งผ่านหลายครั้งก็ไหว้ทุกครั้งโดยไม่รู้สึกรู้ว่าผิดปกติแต่อย่างใด สำหรับการบนบานศาลกล่าวก็มีผู้ที่เคยทำเพราะเชื่อว่าท่านช่วยได้ทางด้านจิตใจ คือเมื่อทำแล้วสบายใจขึ้น ผู้ที่ทำก็มีทั้งประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จบ้าง แต่ผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จก็ไม่ได้คิดอะไรมาก คิดว่าการบนบานต้องมีปัจจัยอื่นๆ ประกอบ อีกด้วย เช่น ผู้บนบานมีบุญกุศลมากน้อยเพียงไร

การเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของพิธีกรรมเฉลิมฉลองอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี พิธีกรรมนี้ทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน เกิดสำนึกร่วมกัน ตลอดจนการนำไปสู่ความเป็น “ลูกหลานย่าโม” นอกจากนี้พิธีกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้ไม่อาจแยกชีวิตของคนในสังคมออกจากความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้ ทำให้สังคมไทยมีโลกทัศน์ต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมที่อิงกับความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นการมาสักการะท้าวสุรนารีในฐานะ “วีรสตรี” ใน ครั้งแรกๆ จึงได้เปลี่ยนแปลงกลายเป็นการกราบไหว้เทพศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ได้แก่ ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย ปิณฑอง เป็นเครื่องบูชาตามธรรมเนียมไทยเหมือนการมาไหว้พระและเป็นความเชื่อของชาวพุทธที่ปฏิบัติกันมานานแล้ว

2. เครื่องสังเวย บวงสรวง เป็นพิธีโบราณของไทย เป็นพิธีใหญ่ต้องมีการจัดอาหารคาว-หวาน ขนม ผลไม้ ของใช้ที่จำเป็นในพิธี เครื่องบูชา ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ เหล้า ผู้จัดต้องมีความรู้เป็นพราหมณ์

3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง พิธีกรรมของไทยก็ใช้เครื่องดนตรีไทยเพื่อความศักดิ์สิทธิ์เป็นของคู่กัน ถ้าจัดงานแล้วไม่มีดนตรีหรือการแสดงจะเกิดความเงียบเหงา งานไม่สนุกสนาน งานท้าวสุรนารีมีการแสดงศิลปะพื้นบ้าน เช่น เพลงโคราช การรำ บวงสรวง เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมา หากอยากเป็นการอนุรักษ์ได้ทางหนึ่งด้วย

4. ขบวนแห่ เพื่อเฉลิมฉลองให้กับท้าวสุรนารีในวาระโอกาสที่เวียนมาครบรอบหนึ่งปี และสื่อความหมายของการเริ่มงานประจำปีของจังหวัด ขบวนแห่แสดง

ออกถึงความคิดหลายอย่างที่สร้างสรรค์และสนุกสนาน มีการแสดงของลูกหลาน
ครอบครัวชาวจังหวัดนครราชสีมาที่มีความสามัคคีร่วมมือกัน ทุกคนเต็มใจและมีความสุข
ส่วนหนึ่งเพื่อแสดงความเคารพต่อท้าวสุรนารีด้วย

5. การอ่านโองการ ปฏิบัติกันมานานแล้ว เป็นความเชื่อว่าเป็นพิธีโบราณ
ทำให้เกิดสิริมงคล ผู้รู้คือคนรุ่นปู่ย่าตายายก็ควรทำสืบต่อไป

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่ใช้
ในการประกอบพิธีกรรมว่า เป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาตามประเพณีที่คนส่วนใหญ่ทำ (สุวิทย์
คำดี, 2543) กล่าวว่า สัญลักษณ์ที่ใช้มาจากความเชื่อ แทนความหมายของความเชื่อ ก็
ไม่ได้มีหลักการใดหลักการหนึ่งเฉพาะแต่เป็นหลักการที่นำมาบูรณาการจากหลากหลาย
พิธีกรรม ขึ้นอยู่กับแนวความคิดและความเชื่อของคนในสังคมกำหนดขึ้น แต่ ส่วนใหญ่
พิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีทำตามประเพณีโบราณที่ปู่ย่าตายายปฏิบัติกันมา

1.3 เพศชาย การศึกษาค้นคว้ามัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ดำรง ครั่งกระโทก (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีตั้งอยู่
กลางเมืองจังหวัดนครราชสีมา เป็นที่รู้จักกันทั่วไปของทุกคนจึงนำมาเป็นสัญลักษณ์
ประจำจังหวัดและเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอีกด้วย ครอบครัวผมมีความ
นับถือท้าวสุรนารีเพราะเป็นคนโคราช มีเหรียญท้าวสุรนารีเป็นวัตถุมงคลที่เคารพติดตัว
ผมคิดว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีนี้อาจมีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่เพราะเมื่อมากราบไหว้
ทุกครั้งมีความรู้สึกเหมือนท่านอยู่ตรงหน้าเราใกล้ชิดเหมือนญาติผู้ใหญ่ คนพื้นถิ่นภาค
อีสานมีความเป็นอยู่อย่างเครือญาติกันอยู่แล้ว เรียกขานว่า “ย่า” ไม่นิยมเรียกขานชื่อพระ
ราชทาน คือ ท้าวสุรนารี เพราะไม่คุ้นเคย และจะเรียกขานชื่อเดิมของท่านคือ “โม” ทำให้
รู้สึกใกล้ชิดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ชาวนครราชสีมาส่วนมากมักนำตราสัญลักษณ์และชื่อ
ท้าวสุรนารีมาใช้เพื่อความเป็นสิริมงคล พิธีกรรมวันเฉลิมฉลองมาร่วมงานพิธีเปิดทุกปี
เพราะพักอยู่ในเขตเทศบาลเป็นงานใหญ่ของจังหวัด พิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูไม่มีเวลา
ว่าง เวลาผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้เป็นประจำ ไม่ค่อยได้ขึ้นไปกราบไหว้คุณย่า
บ่อย การบนบานเคยทำ คือ ขอให้ลูกเข้าเรียนต่อได้ลูกก็สอบได้รู้สึกดีใจมาก เมื่อมา
กราบไหว้สักการะใช้ ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย ผ้าแพร เป็นเครื่องบูชาตามประเพณี

ไทยทำต่อกันมา ส่วนเครื่องสังเวทยบวงสรวง คือ การจัดอาหารคาวหวาน ผลไม้ แล
ของใช้จำเป็นอื่นๆ เครื่องบูชานอกจาก ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัยแล้วก็มีพวก หมาก
พลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าวอ่อน ใช้สำหรับประกอบพิธีสำคัญๆ และการจัดงานประจำปีที
ขาดไม่ได้คือ มีดนตรีและการแสดงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้น ชาว
นครราชสีมามีวัฒนธรรมหลายอย่างก็นำมาแสดงกันทุกปี นอกจากนี้นางคุณย่าจัดขบวน
แห่ยิ่งใหญ่และสวยงาม จังหวัดและชาวนครราชสีมาให้ความสำคัญเพราะคุณย่ามีคนรัก
และเคารพนับถือมาก พิธีบวงสรวงมีการอ่านโองการถวายคุณย่า เป็นความหมายถึงพิธี
พราหมณ์แต่ทำให้บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข”

กิตติศักดิ์ กิตติสกลธ์ (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีทำความดีเหมาะสม
แล้วที่จะนำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดมีแต่คนยกย่อง และยังเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์
ของบ้านเมือง ผู้ใดมีสิ่งขุนช่องหมองใจมีความทุกข์ก็พากันมากราบไหว้สักการะบูชา
ทำให้สบายใจขึ้น ผู้คนมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของท้าวสุรนารี เชื่อว่ามีวิญญาณ
ท้าวสุรนารีสถิตอยู่บันดาลโชคลาภสิ่งต่างๆ ที่ต้องการได้ ผมเคยมาบนบานให้ลูกชาย
สอบเรียนต่อปรากฏว่าสอบได้ก็รู้สึกดีใจมาก คิดว่าเพราะคุณย่าช่วยให้ลูกมีกำลังใจ
หลานไม่สบายมากมาบนบานขอให้หายเจ็บป่วยก็หาย ชาวนครราชสีมาเรียกท้าวสุรนารี
ว่า “ย่าโม” ทุกครั้งที่กล่าวถึง เป็นการกล่าวถึงญาติผู้ใหญ่ที่เป็นบรรพบุรุษของทุกคน
นอกจากนี้ยังนำสัญลักษณ์และชื่อท่านมาใช้ เช่น กองทัพบกทหารประจำภาคอีสานที่ดูแล
คุ้มครองความปลอดภัยให้กับประชาชนก็นำชื่อท้าวสุรนารีมาใช้ คือ ที่ตั้งของกองบัญชา
การกองทัพบกที่ 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาใช้ชื่อว่า ค่ายสุรนารี พิธีกรรมวัน
เฉลิมฉลองมาร่วมงานเพราะเป็นวันสำคัญเตรียม รูป เทียน ดอกไม้ มาเองพิเศษกว่า
ทุกวัน พิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูเพราะเป็นเวลาเช้าเกินไป ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ทุกครั้งก็
ยกมือไหว้และขอพร ทุกครั้งที่มาสักการะบูชาใช้ดอกไม้ รูปเทียน ปิณฑอง ทุกคนก็
เห็นเขาใช้กันแบบนี้ เพราะเขาก็จัดไว้ขายไปที่ไหนก็เห็นอย่างนี้ทุกแห่ง ความหมาย
เหมือนท่านเป็นพระที่พึ่งทางใจ ส่วนเครื่องสังเวทยบวงสรวงที่เคยเห็นหรือทราบมาเป็น
พิธีพราหมณ์ข้าวของที่ใช้ในพิธีต้องจัดมากมายหลายอย่างให้ครบ เช่น อาหารคาวหวาน
ผลไม้หลายชนิด และของใช้ การจัดถวายต้องให้ถูกต้องด้วยเป็นเรื่องสำคัญที่บ้าน
เมือง ในพิธีมีการอ่านโองการ เพื่อให้คุณย่ารับทราบถึงการจัดงาน การถวายสิ่งของ

อาหารและขอพรจากท่าน เป็นพิธีโบราณ นอกจากนี้มีการจัดดนตรีและศิลปะการแสดง เป็นสิ่งที่ทุกคนชอบเพราะทำให้สบายใจมีความสุขที่ได้ดูการแสดงหลายอย่างแต่ละปีจัดการแสดงไม่ซ้ำกัน ทุกคนที่มาชมชอบกันมาก ส่วนการจัดขบวนแห่เป็นประเพณี เป็นการจัดถวายให้ท้าวสุรนารีพอใจเหมือนถวายอาหารสิ่งของแด่ขบวนแห่เหมือนสิ่งบันเทิงใจ”

ฉัตรชัย เกษมราษฎร์ (2543) กล่าวว่า “เมื่อพูดถึงเมืองหญิงกล้า เป็นคำขวัญของจังหวัด จะรู้กันว่าเป็นจังหวัดนครราชสีมา เพราะเป็นสัญลักษณ์ของ จังหวัดที่ทุกคนยอมรับและยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวนครราชสีมาให้ความเคารพ พากัน มากราบไหว้สักการะ บนบาน ชาวนครราชสีมาเชื่อว่ามีวิญญาณท่านสถิตอยู่สามารถ บันดาลสิ่งต่างๆ ได้ ดังนั้นเมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีไม่กล้าที่จะทำในสิ่งที่ แสดงถึงการ ลบหลู่เพราะกลัวจะได้รับผลจากการกระทำ การแสดงความใกล้ชิดต่อ ท้าวสุรนารีผู้คนให้ความเคารพนับถือเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่า” ไม่ค่อยเห็นที่ไหนเรียกว่า “ย่า” เหมือนชาวนครราชสีมา จึงนำสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้นอกจากเป็นสิริมงคลแล้วยังทำให้จำง่ายด้วย วันเฉลิมฉลองมาร่วมงานเพราะลูกมีส่วนร่วมในขบวนแห่ ด้วย ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูเพราะเป็นของส่วนราชการ ผ่านหน้าก็ยกมือไหว้ทำ ประจ่าอยู่แล้วถือว่าเป็นลูกหลานของท่าน กับบนบานเรื่องการทำงานให้เป็นไปราบรื่น มากราบไหว้สักการะหรือบนบานใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย เห็นผู้ใหญ่ทำมาก่อน ทำแล้วดีก็ทำตาม ก็ไม่เห็นใช้อย่างอื่นกัน ไม่กล้าทำแตกต่าง เครื่องบวงสรวงเล่ากันว่า เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ทำกันเล่นๆ ไม่ได้เป็นของสูง มีพราหมณ์มาทำทุกปี ต้องจัดสิ่งของ อาหารครบสมบูรณ์หลายชนิดหลายอย่างเป็นพิธีโบราณ มีการอ่านโองการ เป็นพิธี ศักดิ์สิทธิ์ต้องทำทุกปีไม่ทำไม่ได้เดี๋ยวจะมีเหตุต่อชาวเมืองและบ้านเมือง งานประจำปีมี การจัดขบวนแห่ซึ่งชาวนครราชสีมาร่วมกันทำ เป็นความสามัคคีของทุกอำเภอมาร่วมกัน ปีละครั้งจัดงานใหญ่ประจำปีของจังหวัด มีดนตรีและศิลปะการแสดงจัดยิ่งใหญ่ทุกปี มา ดูแล้วไม่เคยผิดหวัง เช่น การรำบวงสรวง และขบวนแห่”

1.4 เพศชาย การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ สันติ เดชขุนทด (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ของ วีรสตรีที่มีความกล้าหาญ นำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดก็เหมาะสมดี และยังเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวนครราชสีมาเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง เวลากล่าวให้พรผู้ที่อายุใสน้อยกว่า สิ่งที่จะลืมกล่าวไม่ได้คือ ขอให้ท้าวสุรนารีคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง ชาวนครราชสีมาเชื่อว่าวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์เป็นความเชื่อของคนไทยส่วนมากเรื่องวิญญาณ ผู้คนพากันมากราบไหว้สักการะบูชาบนบาน แต่ละวันมีเป็นจำนวนมาก ในส่วนของความใกล้ชิดเหมือนท้าวสุรนารีเป็นบรรพบุรุษเพราะทุกคนเรียกขานว่า “ย่าโม” จึงรู้สึกเปรียบเสมือนญาติจริงๆ เมื่อมีความเคารพศรัทธาและมีความใกล้ชิดทำให้มีการนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้เพราะถือว่าเป็นสิริมงคลกับกิจการนั้นๆ และเป็นที่จดจำได้ง่าย วันเฉลิมฉลองมาร่วมงานทุกปี เป็นงานใหญ่ของจังหวัด มาชมงานการเล่นเนื่องจากพักอาศัยอยู่ไม่ไกลและเป็นเวลาช่วงบ่าย พอมีเวลามาดูได้มีความสนุกสนานมาก ส่วนพิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาชม เวลาเข้าเฝ้าไป การมากราบไหว้สักการะบูชาจะทำในโอกาสสำคัญๆ เช่น เดินทางไกลจะมากราบไหว้ขอพรให้คุ้มครองให้ปลอดภัย หรือเพื่อนฝูงญาติมาจากต่างจังหวัดก็พามากราบไหว้ ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้เป็นประจำ มาบนบานขอให้สอบเข้าทำงานก็สอบได้ มากราบไหว้สักการะใช้ ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย ปิดทองเป็นเครื่องบูชาทำตามที่ปู่ย่า ตายายสอนมา เครื่องบวงสรวงฟังจากผู้ใหญ่แล้วว่า มีการจัดหลายอย่าง เช่น อาหารคาวหวาน หมู เป็ด ไก่ กุ้ง ปลา ขนมห ผลไม้ สิ่งของจำเป็นเป็นพิธีโบราณ ของทุกอย่างที่ใช้ต้องจัดให้ครบ มีการอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์เพื่อความ เป็นสิริมงคล นอกจากนี้งานประจำปีมีการจัดขบวนแห่สวยงามจัดมานานเป็นงานใหญ่ของจังหวัด เป็นงานเฉลิมฉลองทุกคนทุกฝ่ายมาร่วมงานกันมากมาย งานท้าวสุรนารีมีการจัดดนตรีและการแสดงพื้นบ้านทุกปี มีผู้มาชมงานมากเพราะสวยงามและสนุกสนาน”

วิชัย ท่าล้อ (2543) กล่าวว่า “ทหารที่จังหวัดนครราชสีมาให้ความเคารพและถือเป็นสัญลักษณ์ประจำใจของผู้กอบกู้บ้านเมือง มีรูปเหมือนท้าวสุรนารี

สร้างขึ้นไว้ในหน่วยงานเหล่านี้ ท้าวสุรนารีมีผู้คนให้ความเคารพนับถือมาก รถยนต์ส่วนตัวและรถอื่นๆ มักมีรูปสติกเกอร์หรือรูปเหมือนองค์เล็กๆ ติดหรือแขวนไว้หน้ารถ เพื่อความเป็นสิริมงคลในการเดินทาง ท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของ จังหวัด ชวนครราชสีมาเชื่อว่ามิวิญญาณปกปักรักษาและบันดาลสิ่งต่างๆ ได้ ทุกคนมาขอโชคลาภ ขอความคุ้มครอง กลิ่นธูปควันเทียนที่อนุสาวรีย์มีตลอดทั้งวัน นอกจากนี้ ท้าวสุรนารียังเสมือนบรรพบุรุษ เพราะผู้ที่เกิดมาได้รับรู้และเห็นอนุสาวรีย์และญาติผู้ใหญ่ก็เล่าให้ฟังสืบต่อกันมา ที่บ้านก็มีรูปภาพท้าวสุรนารีใส่กรอบแขวนไว้ที่ฝาผนัง เพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการนำตราสัญลักษณ์รูปท้าวสุรนารี และชื่อท้าวสุรนารีมาใช้นั้น หากกิจการใดที่ต้องการให้เป็นที่ยุ่จักว่าอยู่ในจังหวัด นครราชสีมา เพียงแต่นำตราสัญลักษณ์หรือชื่อท้าวสุรนารีมาประกอบก็ทำให้เป็นที่ยุ่จักของคนทั่วไปทันที พิธีกรรมวันเฉลิมฉลองบางปีมีเวลาที่ได้มาร่วมวันเปิดงานแต่ถึงไม่ได้มา งานประจำปีจัด 12 วัน 12 คืน ต้องมากราบไหว้สักการะคุณย่าอย่างน้อย 1 วัน เป็นประจำไม่เคยขาด ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูเพราะไม่มีเวลา ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ทำเป็นประจำ นานๆ จึงจะนำดอกไม้ ธูปเทียนขึ้นมาสักการะบ้าง การบนบานยังไม่เคยทำ เคยมากับผู้ใหญ่มีความเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ตามผู้ใหญ่ ถ้ามีเรื่องทุกข์ร้อนคงมาทำบ้าง เครื่องบูชาใช้ ดอกไม้ ธูปเทียน ปิดทอง เห็นทุกภาคก็ใช้เครื่องบูชาเช่นนี้ เครื่องบวงสรวงส่วนมากที่เห็นต้องมีหัวหมู หมากพลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าวอ่อน กล้วย น้ำว่า ขนมน ผลไม้ พิธีของท้าวสุรนารีสั่งของมากเพราะเป็นพิธีสำคัญ มีการอ่านโองการเป็นพิธีของพราหมณ์ที่ต้องทำทุกปีไม่ทำไม่ได้ ผู้ใหญ่เล่าว่าเป็นประเพณีโบราณ เพื่อให้เทพหรือเจ้าปกป้องให้บ้านเมืองร่มเย็น และงานท้าวสุรนารีมีการจัดขบวนแห่ทำให้หลายหน่วยงานเข้าร่วมจัดงาน ทุกคนให้ความร่วมมือเป็นการรวมพลังแสดงสิ่งดีๆ ออกมา แสดงว่าชาวนครราชสีมามีความสามัคคีและมีการจัดคนตรีการแสดงพื้นบ้านด้วยจึงเป็นสิ่งที่ผู้ชมงานพอใจและสนุกสนาน”

เมธา สมสง่า (2543) กล่าวว่า “ชาวนครราชสีมาที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นต้องหาโอกาสกลับมากราบไหว้สักการะบูชาอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเสมอ เพราะนอกจากเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดแล้วยังเสมือนเป็นสิ่งเคารพคู่บ้านคู่เมืองด้วย เป็นอนุสาวรีย์ที่มีผู้คนมากราบไหว้ตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว เวลา

อยู่ต่อหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีไม่กล้าทำความผิดทั้งวาจาและความคิด เพราะเชื่อว่ามี ความศักดิ์สิทธิ์และมีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่อาจไม่พอใจในการกระทำลักษณะเช่น นั้นชาวนครราชสีมาส่วนมากมีความเคารพนับถือท้าวสุรนารีสืบต่อกันมาเป็นเวลายาว นาน จากเดิมเรียกขานว่า “คุณหญิงโม” กลายเป็น “แม่โม” และต่อมาเป็น “ย่าโม” เป็นความรู้สึกว่าท้าวสุรนารีเสมือนเป็นบรรพบุรุษเป็นญาติผู้ใหญ่ นอกจากนี้มีการนำ คราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้เป็นลักษณะพิเศษของจังหวัดนครราชสีมาจึงเป็น การยกย่องสัญลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจและเสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง วันเฉลิมฉลองและพิธี บวงสรวงไม่มีโอกาสมาเพราะไม่ค่อยว่างติดภาระการงาน ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ไหว้ท่าน เป็นประจำอยู่แล้ว วันสำคัญทางศาสนาก็ขึ้นมาเคารพสักการะบูชาท่าน เช่น วันเข้า พรรษา วันตรุษสงกรานต์ เป็นต้น มีเรื่องทุกข์ร้อนใจก็มาบนบานบ้าง เช่น ทำกิจการ งานแล้วมีอุปสรรคก็ขอให้ผ่านพ้นไปด้วยดีก็เป็นไปด้วยดีไม่มีอุปสรรค มากราบไหว่ หรือบนบานใช้ ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย เป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องบวงสรวงที่เคยเห็นมี หมากพลู มะพร้าว หัวหมู ขนมหวาน อาหาร สิ่งของ และมีการรำถวาย เพื่อถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จัดกันอย่างนี้เกือบทุกแห่ง และมีการอ่าน ไฉนการด้วย เป็นการจัดประจำปีทำมาแต่โบราณก็ทำต่อกันมาไม่ทำไม่ได้ เพราะเกรงว่า บ้านเมืองจะไม่อุดมสมบูรณ์ร่มเย็นเป็นสุขก็เชื่อกันมาเช่นนั้น งานประจำปีของ ท้าวสุรนารีมีการจัดขบวนแห่ ทำให้ลูกหลานชาวนครราชสีมาได้ร่วมมือกันจัดถวาย แสดงความเคารพท้าวสุรนารี อยากให้ท่านได้ชมของสวยๆ งามๆ ที่ลูกหลานมาแสดง และได้ขอพรคุณย่าด้วยเมื่อขบวนแห่ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ การจัดขบวนแห่และพิธี บวงสรวงมีคนตรีและศิลปินการแสดงเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจ”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศชายที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา แล้วพบว่า เพศชาย ที่มีการศึกษาค่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ชาวบ้านเหล่านี้เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ได้รับรู้วิธีการที่เกี่ยวกับความกล้าหาญและความดีของท่าน ยอมรับการนำท่านมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

2. ชาวบ้านเหล่านี้เห็นอนุสาวรีย์ที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองมาตั้งแต่เกิดและมีการปฏิบัติซ้ำๆ เช่น ผู้ใหญ่พามากราบไหว้สักการะ พามาบนบาน และสั่งสอนว่าท่านศักดิ์สิทธิ์คำพูดนี้จะซึมซับในความรู้สึกตลอดมา ทำให้เกิดความเชื่อที่ฝังอยู่ลึกๆ แม้ได้รับการศึกษาสูงก็ไม่สามารถลบล้างความเชื่อนี้ได้ จะเห็นว่าทุกคนไม่กล้าลบหลู่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ยังคงเชื่อและปฏิบัติเช่นเดิมตลอดมา

3. นอกจากบุคคล หน่วยงาน บริษัทห้างร้านในจังหวัดนครราชสีมาจะมีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของท่านสุรนารีแล้ว คนในจังหวัดอื่น ๆ ก็มีความเชื่อในตัวท่านมากด้วย

4. ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกหลานชาวนครราชสีมา จะได้รับการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูให้มีความเคารพท้าวสุรนารีเสมือนเป็นญาติหรือบรรพบุรุษ ชาวนครราชสีมาจึงรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของท่านและท่านก็เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของทุกคนด้วย

5. เพศชายทั้ง 2 กลุ่ม แสดงทัศนะว่า ชาวนครราชสีมาเคารพนับถือท้าวสุรนารีมาก การนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท้าวสุรนารีมาใช้เชื่อว่ามีสิริมงคลและเป็นที่ยึดถือของคนทั่วไป

ชาวบ้านเพศชายทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล อยู่ใกล้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ผ่านหน้าอนุสาวรีย์และพบเห็นการประกอบพิธีกรรมความเชื่อที่ชาวบ้านมีต่อท้าวสุรนารีตลอดเวลา แม้ว่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาค่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก็ตาม ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเชื่อต่อท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังได้กล่าวแล้วว่าเพราะอยู่ในเขตเทศบาลและอยู่ใกล้อนุสาวรีย์ได้ซึมซับความรู้สึกและยังได้รับการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษอีกด้วย การแสดงออกถึงวัฒนธรรมความเชื่อมีองค์ประกอบ 3 อย่างคือ ส่วนของความเชื่อที่เป็นอุดมการณ์ของผู้คนในหมู่บ้าน ส่วนของความเชื่อหรืออุดมการณ์เฉพาะบุคคล และส่วนของผู้นำหรือตัวกลางในการทำพิธีต่อความเชื่อนั้น ทำให้ชาวนครราชสีมา

กราบไหว้สักการะบูชาเป็นประจำ เมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ทุกคนแสดงความเคารพด้วยการยกมือไหว้ปฏิบัติจนเป็นความเคยชิน ดังนั้น ความเชื่อเหล่านี้จะแทรกซึมอยู่ในความรู้สึกตลอดเวลา (อภิชาติ ทองอยู่, สมพงษ์ สมบูรณ์ และพัชรินทร์ ลาภานันท์ ม.ป.ป., 27)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

ชาวบ้านส่วนมากมาดูการประกอบพิธีกรรมในวันเฉลิมฉลองเพราะพักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล งานทำวสุรนารีเป็นงานประจำปีสำคัญของจังหวัด มีหลายหน่วยงานร่วมกันจัดงาน รวมทั้งลูกหลานของชาวบ้านเข้าร่วมด้วย งานจึงมีความสนุกสนานมาก และที่สำคัญทุกคนก็อยากมาไหว้ทำวสุรนารีในงานวันแรก ส่วนพิธีบวงสรวง ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสมาแม้จะอยู่ในเขตเทศบาลก็ตามเพราะจัดช่วงเช้ามาก ไม่มีเวลาหรือติดภารกิจ พิธีบวงสรวงเป็นพิธีสำคัญทางราชการเป็นผู้จัดพิธี เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ เมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ ถ้ามีเวลาก็ขึ้นมากราบท่านบนอนุสาวรีย์ บางครั้งก็ใช้ดอกไม้ ธูปเทียนโดยเฉพาะในโอกาสสำคัญๆ บางครั้งก็ไม่ใช้ ผู้คนที่มาบนบานส่วนใหญ่ทำเพราะเคยเห็นผู้ใหญ่ปฏิบัติมาก่อน ชาวบ้านมีความเชื่อว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ โดยดูจากจำนวนคนที่เชื่อถือทำวสุรนารีมานาน ทุกคนจะไม่กล้าลบหลู่ท่านเลย

ชาวบ้านเพศชายในเขตเทศบาลทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวว่า พิธีกรรมมีความสำคัญ โดยเฉพาะพิธีกรรมส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์ทำวสุรนารี เพราะเกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งส่วนราชการ เอกชน และชาวบ้าน มีผู้ให้ความร่วมมือจำนวนมากทำกันสืบทอดมาแต่โบราณเชื่อว่าจะเกิดผลดีต่อบุคคลและบ้านเมือง ธิดา โมสิกรัตน์ (2537, 7) กล่าวว่า ความจำเป็นทำให้ต้องมีพิธีกรรมเพราะทำให้ความเชื่อความศรัทธาเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ความเชื่อไม่มีตัวตนสัมผัสไม่ได้จึงต้องแสดงออกทางการประกอบพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและหมู่คณะ เป็นวิถีชีวิตของชุมชนที่อยู่ร่วมกันในสังคม มีความสำคัญต่อสังคมและชีวิตประจำวันของมนุษย์มาก ชาวนครราชสีมาประกอบพิธีกรรมเช่นสรวงบูชา บนบานศาลกล่าว ที่อนุสาวรีย์ทำวสุรนารี เพราะท่านเป็นที่พึ่งทางใจ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา เป็นสิ่งที่ทำกันมานานตามประเพณีไทย ทุกภาคก็เห็นใช้เหมือนกันในหมู่ผู้ที่เป็นชาวพุทธ เช่น ใช้ดอกไม้ธูปเทียน พวงมาลัย และปิดทอง เป็นต้น
 2. เครื่องสังเวท บวงสรวง เป็นพิธีของพราหมณ์โบราณ เมื่อทำแล้วก็ต้องทำทุกปี ถ้าไม่ทำเกรงว่าจะเกิดความไม่ดีต่อบ้านเมืองและประชาชน จึงทำสืบทอดกันมา
 3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดนตรีและการแสดงก็เพื่อความสนุกสนาน มีทั้งดนตรีและการแสดงศิลปะพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด
 4. ขบวนแห่ จัดเป็นงานประจำปีของจังหวัดเพื่อถวายแด่ท้าวสุรนารี ถูกหลานชาวนครราชสีมาได้มาร่วมมือกันแสดงออก เป็นการรวมพลังของชาวนครราชสีมาเป็นการแสดงความเคารพท้าวสุรนารีด้วย ท่านจะได้ช่วยชัยให้พรทุกคน
 5. การอ่านโองการ เป็นพิธีพราหมณ์และเป็นพิธีใหญ่ ทำมาแต่โบราณสืบทอดมาทุกปี เมื่อทำแล้วบ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ร่มเย็นเป็นสุข ถ้าไม่ทำจะผิดประเพณี
- ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า สัญลักษณ์ที่ใช้ในพิธีกรรมปฏิบัติตามประเพณีของชุมชนท้องถิ่นสืบทอดกันมา (ภูมิสิทธิ์ วงศ์วี, 2543) กล่าวว่า การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีทั้งพิธีพุทธ พิธีพราหมณ์ และพิธีบูชาผีสงเทวดา ตามความเชื่อดั้งเดิม มีการใช้วัตถุสิ่งของ เครื่องบูชา หลายอย่างผสมกลมกลืนรวมกันไม่ได้แยกจากกัน ซึ่งการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านอยู่กับความเชื่อทั้ง 3 อยู่แล้ว อาจกล่าวได้ว่า สัญลักษณ์มาจากความเชื่อ สำหรับชาวบ้านแล้วลักษณะความเชื่อสิ่งไหนดีก็รับเข้ามาในพิธีกรรมด้วยไม่รู้สึกละอายอะไร ความหมายของสัญลักษณ์ในวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องบูชา บวงสรวง เกี่ยวโยงมาจากศาสนาต่างๆ และการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนนั่นเอง

1.5 เพศหญิง อายุต่ำกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ชวนชม สุนทรสารทูล (2543) กล่าวว่า “เป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญของชาวนครราชสีมาเพราะย่าเฒ่าเป็นวีรสตรี รู้สึกรักภูมิใจลึกๆ เหมาะสมที่ใช้เป็น

สัญลักษณ์และเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดด้วย ชาวนครราชสีมา
เคารพนับถือท่านมาก มีความเชื่อว่ามีวิญญาณของท่านสถิตอยู่ ท่านดูแลเมืองโคราชให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป ความศักดิ์สิทธิ์เคยมาบนบานขอให้ได้งานทำก็ได้ตามที่ขอ จาก
ความเคารพนับถือมากกราบไหว้เป็นประจำ ทำให้เกิดความใกล้ชิดชาวนครราชสีมารู้สึก
เหมือนว่าเป็นลูกเป็นหลานของท่าน นอกจากนี้การที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็น
สัญลักษณ์ประจำจังหวัดและเป็นสิ่งเคารพคู่บ้านคู่เมืองด้วยจึงมีผู้นำคราสัญลักษณ์มาใช้
กันมากเพราะเป็นที่ รู้จักทั่วไปและเพื่อความเป็นมงคล งานพิธีเฉลิมฉลองและพิธี
บวงสรวงมาร่วมงานทั้ง 2 พิธีเพราะเป็นงานประจำปีของจังหวัด กล่าวกันว่ามา
กราบไหว้สักการะท้าวสุรนารีในวันทำพิธีทั้ง 2 จะดีมีโชคลาภ ทำให้มีผู้คนมาร่วมงาน
มาก ปกติผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ทุกครั้ง มีเวลาก็นั่งมากราบไหว้ใช้ ดอกไม้
รูปเทียน แล้วแต่โอกาส ชาวไทยทั่วไปใช้ 3 สิ่งนี้เป็นเครื่องบูชาพระ เทพเจ้า และสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ ทำกันมานานแล้วจนเป็นประเพณี ส่วนเครื่องบวงสรวงมี มะพร้าวอ่อน
หมากพลู พวงมาลัย อาหารคาวหวาน ผลไม้ และสิ่งอื่นๆ อีกหลายอย่าง ใช้ถวายสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์อยู่ที่ความเชื่อของแต่ละคน ในพิธีมีการอ่านโองการ เชื่อว่าเป็นพิธีที่ทำให้
บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ร่มเย็นเป็นสุขถ้วนหน้า เป็นพิธีพราหมณ์ต้องทำให้ถูกต้อง หาก
ไม่ถูกต้องก็ไม่ดีเพราะเป็นเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คนไทยถือ นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่
ที่มีความสวยงาม ทุกหน่วยงานแสดงความสามรถตั้งใจจัดทำสิ่งดีๆ เค้นๆ ให้ประชาชน
ได้ชม และมีดนตรีและศิลปะการแสดงหลายอย่างเพื่อให้เกิดความสนุกสนานผู้มาชม
งานประทับใจ”

พรพรรณ แฉขุนทด (2543) กล่าวว่า “การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
มาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นสิ่งดีเพราะท้าวสุรนารีมีพระคุณต่อบ้านเมือง ทุกคน
ควรระลึกไว้และท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพรักของทุกคนมากราบไหว้สักการะแล้วสบายใจ
ชาวนครราชสีมาเชื่อว่ามีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์มีความศักดิ์สิทธิ์ ช่วยดูแล
คุ้มครองบ้านเมืองและชาวนครราชสีมา กล่าวกันว่าตอนตีกล่มท่านก็ช่วยเหลือไว้บ้าง
มิฉะนั้นจะเลวร้ายกว่านี้เพราะมีคนมาขอให้ท่านช่วย ในความใกล้ชิดชาวนครราชสีมา
รู้สึกภูมิใจที่เป็นลูกหลานของท่านเพราะท่านเป็นคนดีคนเก่ง มาเคารพกราบไหว้
สักการะท่านเป็นสิ่งดีไม่เสียหายอะไร ทำให้จิตใจสบายมีความรู้สึกรักท่าน จากการที่

ประชาชนให้ความรักศรัทธา จึงมีการนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อของท่านมาใช้เป็นการเหมาะสมใครๆ ก็เห็นดีด้วย พิธีกรรมเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมงานทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ในเขตเทศบาลต้องการมาชมพิธีเปิดงานชมการเล่น ขบวนแห่ และพิธีบวงสรวงซึ่งเป็นพิธีพราหมณ์ ผ่านหน้าก็ยกมือไหว้ก่อนให้ท่านรับรู้ความในใจว่ามีความเคารพนับถือท่าน มาบนบานขอให้หายจากเจ็บป่วยก็หาย มากราบไหว้สักการะ บนบาน ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน ตามที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติกันมา ชาวไทยทำกันมานานแล้ว ส่วนเครื่องสังเวยบวงสรวงเป็นพิธีใหญ่และสำคัญมีทั้งเครื่องบูชาดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลู บุหรี่ กลัวยน้ำว่า อาหารหวานคาว ผลไม้ ผู้มาทำพิธีควรมีความรู้ สิ่งเหล่านี้เชื่อว่าโบราณกำหนดไว้ให้แล้วก็ตามกันมา และมีพิธีสำคัญคือ การอ่านโองการ เป็นความเชื่อสมัยโบราณทำแล้วดีแก่บ้านเมืองและชาวเมืองจึงต้องทำเป็นประจำทุกปีและเป็นประเพณีสำคัญเดิมนี่ไม่ค่อยเห็นมีทำกันแล้ว นอกจากงานสำคัญจริงๆ นอกจากนั้นมีการจัดขบวนแห่สวยงามแสดงความคิดสิ่งดีๆ ให้ทุกคนได้ชื่นชม จัดดนตรีและการแสดงเป็นความสุขทางใจ ให้ความสนุกสนานและจัดเพื่อแสดงความเคารพสักการะท้าวสุรนารีด้วย”

สุภาภรณ์ ธงกระโทก (2543) กล่าวว่า “เพราะท้าวสุรนารีเป็นผู้กอบกู้เอกราชให้กับชาวนครราชสีมาได้มีแผ่นดินอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน นำมาเป็นสัญลักษณ์ได้ระลึกถึงความดีของท่านด้วย ชาวนครราชสีมาให้ความเคารพศรัทธาท้าวสุรนารีมากเชื่อว่ามีคุณศักดิ์สิทธิ์มีวิญญานสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์คอยดูแลบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขและขอพร บนบานได้ ความเชื่อในการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล บางสิ่งไม่สามารถมองเห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้จึงไม่ควรลบหลู่ ความเคารพศรัทธาทำให้เกิดความผูกพันทางใจชาวนครราชสีมาเรียกขานท้าวสุรนารีว่า “ย่า” เป็นความใกล้ชิดเสมือนญาติหรือบรรพบุรุษก็รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานท่าน เพราะฟังดูแล้วรู้สึกอบอุ่นว่ามีสิ่งที่คุ้มครองเราอยู่ตลอดแม้เราจะมองไม่เห็นแต่ก็สัมผัสได้ด้วยความรู้สึที่สบายใจ นอกจากนี้ชาวนครราชสีมายังนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อของท่านมาใช้มีความเหมาะสมและเป็นมงคล วันเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมงานทั้ง 2 พิธี มีโอกาสมาทุกปี งานประจำปีของจังหวัดมีผู้คนมากต้องการมาไหว้ท้าวสุรนารีวันแรกกันทุกคนเพื่อความเป็นสิริมงคล เมื่อผ่านหน้า

อนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ขอพรท่านเสมอ ทำให้อบอุ่นใจดี โอกาสสำคัญพิเศษก็นำดอกไม้
รูปเทียนมาสักการะ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายเป็นชาวนครราชสีมาเคยเห็นมาบนบานเชื่อว่า
ท่านมีความศักดิ์สิทธิ์ ดอกไม้รูปเทียนที่ใช้เป็นเครื่องบูชาทำวสุรนารี ก็เหมือนบูชาพระ
เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องใช้เชื่อว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ส่วนเครื่องบวงสรวง
คือ การจัดอาหารทุกชนิดทั้งคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าวอ่อน
กล้วยน้ำว้า และอีกหลายอย่างตามความสำคัญและจำเป็น เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดกันมา
นานแต่สมัยโบราณ คนเฒ่าคนแก่จะรู้ความหมายได้ดีและมีการอ่านโอการ เป็นความ
เชื่อของพิธีโบราณตามประเพณีไทยทำสืบทอดกันมา ย่อมมีส่วนดีต่อบ้านเมือง นอกจากนี้
มีการจัดขบวนแห่เดินไปรอบเมืองทำให้ทุกคนรู้ว่าจัดงานอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะ
ทุกคนจะให้ความสนใจออกมาดูมาชม เป็นการบอกกล่าวประชาสัมพันธ์และจัดถวาย
สักการะทำวสุรนารีด้วย งานทำวสุรนารีทั้งคนศรีไทยและสากล รวมทั้งการแสดง
พื้นบ้าน งานจึงสนุกสนานมาก ทุกคนต้องการให้ทำวสุรนารีพอใจ ต้องการให้ชมและ
พักผ่อน เพราะท่านดูแลบ้านเมืองและประชาชนมาตลอดทั้งปี”

1.6 เพศหญิง อายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ
การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

สุนทรินทร์ ปัญญาบดีกุล (2543) กล่าวว่า “คุณย่าเป็นวีรสตรีก็
ชาติบ้านเมือง พอสร้างเป็นอนุสาวรีย์ผู้คนที่มากราบไหว้สักการะมากมาย เพราะบุญ
บารมีของท่านปกป้องรักษาบ้านเมือง การนำอนุสาวรีย์มาเป็นสัญลักษณ์ทำให้ทุกคนรู้จัก
ท่านว่าเป็นชาวนครราชสีมา ชาวนครราชสีมาที่ภูมิใจและทำวสุรนารีก็เป็นรูปเคารพ
ศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองด้วยเพราะทุกคนให้ความเคารพศรัทธา เชื่อว่าท่านมีความ
ศักดิ์สิทธิ์ มาบนบานขอให้ช่วยคลายให้หลานชายที่หนีออกจากบ้านให้รีบกลับปรากฏว่า
เขาก็ได้กลับมา และจากคำบอกเล่ากันมาทางจังหวัดทำประเพณีประจำปีก็จะบนไม่ให้
ฝนตกวันทำพิธีเปิดงานและพิธีบวงสรวง ฝนก็ไม่ตกเชื่อว่ามีวิญญาณทำวสุรนารีสถิตอยู่
ที่อนุสาวรีย์ มาเคารพสักการะท่านเป็นประจำ ท่านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในส่วนความ
รู้สึกใกล้ชิดเหมือนท่านเป็นบรรพบุรุษ เพราะชาวนครราชสีมาคือลูกหลานของท่าน
ทุกคน ท่านช่วยให้ชาวนครราชสีมาอยู่เย็นเป็นสุขมีพลังใจมีความมั่นใจมากขึ้น เมื่อ
ทุกคนเชื่อว่าท่านเป็นคนดีการนำตราสัญลักษณ์มาใช้ก็เป็นสิริมงคล งานเฉลิมฉลองก็มา

ร่วมงานมีผู้คนมาร่วมงานกันมากมาย วันพิธีบวงสรวงไม่ได้มา ไม่มีเวลาวาง แต่เล่ากันว่าผู้ใดมีโอกาสมาร่วมพิธีกรรมจะมีโชคลาภ ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพรทำเป็นประจำ มาสักการะบูชาแล้วแต่โอกาสเพราะค้าขายก็ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน พวงมาลัย ผ้าแพร ปิดทอง เป็นเครื่องบูชาใช้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือทุกแห่งใช้เหมือนกัน ปัจจุบันมีร้านจัดไว้จำหน่ายพร้อม สะดวกดีไม่ต้องเตรียมมาเอง ส่วนเครื่องบวงสรวงเป็นของจัดถวายมีพวกอาหารคาวหวาน ของพื้นบ้าน ผลไม้ เครื่องสักการะบูชา หรือสิ่งอื่นๆ ที่ผู้รู้บอกเป็นพิธีโบราณ เพื่อแสดงความเคารพบูชาบรรพบุรุษและมีพิธีอ่านโองการทำตามประเพณีโบราณเชื่อว่าทำแล้วดีแก่จังหวัดนครราชสีมา ขบวนแห่ก็มีความสำคัญเพราะทำถวายเสริมบารมีท้าวสุรนารีจัดใหญ่ทุกปี มีแต่คนมารอชมไม่อยากจะพลาดโอกาส วันเฉลิมฉลองทุกคนตื่นเต้นมาก เพราะขบวนแห่ทุกขบวนยิ่งใหญ่สวยงาม ผู้คนร่วมมือกันตั้งใจทำเพื่อสักการะท้าวสุรนารี ส่วนเครื่องดนตรีและศิลปะการแสดงในพิธีก็มีหลายอย่างโดยเฉพาะเพลงโคราช ถ้างานประจำปีไม่มีเพลงโคราชเล่ากันว่าเกิดเพลิงไหม้เป็นความเชื่อว่าจะต้องจัดเพลงโคราช เพราะเชื่อว่าท้าวสุรนารีชอบ และยังมีการละเล่นอื่นๆ อีก มากมายแต่ละปีไม่ซ้ำกัน”

กรณีการ จินดา (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นการได้ระลึกถึงบุญคุณที่ท่านทำวีรกรรม เมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ทุกคนระลึกถึงความกล้าหาญเสมอ และก็ยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองนครราชสีมา เป็นที่เคารพนับถือเมื่อมากราบไหว้สักการะแล้วสบายใจก็รักท่านมาก มีความรู้สึกที่ดีต่อท่าน ความศักดิ์สิทธิ์ของท่านจากการบอกเล่าว่ามาขอพรมาบนบาน เช่น ขอโชคลาภ ขอบุตร หลายรายก็สมหวัง ถ้าเขาไม่สมหวังในสิ่งที่บนบานก็จะไม่มีการมาแก้บน อย่างเพลงโคราชก็คงจะเลิกไปนานแล้วแสดงว่าวิญญาณของท่านอาจมีอยู่เราพิสูจน์ไม่ได้แต่ก็ไม่มีใครกล้าลบหลู่ นอกจากนี้ท้าวสุรนารียังทำให้ชาวนครราชสีมาเกิดความใกล้ชิดเสมือนเป็นบรรพบุรุษ เพราะเมื่อพูดว่าเป็นลูกหลานย่าโมเป็นคำกล่าวที่แสดงถึงความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยเหมือนแม่ย่าเหมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวนครราชสีมา นับถือบรรพบุรุษอยู่แล้วก็รู้สึกภูมิใจที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกหลานของท่าน ความเชื่อเกี่ยวกับการนำตราสัญลักษณ์และชื่อมาใช้ เพราะท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเป็นที่เคารพการนำตราสัญลักษณ์มาใช้เป็นสิ่งดีมีความเหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์

ของจังหวัดนครราชสีมาด้วย พิธีเฉลิมฉลองมาตุการแสดงและจุดพลุ 4 มุมเมือง แต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มาคู่บ่อย บางปีมีโอกาสมาก็ได้มาเห็นพิธีกรรมบ้าง ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ มีเวลาก็ขึ้นมาราบไหว้สักการะ มาบนบานขอให้ทีมงานทำก็ได้ทำงาน กราบไหว้สักการะบูชา บนบานใช้ ดอกไม้ รูปเทียน เป็นเครื่องบูชา ส่วนมากซื้อจากที่เขาจัดไว้จำหน่ายเป็นการทำบุญให้ท้าวสุรนารีด้วย บางครั้งก็มาราบไหว้เลยๆ แล้วแต่ความสะดวก ส่วนเครื่องบวงสรวง ทำตามประเพณีพราหมณ์คือ การจัดถวายอาหารทุกอย่าง ของใช้ที่จำเป็นให้ผู้ที่เราพนับถือให้มารับไป เป็นการแสดงความมาเคารพ และระลึกถึงในพิธีมีการอ่านโองการด้วย เป็นพิธีโบราณของพราหมณ์ ผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่าเป็นประเพณีที่ทำกันมาทุกปี กล่าวถึงคุณความดีของท้าวสุรนารี ให้ศิลาให้พรโชคลาภ และมีการจัดขบวนแห่งานประจำปีมีความสวยงาม ทุกคนในขบวนแห่ทำการสักการะท้าวสุรนารีเมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ ก็หาคุยากปีหนึ่งจะจัดใหญ่เพียง 1 ครั้ง เพราะทุกคนและทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันงานจึงจะสำเร็จ นอกจากนี้การจัดงานมีคนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อไม่ให้งานเงียบเหงาเกินไป จัดงานอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี ใครๆก็มาเที่ยวชม”

ดอกไม้ ชินานุปรณ์ (2543) กล่าวคือ “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นสิ่งดีเพราะท่านกู้เมืองได้คืนมา ท่านคุ้มครองดูแลรักษาไว้ให้ชาวนครราชสีมาตลอดไปลูกหลานจะได้มีที่อยู่ ท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพนับถือมากราบไหว้ท่านเพราะปู่ย่าตายายพามาปฏิบัติ ทำแล้วสบายใจเป็นมงคลไม่เสียหายอะไร ชาวนครราชสีมาถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง แม้มองไม่เห็นแต่ก็ควรทำดีๆ ไว้ตลอดเวลา ความศักดิ์สิทธิ์มีจริงเพราะประสบด้วยตนเองอธิษฐานอะไรก็สมปรารถนา เช่น ขอให้คนในครอบครัวหายป่วย ขอให้กิจการค้าดี มาบนขอให้ลูกชายไปสมัครงานที่กรุงเทพฯ ก็ได้งานทำคิดว่ามีวิญญาณของท่านสถิตอยู่และท่านให้โชคลาภได้ มีความเคารพนับถือท่านและชาวนครราชสีมาเรียกขานท่านว่า “คุณย่า” ใช้เรียกกันทั้งเมืองเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ไม่ค่อยมีใครเรียก ท้าวสุรนารี เพราะเป็นทางการเรียกว่า คุณย่า มีความใกล้ชิดคิดว่า ก็ดีใจที่ได้เป็นลูกหลานของท่าน ทำให้รู้สึกว่าท่านจะคุ้มครองปกป้องไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็ระลึกถึงท่านไว้ อีกประการหนึ่งที่ผู้คนนำตราสัญลักษณ์ของท่านมาใช้ก็สมควรเพราะผู้คนต่างให้ความเคารพนับถือและท่านก็กู้เมืองได้คืนมา พิธีเฉลิมฉลอง

และพิธีบวงสรวงมาคู่ทั้ง 2 พิธีทุกปีปฏิบัติมาเป็นประจำ มากราบไหว้สักการะทำบ่อย เพราะอยู่ใกล้กับสถานที่อยู่อาศัย ผ่านหน้าก็ยกมือไหว้ เครื่องบูชาใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย ปิดทอง เพื่อแสดงความเคารพ แต่บางคนอาจหาเองแตกต่างกันไปตาม ความเชื่อ เช่น เล่ากันว่าท้าวสุรนารีชอบรูปแขกคำเพราะมีกลิ่นหอม หรือรูปที่เขาจัดไว้ มี 3 ดอก แต่ถ้านำมาเองจะใช้ 9 ดอก เลข 9 แสดงความก้าวหน้าเป็นเลขมงคลก็แล้วแต่ ใครจะเชื่ออย่างไรก็ได้ เครื่องบวงสรวง มีหลายอย่าง มีเครื่องบูชาดอกไม้ธูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู กล้วยน้ำว้า มะพร้าวอ่อน อาหารพื้นเมือง ขนมหวาน โบราณ ผลไม้ ทุกอย่าง หัวหมู เป็ดไก่ ปลา ความหมายคือ เป็นการจัดถวายให้ท้าวสุรนารีประจำปี ตามประเพณีไทยโบราณ และมีการอ่านโองการเป็นพิธีของพราหมณ์จังหวัดต้องทำ ทุกปีไม่ทำไม่ได้จะไม่ได้ เคยทำมาแต่โบราณก็ต้องทำให้ ครบทุกขั้นตอนบ้านเมืองจะได้ ร่มเย็น การจัดขบวนแห่งานใหญ่ประจำปีมีผู้มาคอยชมจำนวนมาก เพราะมีสิ่งแปลก ใหม่สวยงามไม่ซ้ำกันในแต่ละปี ทุกคนช่วยกันคิดออกแบบและจัดแสดงเป็นการรวม ลูกหลานชาวนครราชสีมาทำให้ท้าวสุรนารีชมและพอใจ งานพิธีเฉลิมฉลองมีดนตรี และการแสดงคือ เพลงโคราช เป็นเพลงพื้นเมืองของท้องถิ่นที่ท้าวสุรนารีชอบ ปฏิบัติ กันมาเป็นประจำทุกปีและมีการบวงสรวงโดยนำศิลปะพื้นบ้านเก่าแก่มาแสดงมีความ สวยงาม ผู้คนชอบมาคู่วันพิธีเปิดงานมาก”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรมของชาวบ้านเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา แล้วพบว่า เพศหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ท้าวสุรนารีมีพระคุณต่อบ้านเมือง การนำมาเป็นสัญลักษณ์เป็นตัวอย่างที่ดี และทุกคนมีความภูมิใจ

2. ท้าวสุรนารีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่เคารพสักการะมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย
3. ชาวนครราชสีมาให้ความนับถือเชื่อว่าท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์ ต่างมากราบไหว้สักการะบูชา บนบาน เพื่อขอโชคลาภ เพราะทุกคนเชื่อว่ามีวิญญาณท่านสถิตอยู่ และจังหวัดกระทำพิธีบวงสรวงทุกปี
4. ชาวนครราชสีมารู้สึกอบอุ่นใจที่เป็นลูกหลานของท่าน เชื่อกันว่าท่านคุ้มครองและให้ความปลอดภัย
5. อนุสาวรีย์เป็นสิ่งเคารพประจำเมือง เมื่อทุกคนให้ความเคารพนับถือศรัทธามาก การนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์เชื่อว่าเป็นมงคลและนับว่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมาอย่างหนึ่งด้วย

ชาวบ้านเพศหญิงทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ใกล้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เชื่อว่าท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์มีวิญญาณท่านสถิตอยู่เพราะมีอัฐิของท่านอยู่ที่ฐานอนุสาวรีย์ ประสาท อิศรปริดา และคณะ ศึกษาความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวอีสานพบว่า คติความเชื่อเกี่ยวกับภูต วิญญาณ อำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นเรื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ของชาวบ้าน (ประสาท อิศรปริดา และคณะ 2518, 61) ทำให้ชาวนครราชสีมามีความเชื่อและศรัทธาท่านมาก นอกจากนี้ การนำรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดก็มีความเหมาะสมเพราะเป็นบุคคลสำคัญ และท้าวสุรนารีก็เป็นสิ่งมงคลของจังหวัดนครราชสีมาด้วย ชาวนครราชสีมาของท่านเป็นที่พึ่งทางใจ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

ชาวบ้านส่วนใหญ่มักมีโอกาสร่วมงานเฉพาะพิธีเฉลิมฉลอง เพราะจัดในช่วงเย็น ผู้คนเสร็จจากภารกิจการงานแล้วและถือวามาชมนงานเพื่อพักผ่อน แต่ไม่ได้มาร่วมพิธีบวงสรวงเนื่องจากเป็นเวลาเช้าเกินไปมักคิดภารกิจต่าง ๆ ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็ยกมือไหว้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวนครราชสีมา บางครั้งก็ขอพรด้วยสำหรับการขึ้นมาราบไหว้สักการะบูชาก็แล้วแต่โอกาสของแต่ละคน คนส่วนมากมาบนบานและมักได้ผลตามที่ต้องการ จากการเก็บข้อมูล มีโอกาสเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมมากเพราะอยู่ใกล้ชิดอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี พบเห็นพิธีกรรมทั้งส่วนรวมและ

ส่วนบุคคล ชาวบ้านเชื่อว่าท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์ หากได้มีการปฏิบัติตามความเชื่อและประกอบพิธีกรรมอย่างถูกต้องแล้วจะมีอำนาจเร้นลับบันดาลให้เกิดความสุข ความปลอดภัยและประสบผลสำเร็จในอาชีพและการดำเนินชีวิต ตรงข้ามหากละเลยไม่ปฏิบัติหรือกระทำการใดๆ เป็นการลบหลู่ก็จะเกิดปัญหา เกิดภัยพิบัติที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ยุทธภักดิ์ เตชะแก้ว (2540, 5) ได้ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมการล่ำผีฟ้าในภาคอีสาน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ของความเชื่อและพิธีกรรมมีบทบาทสำคัญควบคู่กับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอีสานมาตลอด มีคุณค่าสั่งสมสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรมด้านจิตใจที่ทำให้ชาวบ้านมีชีวิตชีวา ทำให้เกิดพลังที่จะต่อสู้กับความยากลำบาก เป็นที่มาของพลังชีวิตและได้มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ด้วยการบอกเล่าสั่งสอนกันในครอบครัวในชุมชน จากแนวความคิดงานวิจัยนี้จะเห็นว่าความเชื่อและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ในสังคมนั้นเพราะมีความสำคัญและมีประโยชน์ แม้สังคมมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นแล้วก็ตาม ชีวิตมนุษย์ในสังคมก็ยังต้องการความเชื่อในลักษณะเช่นนี้อยู่ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเรื่องศักดิ์สิทธิ์ หรือไสยศาสตร์ ล้วนเป็นไปเพื่อความสงบสุขและความมั่นคงทางจิตใจของแต่ละบุคคล ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารียังคงมีประโยชน์ต่อชุมชนชาวนครราชสีมา โดยเฉพาะพิธีกรรมส่วนรวมประจำปี ทุกคนจะหาโอกาสมาร่วมพิธีเพื่อสักการะบูชาเป็นวันสำคัญและไม่ได้มาคนเดียวแต่พาครอบครัวญาติพี่น้องมาแสดงความเคารพสักการะบรรพบุรุษ และจะแทรกคำอบรม สั่งสอนทำให้มีการถ่ายทอดความเชื่อและพิธีกรรมต่อเนื่องกันไป นอกจากได้มาร่วมงานรื่นเริงเป็นการพักผ่อนจิตใจแล้วยังมีประโยชน์คือ ทำให้ครอบครัวเกิดความรักความอบอุ่นด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ทุกคนใช้ดอกไม้รูปเทียน พวงมาลัย ปิณฑอง เพื่อแสดงความเคารพนับถือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวไทยปฏิบัติกันมานานแล้ว ปัจจุบันไม่ต้องจัดหาเครื่องบูชาเอง เพราะมีร้านจำหน่ายทำให้สะดวกมากขึ้น

2. เครื่องสังวเล่ บวงสรวง กลุ่มตัวอย่างบอกได้ว่าการจัดพวงอาหารคาว-หวานผลไม้ ของใช้เครื่องบูชาเช่น ดอกไม้รูปเทียน หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน เพื่อจัดถวายต่อท้าวสุรนารีประจำปี ทำตามความเชื่อจากผู้ใหญ่ปฏิบัติสืบมา

3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง พิธีเฉลิมฉลองจัดขึ้นเพื่อความสนุกสนาน เป็นกิจกรรมหนึ่งของงาน มีทั้งดนตรีและศิลปะการแสดงหลายอย่าง รวมทั้งเพลงโคราชด้วยเพราะเชื่อว่าท้าวสุรนารีชอบ นอกจากนี้ยังมีการรำบวงสรวงใช้ศิลปะพื้นบ้านรำถวายให้ท่าน การจัดงานทุกงานถ้าไม่มีดนตรีหรือการแสดงบรรยากาศของงานก็เงียบเหงา”

4. ขบวนแห่ เป็นการจัดถวายสักการะท้าวสุรนารี ขบวนแห่แสดงถึงงานประจำปี มีความสวยงาม มีความคิด มีสิ่งดี ๆ แปลกใหม่ทุกปี แห่ไปรอบเมือง ทำให้เป็นที่รู้ของทุกคนว่า งานท้าวสุรนารีกำลังเริ่มขึ้น และยังเป็นการรวมพลังของลูกหลานชาวนครราชสีมาเพื่อแสดงความเคารพท้าวสุรนารี เพราะทุกขบวนต้องผ่านหน้าอนุสาวรีย์

5. การอ่านโองการ เป็นพิธีสำคัญที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำตามประเพณีไทยโบราณทำเป็นประจำทุกปี ถ้าไม่ทำเกรงว่าจะเกิดความไม่ดีต่อบ้านเมือง เป็นการบอกกล่าวให้ท้าวสุรนารีทราบว่าคุณหลานมาแสดงความเคารพ ขอพร โชคลาภ และขอให้คุ้มครองบ้านเมืองตลอดไป

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า สัญลักษณ์ในพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ การเลือกวัตถุสิ่งของ เครื่องบูชา อาหาร และวิธีการต่างๆ ย่อมต้องเลือกสิ่งที่มีความหมายดีมีมงคลมาใช้เพื่อให้เกิดผลดีในการประกอบพิธีกรรม อมรา พงศาพิชญ์ (2534, 50) อธิบายว่า สัญลักษณ์มาจากความเชื่อโดยมาจากการให้ความหมายจากสิ่งรอบตัวตามที่จินตนาการ ซึ่งมีพลังอำนาจที่สามารถสร้างศรัทธาเร้าอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลได้ สามารถอธิบายประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นจริง การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็เช่นกัน การใช้เครื่องบูชาเครื่องสังวเล่ จัดหาที่มีในท้องถิ่น เลือกสิ่งที่เป็นมงคลและท้าวสุรนารีชอบ ซึ่งก็อาจจะไม่รู้ว่าจะชอบจริงหรือไม่ แต่ท้องถิ่นและชุมชนกำหนดว่าท้าวสุรนารีชอบ เช่น การใช้รูปแบกสีด้าและดอกมะลิ ส่วนขบวนแห่ ดนตรีและศิลปะการแสดงนำมาใช้ในการ

ประกอบพิธีกรรมเพื่อความขลัง ทำให้เกิดความรู้สึกยอมรับในพิธีกรรมนั้นมากขึ้น และส่วนหนึ่งทำให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความตึงเครียดทางจิตใจได้ด้วย

1.7 เพศหญิง การศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

มี นิจอหอ (2543) กล่าวว่า “เพราะคุณย่าเก่งในด้านการรบ เป็นสตรีที่มีความกล้าหาญที่ชาวนครราชสีมาภูมิใจ ให้เป็นสัญลักษณ์ที่เหมาะสมดีแล้ว ชาวนครราชสีมาเชื่อกันมานานว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพของทุกคน มีความเชื่อในพิธีกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติอยู่ คือ มากราบไหว้ขอพรหรือเวลาเดินทางไกลก็มาขอพรให้ท่านคุ้มครอง ชาวนครราชสีมาส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติกัน เวลาไม่สบายใจก็มากราบไหว้ทำให้จิตใจสบายขึ้น มาบนบานรทหายก็ได้คืนเชื่อว่ามีวิญญาณท่านที่อนุสาวรีย์เป็นความเชื่อในใจเชื่อไว้ก็ไม่เสียหายอะไร และคนที่อยู่จังหวัดนครราชสีมาถือว่าเป็นลูกหลานของท่าน มักเรียกกันว่า คุณย่า มากกว่าท้าวสุรนารี รู้สึกว่าคำว่า “ย่า” เหมือนอย่างจริงๆ เราเป็นลูกหลานของท่าน ท่านก็ต้องปกป้องคุ้มครอง นอกจากนี้ การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองมาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ถือว่าดีเป็นมงคล เจริญก้าวหน้าและเป็นที่รู้จัก พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะมีความเชื่อว่าทำแล้วสบายใจเมื่อผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้เป็นประจำ มากราบไหว้ที่อนุสาวรีย์บ่อยครั้งใช้ ดอกไม้ ธูป เทียน พวงมาลัยเป็นของบูชา ใช้กันมาตามประเพณีและมีร้านจัดไว้จำหน่าย ปู่ย่าตายายก็ใช้กันนานแล้วก็สอนกันมา ส่วนเครื่องบวงสรวง มีอาหารขนมโบราณ ผลไม้หลายชนิด ของใช้อื่นๆ อีกหลายสิ่งหลายอย่าง มีพราหมณ์มาทำพิธี เป็นการจัดถวายให้ท่านประจำปี มีโอกาสมาดูทุกปีเชื่อว่าจะได้มีโชคลาภ และมีการอ่านโองการ เป็นพิธีสำคัญมากทำตามประเพณีโบราณ มีความเชื่อกันว่าทำแล้วเป็นสิ่งดีต่อบ้านเมืองและประชาชนจึงต้องทำทุกปีไม่มีเว้น นอกจากนี้ การจัดงานประจำปีจัดให้มีขบวนแห่เปิดงาน มีความสวยงามชาวนครราชสีมาช่วยกันทำอย่างเต็มที่ให้อยิ่งใหญ่ ผู้คนก็มาคอยเฝ้าดู ทำให้รู้ว่าทุกคนให้ความสำคัญมาก เป็นการถวายให้คุณย่า และให้คนที่มาร่วมงานชม ก็มีความสุข และที่ขาดไม่ได้คือดนตรีและศิลปะการแสดง ดนตรีไทยมักใช้คู่กับการ

ประกอบพิธีกรรมต่างๆ และมีดนตรีสมัยใหม่ การแสดงพื้นบ้านที่หาดูยากหลายอย่าง เพื่อให้งานสนุกสนานมากขึ้น จะเห็นได้ว่างานทำวสุรณารีมี่สิ่งดีๆ ให้ ลูกหลานได้ดูด้วย”

บุญชู ญวนแม (2543) กล่าวว่า “การที่อนุสาวรีย์ทำวสุรณารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพราะทำวสุรณารีช่วยกอบกู้บ้านเมืองของชาวนครราชสีมาไว้ให้ลูกหลานอยู่จนถึงทุกวันนี้ ชาวนครราชสีมาเคารพรักท่าน และอนุสาวรีย์ก็ยังเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองด้วย มีรูปทำวสุรณารีไว้ประจำบ้านและประจำรถ เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และมีวิญญูณของท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ มากราบไหว้และบนบานขอให้หายเจ็บป่วยก็หาย หรือของหายก็พบ ขอหวยโชคลาภก็ได้ ชาวนครราชสีมาส่วนมากเลื่อมใสศรัทธา แต่ก่อนเรียกทำวสุรณารีเดี๋ยวนี้เรียก “คุณย่า” การเรียกเช่นนี้ทำให้รู้สึกว่ามีคามสนิทคุ้นเคยกันดี จากการที่ชาวนครราชสีมาให้ความรัก ความเคารพ เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจ จึงนำตราสัญลักษณ์ของท่านมาใช้ด้วย พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาคู่ทั้ง 2 พิธี มีโอกาสต้องมาเพราะมีความเชื่อว่า ถ้าผู้ใดได้มาร่วมพิธีกรรมแล้วทำวสุรณารีจะบันดาลความสุขความเจริญ ความก้าวหน้าและมีโชคลาภให้แก่ผู้ที่มาร่วมพิธีกรรม ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ทุกครั้งก็ยกมือไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล ขึ้นมากราบไหว้อนุสาวรีย์บ่อย แต่ก่อนเป็นคนต่างจังหวัดตอนเข้ามาอยู่นครราชสีมาครั้งแรกได้เข้ามาในเมืองแล้วหลงทางกลับบ้านไม่ถูก จึงเดินขึ้นมาหาทำวสุรณารีขอให้เห็นทางกลับบ้านก็เห็นจริงๆ มากราบไหว้ใช้ ดอกไม้ รูป เทียน พวงมาลัย ปิดทอง เป็นธรรมเนียมประเพณีไทย กราบไหว้พระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ใช้กันอย่างนี้มาโดยตลอด ส่วนเครื่องบวงสรวง มีมากมายหลายอย่าง อาหารคาว-หวาน หมู เป็ด ไก่ กุ้ง ปู ปลา ผลไม้ของใช้จัดให้ครบที่เชื่อว่าเป็นของดีๆ และของที่ท่านชอบด้วย จัดถวายประจำปีให้ท่านปีละครั้ง ในพิธีมีการอ่านโอองการ ก็เป็นการทำตามประเพณีมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพื่อแสดงความเคารพสักการะท่าน นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ จัดกันมานานแล้วมาคู่ทุกปี บอกให้รู้ว่าเป็นงานทำวสุรณารี อะไรที่ทำวสุรณารีชอบหรือเกี่ยวข้องกับทำวสุรณารีเขาจะจัดแสดงไว้ในขบวนให้รู้กัน ทุกคนก็ภูมิใจด้วย ส่วนดนตรีและศิลปะการแสดงก็มีความสำคัญจัดแสดงเต็มที่ทุกปีทำให้งานสนุกสนานใครๆ ก็ชอบ”

ประสพศรี เทียนยุทธ (2543) กล่าวว่า “ยายเล่าให้ฟังว่าท่านผู้เมืองนครราชสีมาไว้มีความภูมิใจมากเพราะท้าวสุรนารีเป็นผู้หญิงเก่ง ใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดทำให้ใครๆ รู้จักเรื่องของท้าวสุรนารี และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองด้วย ความเชื่อนี้มีการถ่ายทอดและปฏิบัติเล่าต่อๆ กันมา กล่าวกันว่า มีวิญญาณท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ ผู้คนพากันมากราบไหว้ขอพรและบนบาน เป็นสิ่งเสริมกำลังใจอย่างหนึ่ง มีรูปของท่านไว้บูชาที่บ้านด้วย ชาวนครราชสีมารู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานท่านที่เป็นผู้หญิงเก่ง กล่าวหาญ ส่วนมากให้ความเคารพนับถือท่านมาก จากความเชื่อว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์นำชื่อท่านมาใช้หรือใช้เป็นตราสัญลักษณ์ก็เป็นสิ่งดีทุกคนจำได้ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะต้องการชมงาน ชมการรำดาบและการรำพื้นบ้านโคราช มาร่วมพิธีกรรมแล้วมีความสุขสบายใจ ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ยกมือไหว้ทุกครั้ง โอกาสพิเศษก็ขึ้นมากกราบไหว้เพื่อขอพรและความเป็นสิริมงคล เช่น วันเฉลิมฉลอง วันครบรอบวันเกิด วันปีใหม่ เป็นต้น มาบนบานให้สามีย้ายจากลพบุรีมาอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาเพราะสามีเป็นทหารก็สมหวัง สามีได้ย้ายกลับมานครราชสีมา เรื่องเล่ากันต่อมาคือ ถ้าต้องการเป็นทหารให้มาบนท้าวสุรนารีเพราะท่านชอบ มากกราบไหว้สักการะหรือบนบานจะใช้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย ปิณฑอง ไข่มุกบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือใช้กับสิ่งสูงๆ ที่เคารพนับถือ เช่น การกราบพระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วไปเป็นประเพณีของไทย ส่วนเครื่องบวงสรวงเคยดูพิธีมีหลายอย่าง เช่น ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู มะพร้าวอ่อน หัวหมู ไก่ ขนมหอย ขนมหอยบ้าน การรำถวายและเพลงโคราช ความหมายคือ ใช้กับพิธีกรรมที่สำคัญเป็นพิธีโบราณและมีการอ่านโองการด้วย มีพราหมณ์มาทำพิธี ต้องให้ผู้รู้ทำถ้าทำเองไม่ถูกต้องอาจเกิดสิ่งไม่ดี ประเพณีโบราณเคยทำอย่างไรต้องทำเช่นเดิมเสมอ ถ้าเป็นการปฏิบัติที่ดีก็เป็นมงคลทำไว้ก็ไม่เสียหายอะไร งานพิธีก็ใช้ดนตรีไทยให้ดูศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น งานสนุกสนานก็ใช้ดนตรีสากลและมีการแสดงร่วมด้วย นอกจากนี้มีขบวนแห่นิยมเดินรอบเมือง เวลาที่มีผู้คนมาดูก็ได้รู้ว่ามีงานอะไร งานท้าวสุรนารีขบวนแห่ยิ่งใหญ่กว่าทุกงานเพราะช่วยกันทุกคนทุกฝ่าย ผู้มาชมไม่ค่อยผิดหวัง ใครมาร่วมขบวนเชื่อว่าโชคดีด้วยก็เลยมีผู้จัดขบวนมาก ปีหนึ่งมีเพียงครั้งเดียว”

1.8 เพศหญิง การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรมและสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

วิภา นิยมนา (2543) กล่าวว่า “จากประวัติศาสตร์ท่านทำให้เมืองไทยไม่ต้องขึ้นต่อลาว ช่วยกู้บ้านเมืองไว้ได้ชาวนครราชสีมา ก็ภูมิใจ มีผู้คนเคารพศรัทธามาก จึงนำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมา เมื่อพูดถึงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีแล้วผู้คนจะนึกถึงจังหวัดนครราชสีมาทันที และปัจจุบันเป็นสัญลักษณ์ของบ้านเมืองด้วย ที่บ้านมีรูปภาพและรูปปั้นของท่านไว้บูชา ก็เชื่อว่ามีวิญญาณของท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ นอกจากมากราบไหว้สักการะแล้ว มาบนบานก็สมหวังขอให้ลูกเข้าเรียนต่อได้ก็ได้ทั้ง 2 คน จะเดินทางไปไหนก็จะไปถึงท่านให้คุ้มครองรักษา ท่านเป็นที่พึ่งทางใจ ดีใจที่ได้เป็นลูกหลานย่าโม ท่านเหมือนเป็นบรรพบุรุษของทุกคน มีทุกข้ออะไรก็ขอให้ท้าวสุรนารีช่วยไว้ก่อน จากการที่อนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ที่นำรูปสัญลักษณ์หรือชื่อท่านมาใช้ถือว่าเป็นมงคล ใครๆ ก็ต้องการนำมาใช้ด้วยกันทั้งนั้น และทำให้รู้ทั่วไปว่าเป็นของจังหวัดนครราชสีมาด้วย พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมเป็นประจำทุกปีเพราะมีความเคารพนับถือท่านแต่พิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาชม เพราะเข้ามาก็คิดภาระการงาน ผ่านหน้าท่านก็ยกมือไหว้ขอพร มากราบไหว้สักการะบนบานใช้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย ปิดทอง เพราะเป็นเครื่องบูชาสัญลักษณ์ที่เคารพนับถือ คนไทยเชื่อกันเช่นนั้น ส่วนพิธีบวงสรวงเป็นพิธีโบราณของไทยในพิธีมีการจัดอาหาร คาว-หวาน ขนม ผลไม้ ของจำเป็น เครื่องบูชาไม้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า เป็นการจัดถวายประจำปีให้ท้าวสุรนารีและมีพิธีอ่านโองการ เป็นพิธีของพราหมณ์เชิญท่านมารับของที่ลูกหลานจัดถวายให้ประจำปีและขอให้ท่านอวยชัยให้พร และงานท้าวสุรนารีก็จัดให้มีขบวนแห่สวยงามแห่ไปรอบเมืองให้ทุกคนชมด้วย ต้องใช้ความร่วมมือจากหลายคนหลายฝ่ายในจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้มีการจัดดนตรีและศิลปะการแสดง ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่การจัดงานทุกอย่างต้องมีเพื่อเพิ่มสีสันของงาน ทำให้ผู้มาชมสนุกสนาน คนดูมีทุกเพศทุกวัย เด็กๆ สนุกสนานมาก พาครอบครัวมาชมทุกปีเพราะเป็นงานใหญ่ของจังหวัด”

วรรณพา ไรจนวงศ์ (2543) กล่าวว่า “จากการศึกษาและคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ทำให้รู้ประวัติความเป็นมาในการเป็นวีรสตรีของท่าน เป็นผู้หญิงที่มี

ความ กล้าหาญ เสียสละ การนำอนุสาวรีย์มาเป็นสัญลักษณ์ ทำให้เป็นที่รู้จักและเป็นการยกย่องท่าน นอกจากนั้นอนุสาวรีย์ยังเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองด้วย ชาว นครราชสีมากราบไหว้สักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล เชื่อกันว่ามีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ มาบนบานสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็สอบได้ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชาวนครราชสีมาถือว่าเป็นลูกหลานของท่านเพราะแทนตัวเองว่า ลูกหลานย่าโม เรียกท่านว่า “คุณย่า” หรือ “ย่าโม” รู้สึกอบอุ่นดี ในจังหวัดนครราชสีมาไม่ค่อยมีใครเรียกท้าวสุรนารี และนิยมนำรูปสัญลักษณ์อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท่านมาใช้ในหลายสิ่งหลายอย่าง เพราะมีผู้คนเคารพนับถือท่านมาก เชื่อว่าทำอะไรก็จะประสบความสำเร็จก็เลยนำมาใช้พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะเป็นนักเรียนทางโรงเรียนจัดให้เข้าร่วมขบวนแห่ก็รู้สึกดีใจ ขณะขบวนแห่ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็แสดงความเคารพด้วยความตั้งใจเพราะอยู่ต่อหน้าท่านและร่วมพิธีกรรม ผู้ใหญ่ก็เล่าว่าจะมีโชคดีแก่ตนเอง ปกติผ่านหน้าก็ยกมือไหว้ทุกครั้ง มีโอกาสพิเศษก็ขึ้นมากกราบไหว้ เช่นวันเกิด วันเฉลิมฉลอง มากกราบไหว้สักการะบนบานใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย ปิดทอง เป็นเครื่องบูชาทำตามพ่อแม่ปู่ย่า ตายาย พิธีบวงสรวงที่เคยเห็นมี หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน พวงมาลัย อาหารคาว-หวาน ขนม ผลไม้ ของจำเป็นสิ่งอื่นๆ อีกหลายอย่าง เพราะเป็นพิธีบวงสรวงประจำปี มีการอ่านโองการคู่ศักดิ์สิทธิ์พราหมณ์เป็นผู้ทำพิธี บอกกล่าวให้ท้าวสุรนารีทราบว่าคุณหลานมาชุมนุมสักการะให้ท่านช่วยคุ้มครองรักษาบ้านเมืองให้ความอุดมสมบูรณ์พูนสุขตลอดไป สำหรับดนตรีพิธีกรรมตามประเพณีใช้ดนตรีไทย ถ้าเป็นเรื่องสมัยใหม่ก็ใช้ดนตรีสากลเพื่อความสนุกสนาน มีการแสดงพื้นบ้านหลายชุด เช่น เพลงโคราช รำบวงสรวง รำดาบ เป็นที่ถูกใจของผู้คนมาก”

พิมพ์ร แฉ่งขัน (2543) กล่าวว่า “ท่านเป็นวีรสตรีปกป้องบ้านเมือง ชาวนครราชสีมารู้สึกว่าคุณต้องดีต้องเก่งเหมือนท้าวสุรนารี นำมาเป็นสัญลักษณ์ก็เป็นตัวอย่างของความดี และเป็นที่เคารพนับถือในฐานะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่กับจังหวัด นครราชสีมา มีรูปปั้นรูปหล่อของท่านไว้บูชาที่บ้านด้วยเพื่อความเป็นสิริมงคล เชื่อว่ามีวิญญาณท่านอยู่ที่อนุสาวรีย์เพราะดูจากคนที่มากกราบไหว้สักการะ บนบานจำนวนมาก โดยเฉพาะเพลงโคราชแก้บนก็อยู่คู่กับย่าโมตลอดแสดงว่า มีผู้บนบานแล้วสมหวัง พิธีบวงสรวงเคยมาร่วมงานกับทางโรงเรียน ทำให้เห็นพิธีการศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าทำอะไรท่าน

จะให้แต่สิ่งดีๆ แต่เราต้องทำดีอยู่แล้วด้วย สิ่งที่ว่านครราชสีมามีใจคือได้เป็นลูกหลานของท่าน มีท่านเป็นวีรสตรี ถ้าทุกคนรักบ้านเมืองเหมือนท้าวสุรนารีก็คงดี เราเป็นลูกเป็นหลานควรเป็นคนดีไม่ทำอะไรที่ไม่ดี เรามีท่านเป็นแบบอย่างแล้ว และมีการนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ในสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นสิริมงคล มีความมั่นใจมากขึ้น ถือได้ว่าเป็นขวัญและกำลังใจที่ดี พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี ปกติผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพรเป็นประจำ มีโอกาสก็ขึ้นมาราบไหว้สักการะ ทำแล้วสบายใจเปรียบเสมือนเราเป็นลูกหลาน มาบนบานขอให้สอบเข้าทำงานได้ก็สมหวัง มาราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน และพวงมาลัยดอกมะลิ เป็นเครื่องบูชาที่ท้าวสุรนารีชอบ ผู้ใหญ่บอกต่อกันมา เครื่องบวงสรวงมีหลายอย่าง ตั้งแต่อาหารคาว-หวาน ขนมไทย ผลไม้ ใช้หลายชนิดหลายประเภท ใช้กันอย่างนี้มาตั้งแต่โบราณต้องทำทุกปี เชื่อว่าทำถวายให้ท่านแล้วบ้านเมืองจะได้ร่มเย็น และมีการอ่าน โองการ พ่อแม่เล่าให้ฟังว่าเป็นพิธีโบราณ เคียงนี้ไม่ค่อยเห็นพิธีนี้แล้ว ผู้ใดเข้าร่วมพิธีจะมีโชคอีกด้วย รู้สึกดีใจที่มีโอกาสได้เข้าร่วมพิธี และในพิธีก็มีการจัดขบวนแห่มีความสวยงามมาก ในรอบปีไม่มีขบวนแห่ไคยยิ่งใหญ่เท่างานของท้าวสุรนารี จัดขบวนแห่เพื่อสักการะท้าวสุรนารี และให้ท้าวสุรนารีชมด้วย ส่วนดนตรีและศิลปะการแสดงทำให้งานไม่เงียบเหงา มีการแสดงการเล่นประกอบด้วยเรียกร้องความสนใจของทุกคน เป็นที่ถูกต้องถูกใจของผู้มาชม”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของชาวบ้าน เพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครราชสีมาแล้วพบว่า เพศหญิงที่มีการศึกษาค่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ทุกคนภูมิใจในวีรกรรมของท้าวสุรนารี นำมาเป็นสัญลักษณ์กระตุ้นจิตสำนึกและเป็นการยกย่องให้เกียรติท่าน
2. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ความเชื่อและการปฏิบัติที่อนุสาวรีย์มีการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา
3. ทุกคนเชื่อว่ามิวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ เพราะมีพิธีกรรมบวงสรวงประจำปี กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเคยมาบนบานขอพรก็ได้สมหวัง
4. ทุกคนเคารพศรัทธาท้าวสุรนารีมาก ภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานและยึดท่านเป็นที่พึ่งทางใจ

5. อนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เมื่อนำสัญลักษณ์นี้มาใช้ ก็เป็นการสร้างความมั่นใจและเป็นการประชาสัมพันธ์จังหวัดได้อีกด้วย

ชาวบ้านเพศหญิงทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ใกล้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี มีโอกาสสามารถพบไหว้สักการะบูชา และบนบานศาลกล่าวที่อนุสาวรีย์เป็นประจำ และยังพบเห็นผู้คนที่มากราบไหว้สักการะบูชามากในแต่วันจำนวนมากด้วย ทำให้นึกว่ามีวิญญาณท่านอยู่จริงหรือไม่ แม้จะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ก็ตาม แต่จังหวัดก็ทำพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณทุกปี และชาวนครราชสีมารับรู้ว่าได้ฐานอนุสาวรีย์มีอิทธิฤทธิ์ของท่านอยู่ จึงมีหลักฐานที่สนับสนุนความเชื่อว่าจะมีวิญญาณท้าวสุรนารีอยู่ปกปักษ์รักษาและบันดาลโชคลาภให้แก่ชาวนครราชสีมาและทุกคนได้จริง ความเชื่อนี้ พระยาอนุমানราชชน ได้อธิบายว่า มนุษย์เชื่อว่า คนตลอดจนสิ่งอื่นที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ย่อมมีสิ่งหนึ่งซึ่งมองไม่เห็นตัวสิ่งอยู่ในนั้น เราเรียกกันว่า ผีหรือวิญญาณ (อนุมานราชชน, พระยา 2505, 32) ความศรัทธาความเชื่อที่มีต่อท้าวสุรนารีกลายเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อมีปัญหาในการดำเนินชีวิตก็มาบอกกล่าว บนบานกับท่านขอให้ช่วยเหลือ ชาวนครราชสีมาเชื่อว่าท่านช่วยได้ ความเชื่อนี้สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงนั้นกลุ่มตัวอย่างมาร่วมพิธีทั้ง 2 มาแสดง

ความเคารพต้องการมาชมงาน และเป็นการร่วมกิจกรรมกับทางจังหวัดเพราะเป็นงานประจำปีที่สำคัญ จัดขึ้นมาปีละ 1 ครั้งเท่านั้น ถ้ามีโอกาสก็ขึ้นมาราบไหว้ทำเป็นประจำผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร การบนบานมีความเชื่อทำแล้วสมหวังดังที่ขอ

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนมากจะทราบประวัติ

ความเป็นมาของท้าวสุรนารีพอสมควร โดยทราบจากคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมา และทราบจากการเข้าร่วมพิธีกรรม โดยเฉพาะพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณท้าวสุรนารี ประธานของพิธีคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะพูดถึงประวัติและคุณงามความดีของท้าวสุรนารีทุกปี กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าร่วมพิธีกรรมส่วนรวมคือ พิธีบวงสรวงและเคยประกอบพิธีกรรมด้วยตนเองคือ การบนบานและแก้บน วิชาภรณ์ แสงมณี (2525, 1) อธิบายถึงลักษณะการประกอบพิธีกรรมว่าเป็นวิธีการที่แสดงออกถึงความศักดิ์สิทธิ์และเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเชื่อถือเท่านั้น นอกจากนี้ พิธีกรรมยังทำให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อมั่นและความรู้สึกร่วมกัน พิธีกรรมที่ชาวนครราชสีมาร่วมกันดำเนินการคือ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของท้าวสุรนารีปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการสักการะบูชา ชาวนครราชสีมามีความเชื่อว่าถ้าได้เข้าร่วมพิธีทั้ง 2 จะทำให้ชีวิตครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข ปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง ทำมาค้าขายเจริญรุ่งเรือง ประสบความสำเร็จ สำหรับผู้ที่เจ็บป่วยหรือผู้ที่ต้องการขอสิ่งใด ถ้าได้มาร่วมพิธีอาการเจ็บป่วยจะค่อยๆ เลหายไปในที่สุดและสิ่งที่ขอความช่วยเหลือก็จะได้รับผลดี”

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา เป็นเครื่องสักการะบูชาสิ่งที่เคารพ เป็นธรรมเนียมประเพณีไทยใช้ในการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเชื่อกันว่าท้าวสุรนารีชอบพวงมาลัย ดอกมะลิ
2. เครื่องสังเวย บวงสรวง คือ การจัดสิ่งของ อาหารคาว-หวาน ขนม ผลไม้ เครื่องบูชาไม้ ดอกไม้ ธูปเทียน หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน กลัวย่นน้ำว่า เหล้า เพื่อถวายให้ท้าวสุรนารี เป็นพิธีสำคัญทำตามประเพณีโบราณ ชาวนครราชสีมาถือว่า

ลูกหลานจัดถวายให้ท่านทุกปี ทำกันมานานแล้วเป็นการแสดงความเคารพและระลึกถึงท่าน

3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ทุกๆ งานจะมีเพื่อความ สนุกสนานแต่ต้องดูว่าเป็นงานพิธีอะไร ใช้ดนตรีและการแสดงประเภทไหน เพื่อให้เหมาะสมกับงานที่จัดขึ้น ส่วนงานเฉลิมฉลองของท้าวสุรนารีมีศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้ทางหนึ่ง

4. ขบวนแห่ เป็นสัญลักษณ์ของการจัดงานประจำปีเพราะแห่ไปรอบเมือง ขบวนมีความสวยงามมากจัดอย่างยิ่งใหญ่ มีผู้มาชมจำนวนมาก ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจของคนทุกฝ่าย การจัดขบวนแห่เพื่อเป็นการสักการะท่านและให้ท่านชมขบวนดูการแสดงของลูกหลาน

5. การอ่านโองการ เป็นพิธีพราหมณ์โบราณ ทำสืบทอดกันมาตามประเพณี ต้องทำทุกปี เป็นการบอกกล่าวให้ท่านทราบว่า มีลูกหลานมาชุมนุมสักการะและระลึกถึงท่าน มาขอพรขอให้ท่านปกป้องคุ้มครองบ้านเมืองให้อุคสมัยร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี มีการใช้วัตถุสิ่งของ เครื่องบูชา เครื่องสักการะ ตามที่บรรพบุรุษปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณี (ลดาวัลย์ วรรณบุรณ์, 2544) กล่าวว่า แท้จริงแล้วก็ไม่มีใครสามารถตอบได้ว่า ท้าวสุรนารีชอบหรือไม่ชอบอะไรเป็นพิเศษ แต่เมื่อสังเกตก็พบว่า เครื่องสักการะบูชาทั้งหลายมักเป็นอาหารการกิน สิ่งของ ที่จัดหามาได้ง่าย เช่น อาหารคาว-หวาน ผลไม้ รวมถึง หมากพลู บุหรี่และสุรา ก็จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม คือ มีอยู่ในท้องถิ่นจัดหาง่าย สะดวก ส่วนเครื่องบูชาดอกไม้ รูปเทียน เป็นเครื่องสักการะที่พบเห็นทั่วไปในสังคมไทย เมื่อถามความหมายหลายคนตอบเหมือนกันว่า “ทำตามกันมา” แม้ไม่ทราบความหมายชัดเจนแต่ก็ยังคงปฏิบัติเช่นเดิม ส่วนขบวนแห่ ดนตรีและศิลปะการแสดง ให้ความหมายถึง ความสนุกสนาน ความบันเทิง เป็นส่วนหนึ่งของการพักผ่อนจิตใจ และการอ่านโองการ เป็นพิธีพราหมณ์โบราณ ยังคงต้องทำทุกปีเพราะทำมานานถ้าไม่ทำต่อชาวบ้านเกรงจะเกิดเหตุไม่ดีต่อบ้านเมืองได้

กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านนอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

2.1 เพศชาย อายุต่ำกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

เกรียงไกร ลาภยังยง (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีมีความกล้าหาญเสียสละ เพื่อป้องกันบ้านเมืองไว้ และได้รับการยกย่องเป็นวีรสตรี การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดจึงเป็นความภูมิใจของชาวนครราชสีมา และผู้คนส่วนใหญ่ก็เคารพนับถือท้าวสุรนารี เชื่อกันว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ มีรูปปั้นของท่านไว้สักการบูชาที่บ้านด้วย เคยมาบนบานขอให้ลูกถือเตอร์ก็สมหวังเชื่อว่าท่านให้โชคลาภ ชาวนครราชสีมาคิดว่าเป็นลูกหลานของท่านเพราะเรียกท่านว่า “คุณย่า” จากความเคารพศรัทธายกย่องจึงนิยมนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาใช้เป็นตราสัญลักษณ์เพื่อความ เป็นมงคลจะได้มีโชคและยังเป็นที่รู้จักกันทั่วไป พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมพิธี แต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มา มากราบไหว้สักการะงานประจำปีทุกปี ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ มีเวลาถี่ขึ้นมากกราบไหว้ทำแล้วรู้สึกสบายใจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์แม้ไม่เห็นก็ไม่ควรลบหลู่ มากราบไหว้ไม่ค่อยใช้เครื่องบูชาส่วนมากใช้จิตใจที่เคารพบูชา แต่ถ้าใช้ก็มีดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย เช่นคนอื่นๆ ปฏิบัติ เครื่องบวงสรวงมีอาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลู บุหรี่ เหล้า และสิ่งอื่นๆ ในพิธีมีการอ่านโองการ ผู้ใหญ่บอกว่าเป็นพิธีพราหมณ์ทำให้บ้านเมืองร่มเย็น และมีการจัดขบวนแห่ประจำปี ทุกคนมีความสามัคคีช่วยกันจัดตกแต่ง ออกความคิดและลงทุนทำอย่างสวยงาม นอกจากนี้นงานท้าวสุรนารีมีดนตรีและการแสดงทำให้งานสนุกสนานมากขึ้น”

ประสูข โมวิทิตกุล (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นผู้มีความรักชาติกล้าหาญเด็ดเดี่ยว สร้างวีรกรรมความดีไว้ การนำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด ผู้คนเห็นว่าเหมาะสมดี ผู้ผ่านมาจังหวัดนครราชสีมาต้องมาเคารพกราบไหว้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ท่านเป็นที่พึ่งทางใจ มากราบไหว้แล้วขอพรให้คุ้มครองด้วย เชื่อกันว่ามีวิญญาณอยู่ที่อนุสาวรีย์ ผู้อื่นเล่าให้ฟังว่ามาขอโชคลาภจากท่าน ขอให้หายเจ็บป่วยก็สมหวัง ความใกล้ชิดเหมือนท่านเป็นบรรพบุรุษหรือญาติผู้ใหญ่เพราะเรียกท่านว่า “ย่า” ชาวนครราชสีมาก็คือ ลูกหลาน การนำรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นตราสัญลักษณ์นั้นมีความชัดเจนใครๆ ที่เห็นก็รู้ว่าเป็นจังหวัดนครราชสีมา พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงาน มา

สักการะบูชาเพื่อความสบายใจเป็นสิริมงคลและเที่ยวงานด้วย ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะติดงานไม่มีเวลาว่าง แต่ก็มีโอกาสมากราบไหว้อนุสาวรีย์บ่อย มาบนบานขอให้ได้ไปทำงานต่างประเทศก็ได้ไป ขอให้ได้แฟนสาวบ้านห้วยน้ำกาก็สมหวังดังขอ ถ้ามากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน เป็นเครื่องบูชาให้เห็นใช้กันทั่วเมือง ส่วนเครื่องบวงสรวง จากผู้ใหญ่เล็กก็มีอาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าว กล้วยน้ำว่า และของจำเป็นอีกหลายอย่างจัดถวายให้ท้าวสุรนารี มีอีกพิธีหนึ่งคือ การอ่านโองการ เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ของพราหมณ์ ทำเพื่อความร่มเย็นของบ้านเมือง นอกจากนี้ มีการจัดดนตรีและการแสดง ทำให้งานสนุกสนาน มีการจัดขบวนแห่อย่างสวยงาม แสดงความรักที่มีต่อท้าวสุรนารีทุกคน ทุกหน่วยงานร่วมมือกันทำเพื่อให้ท้าวสุรนารีชมและเป็นการสักการะด้วย”

สังเวียน ลิลา (2543) กล่าวว่า “เพราะในอดีตท้าวสุรนารีเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญกู้บ้านกู้เมืองและสร้างวีรกรรมความดีไว้ จึงเป็นผู้มีพระคุณต่อบ้านเมือง เมื่อจังหวัดนำมาเป็นสัญลักษณ์จึงเป็นการยกย่องและเป็นตัวอย่างผู้ที่ทำความดีต่อแผ่นดิน และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารียังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอีกด้วย ชาวนครราชสีมาเคารพนับถือท้าวสุรนารี เชื่อกันว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ มีรูปปั้นของท่านไว้สักการะบูชาที่บ้านด้วย และเชื่อว่ามีวิญญาณของท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์เป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมานาน ทุกคนเรียกท่านว่า “คุณย่าโม” เราเป็นบุตรหลานท่านก็ควรดูท่านเป็นแบบอย่าง และนิยมนำรูปอนุสาวรีย์มาเป็นตราสัญลักษณ์ก็เป็นสิ่งดีเป็นมงคลจำง่ายด้วยเพราะใครๆ ก็รู้จักท่าน พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงเป็นการประกอบพิธีสำคัญของจังหวัด ได้มาร่วมงานทั้ง 2 พิธี มาสักการะและมาบนบานแล้วได้รับผล คือ โชคลาภก็ถูกล้อคเตอร์ มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน ส่วนเครื่องบวงสรวง มีสิ่งของหลายอย่าง อาหารหลายชนิด ขนม ผลไม้ ถวายให้ท้าวสุรนารี การอ่านโองการเกี่ยวข้องกับประเพณีโบราณในอดีต พราหมณ์เป็นผู้ทำพิธี และมีการจัดขบวนแห่สวยงามประจำปี เพื่อสักการะท้าวสุรนารีและประชาชนได้ชม นอกจากนี้มีการจัดดนตรีและการแสดงศิลปะพื้นบ้านหลายอย่าง”

2.2 เพศชาย อายุ 45 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ระยอง พิมพ์ปฐ (2543) กล่าวว่า “การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นสิ่งดีเพราะท่านมีความกล้าหาญเสียสละ เป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นการยกย่องให้เกียรติท่าน ชาวนครราชสีมามีความเคารพศรัทธาท้าวสุรนารีมากราบไหว้สักการะ ทำให้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอีกด้วย ผู้คนส่วนใหญ่เชื่อกันว่ามีวิญญาณท้าวสุรนารีอยู่ที่อนุสาวรีย์ มาขอพร โชคลาภและ बनบานจำนวนมากในแต่ละวัน เช่น ขอให้สอบเรียนต่อได้ สอบเข้าทำงานได้ ก็ได้ดังหวังในส่วนของความใกล้ชิด ชาวนครราชสีมา รู้สึกว่าท้าวสุรนารีเสมือนเป็นบรรพบุรุษหรือญาติจึงเรียกขานท้าวสุรนารีว่า “คุณย่า” ชาวนครราชสีมา ก็คือ ลูกหลานของท่าน ก็เป็นความรู้สึกภูมิใจลึกๆ ของทุกคน จากการที่ชาวนครราชสีมา นับถือว่าท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง จึงนำมาเป็นสัญลักษณ์ในหลายสิ่งหลายอย่าง เพราะเชื่อว่าดีมีมงคล พิธีเฉลิมฉลองมาคู่พิธี ส่วนพิธีบวงสรวงมีโอกาสมาคู่บ้าง ถ้าไม่คิดภาระการงานผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร ไม่ค่อยมีโอกาสมาราบไหว้สักการะ เพราะอยู่นอกเมืองและต้องค้าขายไม่มีเวลา การ बनบานมีความเชื่อเคยมา बनบานคือ ขอให้ไปทำงานต่างประเทศก็สมหวัง เวลามาราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ธูปเทียนเป็นเครื่องบูชา เป็นการทำตามประเพณีทุกคนใช้กันแบบนี้ ส่วนเครื่องบวงสรวงมี อาหารคาว – หวาน ผลไม้ และอีกหลายสิ่งหลายอย่าง จัดบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีพิธีการอ่านโอองการเป็นพิธีพราหมณ์ คือ การบอกกล่าวให้ท่านรับทราบ การทำพิธีประจำปีก็เพื่อเป็นการระลึกถึงท่าน นอกจากนี้งานเฉลิมฉลองมีการจัดขบวนแห่ทุกปี เป็นงานประจำปีเพราะเกี่ยวข้องกับท้าวสุรนารี ทุกคนร่วมมือช่วยกันจัดขึ้นมีความสวยงาม สนุกสนานรื่นเริง มีผู้คนมาชมงานมาก และมีการจัดดนตรีและการแสดงพื้นบ้านหลากหลาย ทำให้ผู้ชมงานพอใจและมีความสุข”

จักรกฤษ โนนันเทียะ (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นตัวอย่างของการต่อสู้เพื่ออิสรภาพและแผ่นดินเกิด การนำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดจึงเหมาะสม ชาวนครราชสีมาเคารพศรัทธาท้าวสุรนารี ท่านเสมือนเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองที่มีความสำคัญ ผู้คนเชื่อว่าวิญญาณของท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์

มาบนบานขอพรขอโชคลาภจากท่าน ในส่วนของความใกล้ชิดชาวนครราชสีมา คือ ลูกหลานมีความรู้สึกผูกพันเหมือนคนในครอบครัวเดียวกันเพราะเรียกท้าวสุรนารีว่า “คุณย่า” ทำให้อบอุ่นและมีท่านปกป้องคุ้มครอง สำหรับความเชื่อการนำตราสัญลักษณ์มาใช้นั้น เพราะอนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด มีผู้มาเคารพสักการะจำนวนมาก เมื่อนำตราสัญลักษณ์มาใช้ในสิ่งต่างๆ ย่อมมีมงคลและทำให้เป็นที่รู้จักทั่วคือจังหวัด นครราชสีมายิ่งขึ้น พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะเป็นชาวนครราชสีมาที่มีความเชื่อและจิตศรัทธาในท้าวสุรนารี ตั้งใจมากราบไหว้ในพิธีบวงสรวง เพื่อความเป็นสิริมงคลและต้องการเหรียญโมเพื่อนำมาบูชาด้วย ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ การบนบานไม่เคยทำแต่จากผู้อื่นเล่าให้ฟังว่า มาบนขอให้ได้เข้าเรียนหรือเข้าทำงานราชการได้ คิดว่าการบนบานคงมีอยู่ตลอดไปเพราะคนจำนวนมากยังมีความเชื่อ ความศรัทธาท่านอยู่ ไม่ค่อยได้มาสักการะที่อนุสาวรีย์บ่อยครั้งเพราะอยู่ไกลนอกเขตเทศบาล มากราบไหว้สักการะไม่ได้ใช้อะไรส่วนมากมาสักการะเฉยๆ เชื่อว่าอยู่ที่จิตใจของแต่ละคน การใช้เครื่องบูชาเป็นเพราะปฏิบัติต่อกันมา ส่วนเครื่องบวงสรวง มีการจัดอาหารคาว – หวาน หลายชนิด มีดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลู มะพร้าวอ่อน บุหรี่ เหล้า เพื่อถวายท้าวสุรนารีประจำปี และในพิธีมีการอ่านโอวาท เป็นพิธีสำคัญโบราณ เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์มาก พรหมณ์เป็นผู้ทำเพื่อให้ท่านมารับอาหารและสิ่งของที่จัดถวาย นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่อย่างสวยงาม ผู้คนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ ลูกหลานหลายฝ่ายช่วยกันจัดขึ้น เพื่อสักการะท้าวสุรนารี และมีการจัดดนตรีและการแสดงซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตใจมาก ทำให้งานสนุกสนานเพลิดเพลิน ท้าวสุรนารีมีความสุขที่ได้ชมด้วย”

สำรวจ เจ็กเหล็ก (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นตัวอย่างในความกล้าหาญของผู้หญิง จังหวัดจึงยกย่องนำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เป็นสิ่งที่ดี ชาวนครราชสีมาเคารพศรัทธามาก เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์เป็นของคู่บ้านคู่เมือง และเชื่อกันว่ามีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่ พากันมากราบไหว้บนบานและแก้บน จากการที่ท่านเป็นที่เคารพของผู้คนทั้งเมืองทุกคนเรียกว่า “คุณย่า” เหมือนท่านเป็นญาติผู้ใหญ่ การนำตราสัญลักษณ์ของท่านมาใช้เพราะเป็นทั้งสัญลักษณ์ประจำจังหวัดและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เมื่อนำมาใช้ย่อมเป็นสิ่งดีมีมงคล มาร่วมงานพิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงทั้ง 2 พิธี เพราะเป็นงานประจำปีและท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพนับถือด้วย ต้องการมา

กราบไหว้สักการะในวันสำคัญทั้ง 2 วัน เพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย ไม่ค่อยมีโอกาสนำหน้าอนุสาวรีย์เพราะอยู่ไกลนอกเขตเทศบาล ถ้าผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ขอพรด้วย มาบนบานขอให้ลูกสอบติดลูกก็สอบได้สมหวัง มากราบไหว้สักการะบนบานใช้ดอกไม้ ธูปเทียน เป็นเครื่องบูชา เครื่องบวงสรวง เป็นการจัดถวายอาหารสิ่งของเครื่องใช้ให้ท้าวสุรนารีประจำปี และมีการอ่านโอองการ เป็นพิธีพราหมณ์ทำสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีต้องทำทุกปี หากไม่ทำเกรงว่าไม่ดี เพราะเป็นพิธีสำคัญทำแล้วบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ก่อนเปิดงานเพื่อให้ทุกคนสนุกสนานและเป็นการสักการะท้าวสุรนารีด้วย การจัดขบวนแห่ต้องใช้ความร่วมมือจากหลายฝ่ายช่วยกัน ท้าวสุรนารีจึงมีส่วนให้เกิดความสามัคคี และมีการจัดดนตรีการแสดงพื้นบ้านด้วยงานท้าวสุรนารีจัดยิ่งใหญ่ทุกปี ทำให้ผู้มาชมงานได้พักผ่อนจิตใจมีความสุขสนุกสนาน”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศชายที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมา แล้วพบว่า เพศชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และมีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ชาวนครราชสีมาที่อยู่นอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมาภูมิใจในความกล้าหาญเสียสละในการป้องกันชาติบ้านเมืองของท้าวสุรนารี
2. ชาวนครราชสีมามีความเคารพท้าวสุรนารีเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ แม้ว่าจะอยู่ห่างไกลจากอนุสาวรีย์แต่ก็เชื่อว่ามีท่านอยู่ใกล้ๆ ตลอดเวลา อีกทั้งปัจจุบันทุกอำเภอจะมีรูปจำลองของท้าวสุรนารีไว้สักการะบูชาอยู่แล้ว จึงมีความเคารพรักมากขึ้นอีก
3. ชาวนครราชสีมาเชื่อว่าท้าวสุรนารีปกปักรักษาและขอโชคลาภได้ เพราะมาสักการะบูชาและเคยมาบนบาน เป็นความเชื่อดั้งเดิมของสังคมไทย เมื่อคนไทยมีความ

ศรัทธาสิ่งใดมากก็จะแสดงออกว่าเคารพบูชามากด้วย เรื่องเช่นนี้เป็นสิ่งที่ห้ามได้ยาก เพราะเป็นเรื่องของจิตใจ

4. ชาวนครราชสีมาภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานของท่าน ภูมิใจที่มีบรรพบุรุษที่มีความกล้าหาญและเป็นแบบอย่างที่ดี ถือได้ว่าจังหวัดนครราชสีมาโชคดีที่มีคนดีเป็นแบบอย่าง เพราะทำให้สังคมและชุมชนมีตัวอย่างของการทำความดีให้ปรากฏตลอดมา

5. ชาวนครราชสีมาเชื่อกันว่าอนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดและเป็นสิ่งเคารพประจำเมือง เมื่อนำมาเป็นตราสัญลักษณ์และนำชื่อของท่านมาใช้ก็จะทำให้เกิดความเหมาะสมและเป็นสิริมงคลยิ่ง

ชาวบ้านเพศชายทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล แม้ไม่ได้อยู่ในตัวเมืองใกล้อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็ตาม แต่ชาวนครราชสีมาทุกคนคือ ลูกหลานของท้าวสุรนารีไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของจังหวัด ทุกคนมีความเชื่อว่าท่านต้องปกป้องคุ้มครอง ปัจจุบันทุกอำเภอจะมีรูปปั้นจำลองอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีอยู่ ทำให้ไม่ต้องเดินทางมาถึงตัวอนุสาวรีย์ การประกอบพิธีกรรมเพื่อแสดงความเคารพ รัก ความกตัญญู ยกย่องเชิดชูกระทำได้ทุกอำเภอ ทำให้เห็นว่าความผูกพันใกล้ชิดระหว่างชาวบ้านกับท่านยังแผ่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ของจังหวัด แต่ก็ยังมีความต้องการมาประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีที่อำเภอเมืองถ้าสามารถทำได้ เพราะรับรู้ว่าคุณของท่านอยู่ ณ ที่นี้ ตั้งแต่เมื่อมีการก่อสร้างอนุสาวรีย์และนำอัฐิมาบรรจุไว้ได้ฐานพร้อมกับการบวงสรวง (ลิขิต ประชา 2510, 65) ดังนั้น จึงรู้สึกเหมือนท่านมีชีวิตอยู่จะได้รู้สึกใกล้ชิดท่านมากที่สุด ความเชื่อว่าท้าวสุรนารีเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นบรรพบุรุษของชาวนครราชสีมาทำให้มีผู้มาบนบานขอพร โชคลาภมากขึ้นทุกวัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาร่วมงานเฉพาะพิธีเฉลิมฉลอง ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะไม่มีเวลาว่างและอยู่นอกเขตเทศบาลไม่สะดวก แต่ก็มีโอกาสมาสักการะในวันอื่นๆ บ่อยครั้งแม้จะอยู่นอกเขตเทศบาล เป็นเพราะมาทำงานและเป็นนักศึกษาอยู่ในเขตเทศบาล การบนบานมีความเชื่อและเคยทำแล้วสมหวัง สิ่งปฏิบัติเหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม คือ ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่นอกเขตเทศบาลทั้ง 2 กลุ่ม แม้จะอยู่นอกเขตเทศบาล แต่มีโอกาสมาร่วมพิธีกรรมส่วนรวมและส่วนบุคคล เพราะมีความรู้สึกเป็นคนในชุมชนเดียวกันมีความนับถือทำสุรณาริว่าเป็นวิญญูณศักดิ์สิทธิ์ การประกอบพิธีกรรมส่วนบุคคลไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดถือเอาความสะดวกของแต่ละบุคคล ถ้าเป็นพิธีกรรมส่วนรวมก็ทำตามประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ไพฑูรย์ มีกุล (2535, 464-465) กล่าวถึงประเพณีชาวอีสาน เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมที่ยึดมั่นอยู่กับผีสง เทวดา ความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือเหตุผล แต่ก่อให้เกิดผลดีต่อการปกครองสมัยโบราณอย่างมาก เช่น การนับถือบรรพบุรุษเป็นประเพณีที่ทำให้คนในสังคมเคารพนับถือกัน นอกจากนี้ กิ่งแก้ว อัครา (2520, 96) กล่าวถึงพิธีกรรมว่า เป็นวัฒนธรรมที่คนในสังคมสร้างขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ ทำแล้วผู้ทำมีความสุข มีความหวังและเชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมแล้วจะได้รับผลตามที่คาดหวัง การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ทำสุรณาริก็เช่นกัน เมื่อมาสักการะบูชาทำสุรณาริแล้วทุกคนรู้สึกมีความสุข ใจ ผู้ที่มาบนบานก็หวังผล อนุสาวรีย์ทำสุรณาริจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน กล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของชาวนครราชสีมาที่สืบทอดกันมา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่ใช้ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ไขดอกไม้ ธูปเทียน เป็นการแสดงความเคารพ ใช้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปฏิบัติต่อๆ กันมานานแล้ว
2. เครื่องตั้งเวียงวงสรวง เป็นการจัดถวายอาหารคาวหวาน ผลไม้ หมากพลู บุหรี่ กล้วยน้ำว่า มะพร้าวอ่อน เหล้า สิ่งของต่างๆ ถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์
3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ทำให้เกิดความสนุกสนาน จัดงานมีทั้งดนตรีไทยดนตรีสากลและศิลปะการแสดง ดูตามความเหมาะสมของการจัดงาน
4. ขบวนแห่ มาจากความร่วมมือของหลายๆ ฝ่าย มีความสวยงาม เป็นสัญลักษณ์ก่อนพิธีเปิดงานประจำปีของจังหวัด และเป็นการแสดงความรักต่อทำสุรณาริด้วย
5. การอ่านโองการ ทำตามประเพณีโบราณ เชื่อว่าทำแล้วบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า สัญลักษณ์ในพิธีกรรมทำตามทีผู้ใหญ่ปฏิบัติกันมาเชื่อว่าเป็นสิ่งดีมีมงคล มิฉะนั้นก็คงเลิกทำกันไปนานแล้ว (ไตรรงค์ คัมภีร์พงศ์, 2543) กล่าวว่า สัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในพิธีกรรมเป็นลักษณะความเชื่อของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งที่มีความเข้าใจตรงกันเช่น เครื่องบูชาใช้ดอกไม้ธูปเทียน เครื่องบวงสรวง การอ่านโองการ เป็นหน้าที่ของพราหมณ์ซึ่งให้เห็นว่ามีความสำคัญมากและต้องทำให้ถูกต้อง ทำกันมาแต่โบราณ การอ่านโองการก็เพื่อขอให้ดวงวิญญาณท้าวสุรนารีช่วยคุ้มครองป้องกันให้ชาวนครราชสีมาและบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข ผมเป็นคนจัดเครื่องบูชา เครื่องบวงสรวง และสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม ทำให้เห็นถึงประเพณีความเชื่อพิธีกรรมการเคารพนับถือเทพยดาฟ้าดิน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายรวมทั้งวิญญาณบรรพบุรุษ ส่วนขบวนแห่ เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ทำให้การประกอบพิธีกรรมมีความขลัง ทำให้รู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นและอีกส่วนหนึ่งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

2.3 เพศชาย การศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

บุญส่ง ศักพุดชา (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมาเห็นมานานแล้วก็ต้องดีและเหมาะสมเพราะคนเคารพท้าวสุรนารี ผู้ปกครองพามากราบไหว้สักการะเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ชาวนครราชสีมาปฏิบัติกันทุกคนเวลาเข้าเมือง มาขอพร โชคลาภ มาบนบานเพราะเชื่อว่ามีวิญญาณของท่านสถิตอยู่ มีคนเลื่องลือกันมานาน เช่น บนขอให้เข้าทำงานได้ ขอลูก บนแล้วสมหวังกันมาก ผู้คนก็ยังมามากขึ้นทุกวัน สำหรับความใกล้ชิดความผูกพันรู้สึกอบอุ่นดีใจที่ได้เป็นลูกหลานย่าโม เพราะท้าวสุรนารีมีบุญคุณต่อบ้านเมืองช่วยกู้บ้านเมืองไว้ ลูกหลานก็ภูมิใจด้วย ผู้คนส่วนใหญ่ในจังหวัดนครราชสีมา นิยมนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาใช้หลายสิ่งหลายอย่างมากมาย เป็นเพราะมาจากการเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดและมีผู้คนให้ความเคารพมาก พอเอามาใช้ผู้คนก็จะจำได้ดีเชื่อว่ามีมงคล การมากราบไหว้สักการะที่อนุสาวรีย์ไม่ได้มาทำบ่อยเพราะต้องทำงานจึงไม่มีเวลา บ้านก็อยู่ไกล ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ยกมือไหว้และขอพร มาบนบานขอให้ได้ทำงานก็สมหวัง มีความเชื่อเพราะประสบมากับตนเองมาทำแล้วได้ผล พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงานมา

สักการะท้าวสุรนารีและพาครอบครัวมาเที่ยวพักผ่อน พิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะอยู่ไกลและต้องทำงาน ปกติมากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกอย่างตามพิธีพุทธของไทย ส่วนเครื่องบวงสรวงมีอาหารคาว – หวาน ผลไม้และของอีกหลายอย่าง ทำถวายท้าวสุรนารีประจำปี ได้ยินได้ฟังจากผู้ใหญ่แล้วว่า ควรทำเพื่อให้ท้าวสุรนารีดูแลบ้านเมืองให้อุดมสมบูรณ์ ในพิธีมีการอ่านโองการ เพื่อเชิญท้าวสุรนารีมารับเครื่องบวงสรวง เป็นความเชื่อที่ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นพิธีสำคัญที่ศักดิ์สิทธิ์มีพราหมณ์มาทำพิธี นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่สวยงามมีผู้ชมมาก ดูแล้วสบายใจ มีแต่ลูกหลานท้าวสุรนารีเป็นสิ่งที่ดีเพราะมีความร่วมมือความสามัคคีในการจัดขบวนแห่ และงานท้าวสุรนารีก็มีการจัดดนตรีและการแสดง ทำให้งานมีความสนุกสนานมากขึ้น การแสดงพื้นบ้านก็มีหลายอย่าง คนแถวหมู่บ้านก็พาครอบครัวมาเที่ยว”

องอาจ แซ่เตียว (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นอนุสาวรีย์ที่ทุกคนให้ความเคารพ เป็นศูนย์รวมทางใจ ประดิษฐานอยู่ที่ประทุมผลเป็นของคู่กับจังหวัดนครราชสีมามานานแล้ว จึงเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดที่ใคร ๆ ก็รู้จักและเชื่อว่ามี ความ ศักดิ์สิทธิ์ เป็นตำนานเล่ากันว่ามีวิญญาณท่านอยู่เพราะทำพิธีบวงสรวงทุกปี ใครมีเรื่องเดือดร้อนก็มาบนขอกับท้าวสุรนารี ก็มีทั้งสมหวังและไม่สมหวังก็ยังเห็นมาบนกันมากเพราะเชื่อว่าอาจต้องรอคอยบ้าง เคยมีผู้อื่นเล่าให้ฟังว่ามาขอหวยแล้วถูกหวย ส่วนความใกล้ชิดของชาวนครราชสีมาเป็นความรู้สึกในใจ เป็นความหมายที่ดีทุกคนคือลูกหลานเรียกท้าวสุรนารีว่า “คุณย่า” มากราบไหว้สักการะมีความอบอุ่น อยู่ที่ไหนก็รู้สึกที่ท่านคอยดูแลเพราะเป็นชาวนครราชสีมาอยู่แล้ว การที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีผู้คนมาเคารพกราบไหว้สักการะบูชามาก เชื่อว่าการนำตราสัญลักษณ์มาใช้ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะได้ดีด้วย ของที่เป็นมงคลเมื่อนำมาใช้แต่สิ่งดี ๆ ก็จะได้โชคดีไปด้วย วันเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะอยู่ไกลนอกเมืองและต้องทำงานทำให้ไม่มีเวลา ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็แสดงความเคารพด้วยการยกมือไหว้ หากไม่สามารถยกมือไหว้ได้ก็แสดงความเคารพในใจ ไม่ได้มาสักการะบ่อยเพราะอยู่นอกตัวเมือง เครื่องบูชาที่ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน เหมือนทุกคนที่ปฏิบัติอยู่ ก็ปฏิบัติตามผู้ใหญ่ เครื่องบวงสรวง ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นเครื่องบูชา และจัดอาหารคาว – หวาน ผลไม้ สิ่งของจำเป็น จัดหาแต่สิ่งดี ๆ ถวายท้าวสุรนารีประจำปีเพื่อให้บ้านเมืองร่มเย็น

สำหรับการอ่านโองการ เพื่อให้ท้าวสุรนารีมารับทราบและขอพรให้บ้านเมืองและประชาชนร่มเย็นเป็นสุข นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่เป็นสังคีต ผู้คนได้มาดูความสวยงามและเที่ยวพักผ่อนเป็นงานประจำปี ชาวนครราชสีมาร่วมงานกันทุกเพศทุกวัย งานท้าวสุรนารีมีดนตรีและการแสดงพื้นบ้านงาน ทำให้เยาวชนได้ดูเป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์ไว้ด้วย”

ประนอม ไกรสูงเนิน (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดทำให้คนทั่วไปรู้จักจังหวัดนครราชสีมา เป็นศูนย์รวมทางใจ ทำให้อนุสาวรีย์เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านเมือง ความเชื่อว่ามีวิญญาณท่านสถิตอยู่ อำนาจบางอย่างที่ไม่รู้ยังมีอยู่ท่านจะช่วยให้หรือไม่ได้ก็ตาม แต่เมื่อมากราบไหว้สักการะแล้วช่วยเสริมแรงให้มีกำลังใจขึ้น ทุกวันนี้ชาวนครราชสีมาภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานของคนกล้าคือ ท้าวสุรนารี เป็นตัวอย่างคอยเตือนสติให้มีใจรักบ้านเมือง ในส่วนของความนิยมใช้ตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านเพราะมีผู้เคารพศรัทธาท่านมาก นำมาใช้ก็เป็นมงคลดี พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะอยู่ไกลและต้องประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปไม่มีเวลา แต่ก็มีเชื่อความศรัทธาผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็แสดงความเคารพในใจไม่ค่อยได้ยกมือไหว้เหมือนคนอื่นๆ แต่มีความเชื่อความศรัทธาท่านเพราะเคยมาบนบานขอให้สอบได้ก็สมหวัง มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ ธูปเทียน เป็นเครื่องบูชาซื้อที่ร้านจำหน่าย เครื่องบวงสรวง มีดอกไม้ ธูปเทียน อาหารคาว – หวาน หัวหมู เป็ดไก่ ขนมไทย ผลไม้มากมายหลายอย่าง พราหมณ์เป็นผู้ดำเนินการ และมีพิธีอ่านโองการด้วย เป็นพิธีโบราณเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ท่านแล้วดีมีมงคล นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ยิ่งใหญ่สวยงาม ชาวนครราชสีมาร่วมมือร่วมใจกันจัดทำขึ้นเพื่อถวายท้าวสุรนารี และจัดดนตรีและศิลปะการแสดง เช่น เพลงโคราช การแสดงพื้นบ้าน นอกจากเพื่อความสนุกสนานทำให้มีการเผยแพร่และอนุรักษ์ไว้ได้ทางหนึ่งด้วย”

2.4 เพศชาย การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ยุทธนา รัตนปราณี (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพราะเป็นเอกลักษณ์ที่ภูมิใจของชาวนครราชสีมา แสดงถึงความกล้าหาญของท้าวสุรนารีและเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง จึงเป็นที่

ยิดเหนียวจิตใจของชาวนครราชสีมาด้วย ชาวนครราชสีมาเชื่อว่ามีวิญญาณท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ปกป้องรักษาและบันดาลสิ่งต่างๆ ได้ จึงมีผู้มาสักการะบนบานมาก เคยมาบนขอให้สอบเรียนต่อได้ก็สมหวัง ความรู้สึกใกล้ชิดคิดว่าเป็นลูกหลานมาจากการเรียกท้าวสุรนารีว่า คุณย่า ทำให้ทุกคนรักใคร่ป้องกันเหมือนพี่น้อง การนำตราสัญลักษณ์ท่านมาใช้ก็เป็นเอกลักษณ์ที่ดีเป็นที่รู้จักกันมานาน พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะเป็นชาวนครราชสีมาและเป็นข้าราชการ รับราชการดำรงต้องให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของจังหวัดด้วย ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล ไม่ค่อยได้ขึ้นมาราบไหว้บ่อยเพราะไม่มีเวลา มาบนบานการสอบและการเลื่อนตำแหน่งแต่ยังไม่สมหวังก็ต้องรอไปก่อน เครื่องบูชาใช้ ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย สำหรับสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพทุกอย่าง ส่วนเครื่องบวงสรวงเป็นการจัดอาหารคาว – หวาน ผลไม้ และสิ่งของหลายอย่างถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีพิธีอ่านโอองการเป็นพิธีแต่โบราณ และมีการจัดขบวนแห่สักการะท้าวสุรนารีที่ยิ่งใหญ่สวยงาม ชาวบ้านได้ชมลูกหลานมาร่วมขบวนด้วย นอกจากนี้มีการจัดดนตรีและการแสดงศิลปะพื้นบ้านเพื่อความสนุกสนานเป็นการพักผ่อนและอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านไว้ให้ท้องถิ่น”

ประสาร หนูมะเร็ง (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีมีผู้คนนับถือมาก เพราะเป็นคนเก่งเป็นวีรสตรีใครๆ ก็รู้ดีอยู่แล้ว นำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นการยกย่องท่าน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองด้วย ใครมาจังหวัดนครราชสีมาถ้าไม่มาราบไหว้สักการะก็เหมือนไม่ได้มาจังหวัดนครราชสีมา เมื่อกราบไหว้ก็จะขอพร โชคลาภและให้การเดินทางปลอดภัย เชื่อกันว่าท่านศักดิ์สิทธิ์มีวิญญาณอยู่ที่อนุสาวรีย์ เป็นความเชื่อมาจากคนรุ่นก่อนเล่าต่อๆ กันมา เคยมาบนขอให้ชนะคดีความก็สมหวัง มาบนขอให้ได้ไปทำงานต่างประเทศก็ได้ไป นอกจากนี้ชาวนครราชสีมาจะเรียกขานท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” เป็นความใกล้ชิดที่รู้สึกอบอุ่น ในความรู้สึกเปรียบเสมือนย่าแท้ๆ เมื่อนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นตราสัญลักษณ์ทุกคนก็ให้ความเชื่อถือไปด้วย มีความมั่นใจเพราะถ้านำมาใช้แล้วทำไมสิ่งเลวร้ายอาจเกิดขึ้นได้ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมงานทั้ง 2 พิธี เพราะมีความเชื่อและศรัทธาท้าวสุรนารีอยู่แล้ว มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูปเทียน ทุกคนปฏิบัติอย่างนี้เชื่อว่าเป็นสิ่งดีมีมงคล ชาวไทยปฏิบัติเป็นประเพณีมานานแล้ว ส่วนเครื่องบวงสรวงเป็นการจัดอาหารคาว – หวาน

ผลไม้ สิ่งของถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวนครราชสีมาทำมาแต่โบราณให้บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ร่มเย็นเป็นสุข และมีพิธีอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์ เพื่อแสดงความเคารพ และระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง นอกจากนี้ขบวนแห่ในพิธีก็เป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานท้าวสุรนารี เป็นวันแรกของการเฉลิมฉลองแสดงออกถึงความสามัคคีของลูกหลานชาวนครราชสีมา ร่วมกันเพื่อสักการะท้าวสุรนารี และให้ท้าวสุรนารีพักผ่อนชมขบวนแห่ที่สวยงามยิ่งใหญ่ และมีดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้านร่วมด้วยเช่น เพลงโคราช เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่จะมีทุกปี ทำให้งานสนุกสนานไม่เจียบเหงาม บรรยากาศดีทุกคนชอบและมีความสุข”

นันทศักดิ์ หลงทะเล (2543) กล่าวว่า “ความภูมิใจในวีรกรรมของท้าวสุรนารี การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์รู้สึกเหมาะสมดี และชาวนครราชสีมาให้ความเคารพนับถือ จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองด้วย เป็นความเชื่อทางด้านจิตใจก็มีคุณค่าทางจิตใจทำให้มีกำลังมากขึ้น เชื่อกันว่ามีวิญญาณของท่านปกป้องรักษาบ้านศาลาโชคลาภได้เพราะเคยมาบนบานขอไปทำงานต่างประเทศก็สมหวังได้ไปเชื่อว่าท่านศักดิ์สิทธิ์เคารพนับถือท่าน คิดว่าเป็นย่าของเราทุกคน มากราบไหว้ท่านก็เหมือนมากราบไหว้ย่าของเราด้วย เมื่อลูกหลานชาวนครราชสีมาให้ความนับถือศรัทธา ท่านคิดว่าการนำตราสัญลักษณ์ของท่านมาใช้ในกิจการงานหลายๆ ด้านก็เป็นสิริมงคลดี มีโชคลาภ เช่น การค้าขาย หน่วยงานการกุศล สถานที่สำคัญๆ เป็นต้น พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงานแต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มาดู ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูป เทียน เป็นเครื่องบูชา ส่วนเครื่องบวงสรวง ทราบว่าเป็นพิธีสำคัญเกี่ยวกับการจัดอาหารคาว – หวาน ผลไม้ สิ่งของหลายอย่างถวายท้าวสุรนารีประจำปีเป็นการไม่ลืมบรรพบุรุษของเรา และให้ท่านปกป้องคุ้มครองบ้านเมืองด้วย และมีพิธีการอ่านโองการ เป็นพิธีพราหมณ์เชื่อกันว่าทำแล้วมีมงคลจังหวัดต้องทำทุกปี ไม่ทำไม่ได้เกรงจะมีเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น ส่วนการจัดขบวนแห่ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันจัดเป็นงานประจำปีของจังหวัด เป็นการแสดงพลังของลูกหลานเพื่อให้ท้าวสุรนารีชมขบวนแห่สวยงามและได้สักการะท้าวสุรนารีด้วย นอกจากนี้มีการจัดดนตรีและศิลปะการแสดงของท้องถิ่นหลายชุด เพื่อให้งานสนุกสนานได้อนุรักษ์ศิลปะการแสดงได้ทางหนึ่ง ผู้มาชมงานก็สนุกมีความสุขเป็นการผ่อนคลายจากภาระกิจการงาน”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศชายที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมา เพศชาย ที่มีการศึกษาดำรงมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. กลุ่มตัวอย่างภูมิใจในวีรกรรมของท้าวสุรนารีและทุกคนเคารพท้าวสุรนารี
2. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำเมือง เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่พึ่งทางใจของทุกคน

3. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพสักการะ เชื่อว่ามีวิญญาณสถิตอยู่และ ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อมาสักการะบูชาและบนบานแล้วก็จะสมหวัง

4. ชาวนครราชสีมารู้สึกผูกพันกับท้าวสุรนารี ภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลาน เกิดความอบอุ่นใจ ทำให้ทุกคนรู้สึกว่าเป็นญาติพี่น้องกัน เกิดความรักใคร่ปรองดองสามัคคีกัน

5. ผู้ที่นำรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นตราสัญลักษณ์และนำชื่อท้าวสุรนารี มาใช้เพราะทุกคนให้ความเคารพและรูปอนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดด้วย ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีและเกิดความเชื่อถ้อยยิ่งขึ้น

ชาวบ้านเพศชายทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล แต่ก็นับเป็น ลูกหลานของท้าวสุรนารีเพราะเป็นชาวนครราชสีมา ใช้สรรพนามเรียกว่า “ย่า” เหมือน กับผู้อยู่ในเขตเทศบาล เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวบ้านที่มีความรักใคร่ผูกพันกับ ญาติพี่น้องโดยเฉพาะวัฒนธรรมของภาคอีสาน การเคารพนับถือท้าวสุรนารีเพราะท่าน เป็นผู้เสียสละ มีความกล้าหาญ เป็นวีรสถริ้อยู่ในใจของชาวนครราชสีมาทุกคน ท่าน จึงเปรียบเสมือนบรรพบุรุษของชาวนครราชสีมา เมื่อท่านถึงแก่อนิจกรรมทางจังหวัดได้ สร้างอนุสาวรีย์และนำอัฐิของท่านมาบรรจุไว้ทำให้ชาวนครราชสีมามีความศรัทธาและ ความเชื่อตลอดมา ทุกจังหวัดย่อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือสูงสุดเพื่อเป็นที่พึ่งทาง

ใจในการดำเนินชีวิต เมื่อมีปัญหาที่มากกราบไหว้สักการะขอพรหรือบนบาน เพื่อขอให้
สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ช่วยเหลือ ชาวบ้านที่นับถือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบของ
บรรพบุรุษเพราะต้องการใกล้ชิดเหมือนเครือญาติ การได้รับความช่วยเหลือย่อมดีกว่า
และหวังในการได้รับผลเต็มที่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้มาร่วมพิธีทั้ง 2
เพราะอยู่ไกลไม่มีเวลาต้องประกอบอาชีพ มีบางรายมีโอกาสมาร่วมพิธีเพราะอยู่ไม่ไกล
จากตัวเมืองมากนัก ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ เคยมาบนบานขอเข้าทำงานที่
สมหวัง บางรายก็มีบ้างที่ไม่สมหวังแต่ทุกคนก็ไม่ว่าอะไร

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่นอกเขตเทศบาลทั้ง 2 กลุ่ม เคยมาประกอบพิธีกรรม
ส่วนรวมคือ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ และเคยมาประกอบพิธีกรรม
ส่วนบุคคลคือ มาสักการะบูชาและบนบาน ที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีต่างๆ ที่แต่ละอำเภอก็มี
มีรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีจำลองอยู่แล้ว แต่ในความเป็นจริงแล้วทุกคนต้องการมา
ประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมากที่สุด เพราะเชื่อว่าวิญญาณของท้าวสุรนารี
สถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ เมื่อประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์แห่งนี้น่าจะดีกว่าใกล้ชิดมากกว่า
มีโอกาสได้รับผลสูง ไพฑูรย์ มีกุล (2528, 90-92) กล่าวว่า ประเพณีของชาวอีสานที่
เกี่ยวกับการทำบุญและพิธีกรรมทางพุทธศาสนายังเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านอย่าง
มั่นคง ส่วนประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมที่ยึดมั่นอยู่กับผีสง เทวดาและอำนาจใน
สิ่งเหนือธรรมชาติยังอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การเลี้ยงผีบรรพบุรุษยังพบเห็นอยู่ทั่วไป
ในภาคอีสาน เช่นเดียวกับชาวบ้านนครราชสีมาที่ยังคงยึดมั่นกับการประกอบพิธีกรรม
ทางพุทธศาสนา แต่ก็ให้ความสำคัญต่อการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
อย่างต่อเนื่องด้วยและบางครั้งก็ประกอบพิธีกรรมทั้ง 2 ด้วยกันอีกด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ไขดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย เพราะทุกคนปฏิบัติต่อๆ กันมา
เชื่อว่าทำอย่างนี้แล้วดีสอดคล้องกับประเพณีไทย

2. เครื่องสังเวท บวงสรวง ส่วนมากไม่ได้มาคู่และไม่ทราบความหมายเห็นว่าเป็นการจัดถวายอาหาร สิ่งของหลายอย่างให้ท้าวสุรนารีประจำปีมาจากความเชื่อ

3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง เป็นสัญลักษณ์ของความ สนุกสนาน ทำให้บรรยากาศของงานดีขึ้น งานท้าวสุรนารีมีการแสดงเพลงโคราชที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่ควรอนุรักษ์ไว้

4. ขบวนแห่ การจัดขบวนแห่เป็นส่วนหนึ่งของงานท้าวสุรนารี ทุกคนมาร่วมกันจัดให้สวยงามยิ่งใหญ่ เพื่อถวายท้าวสุรนารีเพราะมีความเคารพรักท่าน ผู้คนมาชมงานมาก นอกจากสนุกสนานแล้วเป็นการพักผ่อนจิตใจมีความสุขด้วยกันทุกคน

5. การอ่านโองการ ไม่ทราบความหมาย เป็นความเชื่อและศรัทธาเป็นพิธีโบราณสำคัญ ต้องทำทุกปีเพื่อความมีมงคลแก่บ้านเมือง

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ความรู้สึก ความคิด เกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่ใช้ในพิธีกรรม กลุ่มชาวบ้านย่อมมีความเข้าใจตรงกันดูจากการปฏิบัติการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี มีการใช้เครื่องบูชา ดอกไม้ รูปเทียน เครื่องสังเวท บวงสรวง มี บายศรี อาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมาพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า น้ำดื่ม น้ำมันค์ เหล้า ฯลฯ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ก็จัดหาและบูชาตามนั้น ส่วนการอ่านโองการ แสดงถึงความสำคัญของพิธีศักดิ์สิทธิ์โบราณ ปัจจุบันไม่พบเห็นนัก ส่วนขบวนแห่ ดนตรีและศิลปะการแสดง ส่วนหนึ่งใช้ประกอบพิธีกรรม อีกส่วนหนึ่งแสดงถึงความหมายของความสนุกสนานเป็นการพักผ่อน และทำให้ชาวนครราชสีมาได้ภูมิใจว่ามีวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นของตนเองด้วย ปรานี วงษ์เทศ ((2530, 225-228) กล่าวว่า วัตถุสิ่งของ เครื่องบูชา เครื่องสังเวท เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีรากฐานความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับพิธีกรรมความเชื่อทั้งสิ้น สัญลักษณ์ต่างๆ ในพิธีกรรมมีความหมายต่อบุคคลและชุมชน โดยที่สัญลักษณ์มักเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำมาหากิน

2.5 เพศหญิง อายุ ต่ำกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

สิริลักษณ์ ดีสูงเนิน (2543) กล่าวว่า “ การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี มาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นการประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นที่รู้จักทั่วไป ชาวนครราชสีมาให้ความเคารพท้าวสุรนารีและถือว่า ท้าวสุรนารีเป็นบรรพบุรุษที่อยู่ในอดีตมีคุณงามความดีมาก ตามธรรมเนียมไทยให้ความนับถือบรรพบุรุษทั้งที่มีชีวิตอยู่หรือไม่มีชีวิตแล้ว โดยให้ความเคารพกราบไหว้ให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญของบ้านเมือง คุณงามความดีของท่านเป็นสิ่งที่คอยสอนและเตือนสติผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ให้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง แม้ไม่แน่ใจว่าจะมีวิญญาณของท่านหรือไม่ก็ตาม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนเคารพศรัทธาไม่ควรลบหลู่ ยังไม่เคยบนบานขอสิ่งใดแต่ผู้ที่มาบนบานเล่ากันว่า มาขอบุตร ขอให้สอบได้ ก็สมหวัง ชาวนครราชสีมาแสดงความใกล้ชิดท้าวสุรนารีโดยเรียกขานว่า “ย่าโม” และพูดกันว่าเป็นลูกหลานของท่านภูมิใจที่บรรพบุรุษมีความกล้าหาญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครราชสีมา ทำให้ชาวนครราชสีมารวมเป็นหนึ่งเดียวได้ การนำตราสัญลักษณ์ของท่านมาใช้เป็นสิ่งดีเป็นที่พอใจของทุกคน เพราะอนุสาวรีย์เป็นที่เคารพเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงานเพื่ออุบถวันแห่ต่างๆ และการแสดงในการเปิดงานประจำปี ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาไม่มีโอกาสเพราะติดภาระการงานและบ้านไกลจากตัวเมือง ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ทุกครั้ง การบนบานเล่ากันว่า บนอะไรไว้แล้วถ้าสมหวังต้องมาแก้บนตามนั้นด้วย ถ้าลืมท้าวสุรนารีก็มาเตือน เช่น มาเข้าฝันให้ทราบ เป็นต้น เวลากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นเครื่องบูชาสิ่งที่เคารพสูงๆ ส่วนเครื่องบวงสรวง เป็นการจัดอาหาร เครื่องบูชา สิ่งของ ถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ และมีการอ่าน ไฉนการ เข้าใจว่าพิธีนี้เป็นสิ่งดีมีมงคลกับบ้านเมือง งานท้าวสุรนารีมีการจัดขบวนแห่และการแสดงเป็นงานพิธีใหญ่สุดของจังหวัด ความหมายคือ งานประจำปี ท้าวสุรนารีชอบศิลปะการแสดงคือ เพลงโคราช จัดให้มีทุกปีเพื่อถวายให้ท้าวสุรนารีชม”

ศศิธร หอมขุนทด (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นผู้กอบกู้เอกราชให้แก่ชาวนครราชสีมาท่านมีพระคุณต่อบ้านเมือง เมื่อนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์จึงเป็นสิ่งเตือนใจที่ดีแก่ทุกคน เนื่องจากมีผู้มาเคารพสักการะอนุสาวรีย์จำนวน

มากเพราะเชื่อว่าเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านเมือง ถ้าผ่านมาก็ยกมือไหว้ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลทำประจำ คุณพ่อ – คุณแม่ นำรูปท้าวสุรนารีมาบูชาไว้ที่บ้านด้วย เพราะอยู่นอกเขตเทศบาล ไม่ได้เข้ามาในตัวเมืองบ่อย การให้ความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นความสบายใจของคนนั้น ชาวนครราชสีมาเชื่อว่ามิวิญญาณท้าวสุรนารีอยู่ที่อนุสาวรีย์เล่ากันว่าขออะไรก็สมปรารถนา เช่น การสอบ การทำงาน เลื่อนตำแหน่ง การโยกย้าย ขอโชคขวต ขอบุตร ฯลฯ เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ไม่สามารถมองเห็นหรือพิสูจน์กันได้แต่ก็ไม่ควรลบหลู่เพราะพิธีกรรมต่างๆ เป็นประเพณีสืบทอดกันมานาน และการที่ชาวนครราชสีมาเรียกขาน ท้าวสุรนารีว่า “ย่า” เป็นความรู้สึกใกล้ชิดว่าเป็นลูกหลานของท่าน มีความคิดว่าภูมิใจที่ผู้หญิงคนหนึ่งสามารถเอาชนะข้าศึกรักษา บ้านเมืองไว้ได้ ดังนั้นลูกหลานควรจะมีความกล้าหาญเหมือนคุณย่าด้วย จาก การที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นที่เคารพสักการะของชาวนครราชสีมา นำมาเป็นตราสัญลักษณ์ก็เพราะต้องการให้โชคมีมงคล พิธีเฉลิมฉลอง และพิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะมักจะมีภาระการงานที่ต้องรับผิดชอบในช่วงวันนั้นอยู่บ่อยครั้ง แต่ก็มากราบไหว้สักการะที่อนุสาวรีย์บ่อยครั้ง เพราะทำงานอยู่ในตัวเมืองนครราชสีมา มากราบไหว้แล้วรู้สึกสบายใจ มาสักการะก็ใช้ดอกไม้ รูป เทียน พวงมาลัย ผู้ใหญ่สอนมา ทุกแห่งก็ทำเหมือนกันเพราะใช้กับสิ่งที่เคารพ ส่วนเรื่อง บวงสรวงที่เคยเห็นมีดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมู เป็ด ไก่ ขนม ผลไม้ จัดถวาย ประจำปีเพื่อบูชาดวงวิญญาณท้าวสุรนารี และมีการอ่านโอองการเป็นพิธีของพราหมณ์ เป็นความเชื่อที่พิธีนี้มีความสำคัญของประชาชนและบ้านเมืองทำกันมานาน นอกจากนี้ งานท้าวสุรนารีมีการจัดขบวนแห่สวยงาม มาจากความร่วมมือของลูกหลานช่วยกันจัดถวายท้าวสุรนารี ขบวนแห่เสร็จก็เที่ยวงานวันแรกเลยและได้สักการะท้าวสุรนารีด้วย ในงานมีการจัดดนตรีและการแสดงเป็นสัญลักษณ์ของความสนุกสนานรื่นเริง”

ทวิศลิป ปรุกระโทก (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นผู้มีบุญคุณต่อชาวนครราชสีมาที่มีความสำคัญใครๆ ก็รู้จัก เมื่อนำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด ทำให้เป็นที่ภูมิใจของชาวนครราชสีมาทุกคน และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารียังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองด้วยเพราะมีผู้เคารพนับถือมาก มีรูปภาพเหรียญของท่านไว้บูชา ชาวนครราชสีมาเชื่อว่ามิวิญญาณท้าวสุรนารีอยู่ที่อนุสาวรีย์ งานประจำปีมีโอกาสมหา

กราบไหว้และมาบนบาน ขอให้สอบเข้าเรียนต่อได้ก็สมหวัง เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ เราเป็นลูกหลานของท่านเพราะเรียกขานทั่วสุรนารีว่า “ย่าโม” ก็รู้สึกภูมิใจเป็นความ โชคดีที่ได้มาอยู่เมืองผู้หญิงเก่ง จึงนิยมนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ทำให้ จำง่ายดีมีโชคลาภด้วย พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงานเพราะตรงกับวันเกิดตัวเองและของสามี ด้วย ตรงกับวันฉลองชัยชนะวันที่ 23 มีนาคม ก็นำดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัยเป็น เครื่องบูชาถวายเป็นความเชื่อของคนไทย ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาคิดหุระ ผ่านหน้า อนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ทุกครั้ง การบนบานเคยมาทำคือ ขอให้ม้งงานตัดผ้าที่บ้านมากๆ ก็ สมหวัง คือมีลูกค้ามาตลอดเวลาทำให้มีรายได้มาก พิธีบวงสรวงเป็นพิธีพราหมณ์ ทราบ ว่ามีพวกอาหารคาว – หวาน ผลไม้ ดอกไม้ รูป เทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ เหล้า ถวายให้ทั่วสุรนารีปีละครั้ง เป็นเครื่องบูชาดวงวิญญาณ ส่วนพิธีอ่านโองการมีความ ศักดิ์สิทธิ์ทำมาแต่โบราณเกี่ยวกับความร่มเย็นของบ้านเมืองและประชาชน และมีการจัด คนตรีและการแสดงเพื่อให้งานสนุกสนานไม่เงียบเหงาที่ขาดไม่ได้คือ เพลงโคราช เพราะทั่วสุรนารีชอบฟัง เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครราชสีมา นอกจากนี้มีการจัดขบวน แห่ ลูกหลานมาช่วยกัน มีผู้คนมาดูมากทุกปีเพราะจัดยิ่งใหญ่สวยงามเป็นวันแรกของ งาน”

2.6 เพศหญิง อายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การ ประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

จริณีทิพย์ สุภรังสี (2543) กล่าวว่า “การที่อนุสาวรีย์ทั่วสุรนารีเป็น สัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพราะเป็นวีรสตรีของชาวนครราชสีมาที่กล้าหาญ รักษา บ้านเมืองไว้ให้ลูกหลานมาจนทุกวันนี้ ชาวนครราชสีมามีความเคารพศรัทธามากพากัน มากราบไหว้ขอพร อนุสาวรีย์จึงเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองด้วย ที่บ้านมีรูปภาพ ของท่านไว้เคารพ เพราะอยู่ไกลนอกเมืองไม่ค่อยมีเวลาเข้ามาสักการะที่อนุสาวรีย์ ผู้คน ส่วนมากเชื่อว่ามีวิญญาณทั่วสุรนารีอยู่ที่อนุสาวรีย์เพราะมีการทำพิธีบวงสรวงดวง วิญญาณ ท่านเป็นที่พึ่งทางใจ นอกจากนี้ผู้ที่มีถิ่นกำเนิดที่จังหวัดนครราชสีมาถือว่าเป็น ลูกหลานของท่าน เพราะทุกคนเรียนท่านว่า “คุณย่า” เหมือนท่านเป็นบรรพบุรุษที่ทำให้ อบอุ่นใจ และมีผู้นำชื่อท่านมาใช้ในด้านต่างๆ เพราะทุกคนเชื่อว่าเป็นมงคลดี พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธีเพราะมีความศรัทธา มากราบไหว้

สักการะและบนบานคือ ขอให้ลูกสอบเอ็นทรานซ์ติดก็สมหวัง มากราบไหว้สักการะใช้
ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย ถือว่าเป็นเครื่องสักการบูชาของคนไทยพุทธเป็นความเชื่อ
และเป็นวัฒนธรรมไทย ส่วนเครื่องบวงสรวง ที่เห็นใช้รูป 9 เทียน 9 ดอกไม้ใบเงิน
ใบทอง หมากพลู มะพร้าวอ่อน เป็นของมงคล ส่วนเลข 9 หมายถึงความก้าวหน้า และจัด
อาหารคาว – หวาน ผลไม้ สิ่งของจำเป็นอื่นๆ ความหมายคือ จัดถวายบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่
เคารพนับถือ และมีพิธีอ่านโองการก็เป็นประเพณีโบราณของจังหวัดทำสืบต่อกันมานาน
เชื่อว่าเพื่อให้เกิดผลดีต่อบ้านเมือง ในส่วนของการจัดดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน งาน
ท้าวสุรนารีมีทั้งดนตรีไทย ดนตรีสากล และการแสดงพื้นบ้านหลายอย่าง เป็นการ
อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมได้ทางหนึ่ง และทำให้งานสนุกสนานมากขึ้น นอกจากนี้ มีการ
จัดขบวนแห่หลายชุดมีความสวยงามเป็นงานประจำปี ชาวนครราชสีมาช่วยกันจัดขึ้น
เป็นการรวมพลังของทุกฝ่ายช่วยกัน ในขบวนแห่มักเกี่ยวข้องกับท้าวสุรนารีเพื่อยกย่อง
เชิดชูท่าน ลูกหลานมาชมก็ภูมิใจ”

สมหมาย ลำไธสง (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีมีบุญคุณต่อชาว
นครราชสีมา ใครๆ ก็รู้จักการสู้รบของท่าน จังหวัดใช้เป็นสัญลักษณ์ก็เหมาะสมดี เป็น
การยกย่องเชิดชูคนดีที่ทำความดีในสังคมให้เห็นเด่นชัดขึ้น มีความเคารพศรัทธาไม่ค่อย
มีเวลาเข้าเมือง ที่บ้านมีรูปหล่อของท่านไว้บูชา ท่านเป็นที่เคารพคู่บ้านคู่เมืองมานาน
ชาวนครราชสีมาเรียกว่า “ย่า” ท่านจึงเสมือนเป็นญาติเป็นบรรพบุรุษผู้ใหญ่สุดของบ้าน
เมืองมีลูกหลานมากมายคู่อุปถัมภ์ และมีท่านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ จากคุณงามความดี
และความเคารพศรัทธาของผู้คน ชาวนครราชสีมาจึงนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์
ท้าวสุรนารีมาใช้ในหลากหลายรูปแบบเพราะทุกคนเห็นก็พอใจและจดจำได้ง่าย ในส่วน
ของการประกอบพิธีกรรม ไม่เคยมาคู่ทั้ง 2 พิธีเพราะไม่มีเวลา ผ่านหน้าก็ยกมือไหว้ มี
เวลาจึงจะขึ้นมาสักการะ บนบานขอให้หน้าที่การงานเจริญก้าวหน้าก็ได้เลื่อนตำแหน่ง
สูงขึ้น มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูปเทียนเป็นเครื่องบูชาตามวัฒนธรรมไทย
เครื่องสังเวย ไม่ได้มาคู่พิธีก็พอรู้ว่า มีสิ่งของหลายอย่างที่จัดถวายท้าวสุรนารี เช่น อาหาร
ขนม ผลไม้ สิ่งของอื่นๆ เป็นการถวายประจำปีเพื่อตอบแทนที่ท้าวสุรนารีดูแลบ้านเมือง
ให้ร่มเย็น และมีพิธีอ่านโองการ บอกกล่าวให้ท้าวสุรนารีรับทราบ งานท้าวสุรนารีมี
ดนตรีและการแสดงหลายอย่างทำให้ทุกคนสนุกสนาน จัดถวายให้ท้าวสุรนารีชมด้วย

และมีขบวนแห่เป็นการรวมลูกหลานชาวนครราชสีมาให้มาชุมนุมรวมกันจำนวนมาก เมื่อขบวนแห่เสร็จก็ขึ้นมาสักการะคุณย่าและพาครอบครัวเที่ยวงานวันนี้เลยเป็นการพักผ่อน”

ละมุล จินตนา (2543) กล่าวว่า “การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดก็เหมาะสม เพราะท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมาอยู่แล้ว มีผู้มาเคารพศรัทธามากกราบไหว้ท่านมาก อนุสาวรีย์จึงเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองด้วย ท่านมีความสำคัญต่อชาวนครราชสีมา เชื่อกันว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์ผู้ใหญ่ว่าใครมาบนบานท่านก็ให้ มาบนบานขอให้ลูกชายสอบติดทหารก็สมหวัง ทุกคนมากราบไหว้ขอพร บนบานก็ได้รับผลสมหวังเป็นส่วนใหญ่จากผู้มาแก้บนมีจำนวนมาก ท่านช่วยเหลือได้ทางด้านจิตใจ การเรียกว่า “คุณย่า” เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวนครราชสีมาทำให้ใกล้ชิด ไม่สบายใจก็มากกราบคุณย่าทำให้สบายใจขึ้นได้ มีการนำรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อของท่านมาใช้กันมากในจังหวัดนครราชสีมาจนเป็นเอกลักษณ์ก็เพราะอยากให้เจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จ การประกอบพิธีกรรมไม่ได้มาคู่ทั้ง 2 พิธี เพราะที่พักอยู่ไกลต่างอำเภอไม่สะดวกในการเดินทาง ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ มีโอกาสก็ขึ้นมาสักการะใช้ดอกไม้ ธูปเทียน เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งมงคล เครื่องบวงสรวง เท่าที่เคยเห็นจัดถวายอาหารคาว – หวาน ขนม ผลไม้ แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความเป็นมงคลแก่บ้านเมืองและมีพิธีอ่าน ไฉนการ เป็นพิธีพราหมณ์เชื่อว่าเป็นการเชิญท่านมา รับทราบว่าคุณหลานมาถวายเครื่องบวงสรวง ทำพิธีขอพรแก่บ้านเมืองและประชาชน งาน ท้าวสุรนารีมีดนตรีและการแสดง เป็นการ จัดให้ท้าวสุรนารีและทุกคนมาชมเป็นการพักผ่อน มีการจัดขบวนแห่ประจำปีของงาน ท้าวสุรนารี ทุกคนรอชมเพราะสวยงามยิ่งใหญ่ ทุกคนมารวมพลังตั้งใจทำถวาย ท้าวสุรนารีเชื่อกันว่าจะโชคดี ผู้มาร่วมงานเมื่อขบวนแห่เสร็จก็สักการะท้าวสุรนารี แล้วเที่ยวชมงานประจำปี ทุกคนพากันมาวันนี้มากกว่าวันอื่น”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศหญิงที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลนคร นครราชสีมาแล้วพบว่า เพศหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และมีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีทำให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นที่รู้จัก เป็นการ ประชาสัมพันธ์จังหวัดทางหนึ่ง
2. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง บางคนมีรูปภาพ รูปหล่อไว้สักการบูชาที่บ้านเพราะอยู่นอกเมือง
3. ผู้คนเชื่อกันว่าที่อนุสาวรีย์มีวิญญาณสถิตอยู่เพราะได้มาร่วมในพิธี บวงสรวงดวงวิญญาณ และเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์มากเพราะเคยมาบนบานแล้วสมหวัง
4. ชาวนครราชสีมาใช้คำเรียกท้าวสุรนารีว่า ย่า เพราะมีบุญคุณต่อจังหวัด นครราชสีมา และเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ทุกคนรู้สึกอบอุ่นและมีท่านเป็นที่พึ่งทางใจ
5. การนำรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์และนำชื่อของท่านมาใช้ เพราะอนุสาวรีย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้จดจำง่าย เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัด นครราชสีมา

ชาวบ้านเพศหญิงทั้ง 2 กลุ่ม ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลกล่าวว่า มีท้าวสุรนารี เป็นที่พึ่งทางใจ เชื่อว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์และมีความสำคัญต่อชาวนครราชสีมา มาก จังหวัดนำมาเป็นสัญลักษณ์ ผู้คนส่วนใหญ่เคารพนับถือ เปรียบเสมือนเป็นบรรพบุรุษ ของชาวนครราชสีมาในอดีตที่มีคุณงามความดี ทุกคนเรียกว่า “ย่า” เมื่อมีปัญหาในการ ดำเนินชีวิตที่แก้ไขไม่ตก ทุกคนก็จะระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะให้ความช่วยเหลือได้ ดังเช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีผู้คนมาสักการะบนบานตลอดเวลา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงกลุ่มตัวอย่าง มีโอกาสร่วมงานทั้ง 2 พิธี มีเพียงบางรายที่ไม่มีโอกาสร่วมงาน เพราะอยู่ไกลติดภาระการงาน การมากราบไหว้สักการะกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาบ่อยเพราะอยู่นอกเขต เว้นแต่ผู้ที่เข้ามาทำงานในตัวเมืองก็อาจมีโอกาสมารับไหว้สักการะได้บ่อยครั้ง การบนบานเคยทำและสมหวัง

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่นอกเขตเทศบาลทั้ง 2 กลุ่ม เคยมาประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี คือ การกราบไหว้สักการะและบนบาน ส่วนพิธีกรรมส่วนรวมเป็นพิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณประจำปี กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาทุกปี เพราะติดภาระการงาน การประกอบพิธีกรรมส่วนรวมมีทั้งพิธีพุทธ พิธีพราหมณ์ และความเชื่อดั้งเดิม ธวัช ปุณโณทก (2536, 390) กล่าวว่า การประกอบพิธีกรรมของชาวอีสาน ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมเกี่ยวเนื่องทางพุทธศาสนา พิธีกรรมเกี่ยวเนื่องกับพราหมณ์ หรือความเชื่อดั้งเดิม โดยปกติแล้วสังคมชุมชนชาวอีสานไม่ได้แยกออกจากกัน การประกอบพิธีกรรมจะใช้ผสมผสานกันเพราะมีความเชื่อว่า พิธีกรรมนั้นๆ เป็นสิ่งดีที่จะนำมาเพื่อความสุขเป็นสิริมงคลของครอบครัวและสังคม จะแสดงออกด้วยการเคารพ และการประกอบพิธีกรรม เช่นเดียวกันกับที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีการประกอบพิธีกรรมเฉลิมฉลอง พิธีบวงสรวง และการประกอบพิธีกรรมของบุคคล มีทั้งพิธีพุทธ พราหมณ์ และความเชื่อดั้งเดิมซึ่งก็เป็นการทำตามประเพณีโบราณ ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงยังคงรูปแบบเดิมไว้ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า รูปแบบของการประกอบพิธีกรรมค่อนข้างกระชับและมีความชัดเจน ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม อุปกรณ์สิ่งของ เวลาในการประกอบพิธีกรรม จัดพอเหมาะพอควรแก่ยุคสมัยไม่มากไม่น้อยเกินไป ในวันที่มีการประกอบพิธีกรรมส่วนรวมมีผู้มาชมและสักการะบูชาที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาก เพราะเชื่อกันว่าเป็นวันที่มีมงคลมากที่สุด จะได้รับโชคลาภสิ่งดีๆ ต่อการดำเนินชีวิตในรอบปี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ส่วนมากทุกคนใช้ดอกไม้ธูปเทียนพวงมาลัย เพราะเป็นเครื่องบูชาสักการะของคนไทยชาวพุทธ ใช้บูชาสิ่งที่เคารพเป็นความเชื่อ ผู้ใหญ่สอนให้ปฏิบัติเป็นวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

2. เครื่องสังเวช บวงสรวง ประกอบด้วยสิ่งของที่จัดถวายให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ เช่น ข้าวสุรณารี จัดถวายเครื่องบูชา ดอกไม้รูปเทียน พวงมาลัย อาหารคาว-หวาน ผลไม้ สิ่งของหลายอย่าง ลูกหลานถวายให้ข้าวสุรณารีประจำปี

3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ดนตรีไทยกับพิธีกรรมของไทยมีมานานแล้ว การจัดงานมีทั้งดนตรีไทยดนตรีสากลและการแสดงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเป็นความบันเทิง เป็นการพักผ่อนจิตใจ และที่เป็นเอกลักษณ์คือ มีเพลงโคราชให้ข้าวสุรณารีฟัง ถ้าไม่มีดนตรีและการแสดงงานจะเงียบเหงาไม่สนุกสนาน

4. ขบวนแห่ คือ งานประจำปี เป็นความร่วมมือของทุกคน มีความสามัคคีสร้างสรรค์ช่วยกันออกแบบตกแต่งให้สวยงามยิ่งใหญ่ เมื่อผู้มาชมขบวนเสร็จแล้วมีโอกาสสักการะข้าวสุรณารี และเดินเที่ยวชมงานเป็นการเปิดงานเฉลิมฉลองวันแรกของงาน มีผู้ร่วมงานมากทุกปี

5. การอ่านโองการ เป็นประเพณีโบราณที่สำคัญเพื่อเชิญวิญญาณท่านรับทราบการมาชุมนุมของลูกหลานเพื่อขอพร โชคลาภ

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า เครื่องบูชา มีดอกไม้รูปเทียน เครื่องบวงสรวง ประกอบด้วย บายศรี อาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน ถั่วฝักยาว น้ำดื่ม น้ำมันตะไคร้ ฯลฯ คือ สิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เลือกจัดมาใช้ในพิธีต้องมีลักษณะดีมีมงคลทั้งสิ้น เช่น หมายถึงความเจริญงอกงาม ความอุดมสมบูรณ์ ความบริสุทธิ์ เป็นต้น การอ่านโองการ ทำมาแต่โบราณมีความหมายถึงการประกอบพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวข้องกับบ้านเมืองสำหรับขบวนแห่ดนตรีและศิลปะการแสดงคือ ความสนุกสนานรื่นเริง เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน พิสมัย แสงจันทร์เทศ (2536, 15) กล่าวว่า การนำสิ่งใดมาใช้ในพิธีกรรมเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่น มีทั้งส่วนที่เหมือนกันแตกต่างกันกับที่อื่น ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ กลุ่มคนที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษเดียวกันย่อมปฏิบัติอย่างเดียวกัน การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ข้าวสุรณารีนี้อธิบายประกอบทางพิธีกรรมเหมือนกับทุกปีที่ปฏิบัติกันมา

2.7 เพศหญิง การศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

วนิดา นาวีเศษ (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นผู้หญิงกล้าหาญช่วยปกป้องคุ้มครองเมืองนครราชสีมา การนำมาเป็นสัญลักษณ์จึงทำให้ทุกคนระลึกถึงความดีของท่าน เป็นตัวอย่างแห่งความดี มีผู้เคารพกราบไหว้สักการะจนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ปู่ย่าตายายก็พากราบไหว้ ใครมาจังหวัดนครราชสีมาก็ต้องมากราบไหว้ท่าน ถ้าไม่ได้มากราบไหว้ก็เหมือนมาไม่ถึงนครราชสีมา ชาวนครราชสีมาเชื่อว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์มีคนเคยเล่าว่ามาบนท้าวสุรนารีแล้วไม่ได้มาแก้บน ท้าวสุรนารีมาเข้าฝันให้มาแก้บน เรื่องการบนขอ โชคลาภมีผู้บอกเล่าให้ฟังว่าได้รับโชคลาภก็เป็นเรื่องของแต่ละคนไป ความรู้สึกใกล้ชิดและเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่า” ทุกคนคือ ลูกหลานของท่าน ทำให้อบอุ่นใจ เราก็ต้องอดทนกล้าหาญช่วยท่านปกป้องคุ้มครองเมืองนครราชสีมาเหมือนท่านด้วย อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดผู้คนก็นำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้มาก พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงมาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะมีโอกาสเข้าเมืองบ่อยและต้องการมาร่วมพิธีบวงสรวงเป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณท่าน มีผู้คนมากราบไหว้มาก มาบนบานเรื่องการเรียนรู้และการทำงานก็สมหวังและประสบความสำเร็จ กราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัยสักการะทำตามธรรมเนียมไทยที่ทำกันมานานแล้ว เครื่องบวงสรวงทราบว่าเป็นการจัดอาหารคาว – หวาน ผลไม้ สิ่งของถวายให้ท้าวสุรนารีประจำปีทำทุกปี และพิธีอ่าน โองการเป็นพิธีพราหมณ์เพื่อสักการะบูชาท่านขอพร โชคลาภจากท่าน การจัดดนตรีและศิลปะการแสดง งานท้าวสุรนารีมีเพลงโคราชเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีดนตรีการแสดงอีกหลายอย่างผู้มาเที่ยวชมมีความสนุกสนาน ส่วนการจัดขบวนแห่เป็นสัญลักษณ์ถึงการจัดงานวันแรกของงาน ท้าวสุรนารีมีผู้มาชมขบวนแห่มาก เพราะชาวนครราชสีมา รวมถึงช่วยกันจัดขึ้นเพื่อสักการะและขอพรท้าวสุรนารีด้วย”

วรรณวรรณ เทียงวรรณกานต์ (2543) กล่าวว่า “เพราะวีรกรรมความกล้าหาญของท้าวสุรนารี ความศรัทธาที่ชาวเมืองมีต่อท่าน จึงนำมาเป็นสัญลักษณ์สำคัญความดีของท่านทำให้มีผู้คนพากันมาเคารพกราบไหว้ ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เชื่อว่ามีวิญญาณอยู่ที่อนุสาวรีย์ ก็เห็นมีผู้มาบนบานมากถ้า

ท่านไม่ช่วยคนคงไม่มากทุกวัน คิดว่าโชคดีที่เกิดมาเป็นคนจังหวัดนครราชสีมา เป็นลูกหลานท้าวสุรนารีที่กล้าหาญกอบกู้รักษาบ้านเมืองไว้ การนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ในสิ่งต่างๆ ก็รู้สึกดี ไปเห็นที่ไหนก็รู้เลยว่าของจังหวัดนครราชสีมา พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมพิธีแต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะไม่มีเวลา ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ขอพร มีโอกาสเข้าเมืองก็มากราบไหว้สักการะ การบนบานใครๆ ว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์บนบานขออะไรก็ได้ เช่น ขอหอยก็ถูกหอย ขอให้สอบได้ก็ได้ ขอให้ได้ย้ายกลับมาก็ได้ย้าย ใครๆ ก็เชื่อมาบนบานกันมาก มากราบไหว้สักการะบูชาใช้ดอกไม้ธูป เทียน เชื่อว่าเป็นมงคลปฏิบัติตามผู้ใหญ่ เครื่องบวงสรวงเป็นการจัดอาหารคาว – หวานหลายชนิด ดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน และอีกหลายอย่างถวายให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีอ่านโอวาทเป็นการเชิญดวงวิญญาณของท่านมารับทราบการมาชุมนุมของลูกหลานให้ท่านดูแลปกป้องบ้านเมืองให้ปลอดภัย ส่วนการจัดดนตรีและการแสดงงานท้าวสุรนารีเป็นงานใหญ่มีดนตรีและการแสดงใครๆ ก็ชอบ และให้ท้าวสุรนารีชมด้วย นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ที่สวยงามเป็นความสามัคคีของชาวนครราชสีมาทุกคน”

เจริญ ผลภิญโญ (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นกำลังใจที่สำคัญของประชาชนชาวนครราชสีมา เพราะความดีความกล้าหาญของท่าน การนำมาเป็นสัญลักษณ์ทำให้คนรู้จักมีผู้มาเคารพกราบไหว้สักการะ ท่านอยู่คู่บ้านคู่เมืองเหมือนเป็นกำลังใจเป็นที่พึ่ง ชาวนครราชสีมาส่วนใหญ่นับถือท่าน เชื่อว่าท่านศักดิ์สิทธิ์เคยมาบนขอให้ขายที่ดินและบ้านก็ขายได้ ฟังจากคนอื่นๆ เล่าเรื่องบนบานก็ว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ เพราะสมหวังเช่น การสอบ การสมัครงาน และขอบุตร ชาวนครราชสีมารู้สึกปลื้มใจที่มีคนเรียกขานท้าวสุรนารีว่า คุณย่า ย่าโม หรือพูดว่า ลูกหลานย่าโม มีทุกซ່อนก็มากราบไหว้สักการะทำให้สบายใจขึ้น ชาวนครราชสีมาเห็นว่าเป็นสิ่งดีที่มีการนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้เป็นสิริมงคล ปัจจุบันก็ยังนิยมอยู่ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี หรือสวนท้าวสุรนารี ก็นำมาใช้จะรู้เลยว่าจังหวัดนครราชสีมา พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงได้มาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะเป็นงานประจำปีจะมีสิริมงคลมีความสบายใจ ไม่ได้มากราบไหว้ที่อนุสาวรีย์บ่อย เพราะอยู่ไกลนอกเมืองไม่มีเวลามาปกติมากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นความเชื่อที่ปู่ย่า ตายายใช้กันมาแต่

สมัยโบราณ ส่วนเครื่องบวงสรวงที่เคยเห็นมีดอกไม้ ฐูปเทียน หมากพลู มะพร้าวอ่อน อาหารคาว – หวาน และสิ่งของ เพื่อถวายให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ และมีพิธีอ่านโองการ เป็นพิธีโบราณทำประจำทุกปีเป็นประเพณีเพื่อระลึกถึงท่าน ให้ท่านคุ้มครองบ้านเมือง ส่วนการจัดดนตรีและศิลปะการแสดง งานมหรสพทุกแห่งต้องมีดนตรีและการแสดงเพื่อความสนุกสนาน เพื่อถวายให้ท้าวสุรนารีได้ชมด้วย นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ที่สวยงามยิ่งใหญ่ทุกปีมาถวายท่านเป็นการสักการะ เชื่อกันว่าผู้มาร่วมขบวน ผู้มาชมจะมี โชคลาภ”

2.8 เพศหญิง การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

อารีย์ ศรีปฐ (2543) กล่าวว่า “การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพราะความกล้าหาญ และการสู้รบของท่านเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญมากของนครราชสีมา ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร ไม่ได้มาสักการะบูชาบ่อยเพราะอยู่ไกลมีโอกาสมา เชื่อว่ามีวิญญาณท้าวสุรนารีอยู่ เพราะเคยมาบนบานขอให้ได้บรรจุเข้ารับราชการที่จังหวัดนครราชสีมาที่สมหวัง และเมื่อกราบไหว้ก็บอกกล่าวท่านว่า ลูกเป็นคนนครราชสีมารับราชการอยู่จังหวัดนครราชสีมาที่ขอให้ได้อยู่ที่นครราชสีมาอย่าได้ถูกย้ายไปไหนเลยก็ยังไม่ได้โยกย้าย ทำให้สบายใจขึ้นบ้างเพราะต้องดูแลครอบครัว ท้าวสุรนารีเป็นชาวนครราชสีมา ผู้คนที่เกิดที่นครราชสีมาก็คือลูกหลานของท่านรู้สึกกันแบบนี้ทุกคน การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท่านมาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ก็เป็นมงคลดีแก่ทุกสิ่งทุกอย่าง พิธีเฉลิมฉลองมาร่วมงานเป็นประจำทุกปี เพราะเป็นงานประจำปีของจังหวัด แต่พิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะติดการงาน ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร มีเวลาก็ขึ้นมากกราบไหว้ใช้ดอกไม้ ฐูปเทียน เป็นเครื่องบูชาตามประเพณีไทย ส่วนเครื่องบวงสรวงทราบว่าเป็นการจัดถวายอาหารคาว – หวาน ผลไม้ สิ่งของเครื่องบูชาเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือและในพิธีมีการอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์ เพื่อเชิญวิญญาณท้าวสุรนารีมารับเครื่องบวงสรวงและขอพรให้ปกป้องดูแลบ้านเมืองและประชาชนเป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมา การจัดงานสำคัญ เช่น งานท้าวสุรนารีมีทั้งดนตรีและการแสดงหลายอย่าง ผู้มาชมงานมีความสุขสนุกสนานได้มา

พักผ่อน นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่สวยงามเป็นความสามัคคีของชาวนครราชสีมา
ทุกคนเชื่อว่าผู้มาร่วมขบวนแห่ ผู้มาชมก็มีโชคอีกด้วย”

หนูรัตน์ ศรีวันทา (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นบุคคลตัวอย่าง
ควรแก่การยกย่องสักการบูชา การนำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
คู่บ้านคู่เมืองมีความเหมาะสม ผู้คนพากันมากราบไหว้สักการะแล้วมีกำลังใจมีความ
มั่นใจ ทำอะไรก็ไม่เกิดความกังวลและขอให้ท่านคุ้มครอง ที่บ้านมีรูปภาพท่านไว้บูชา
ด้วย เชื่อว่ามีวิญญาณท้าวสุรนารีอยู่ที่อนุสาวรีย์มีท่านเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เคยมาบน
เรื่องการเรียนการสอบก็สอบผ่านสมหวัง ขอให้ขายที่ดินของแม่ได้ก็ขายได้ คนอื่นๆ ก็
มาบนกันมาก เช่น ขอให้ลูกหาย ขอให้บรรจุนานได้ ขอมีบุตร ชาวนครราชสีมาทุกคน
คือ ลูกหลานของท้าวสุรนารี เรียกท้าวสุรนารีว่า “คุณย่า” รู้สึกภูมิใจเพราะคุณย่าเป็นคนดี
มีความกล้าหาญ จากการที่อนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของ
บ้านเมือง การนำมาเป็นตราสัญลักษณ์ย่อมเป็นสิ่งดีมีมงคลทุกคนรู้จักดี พิธีเฉลิมฉลอง
พิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมพิธี ไม่ค่อยมีเวลาว่างตรงกับวันที่ประกอบพิธี แต่หลายๆ ปีก็
มีโอกาสมานั่ง ปกติก็มากราบไหว้ท้าวสุรนารีบ่อยเพราะเข้ามาเรียนในตัวเมือง เวลา
สักการะก็ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นประเพณีไทยปฏิบัติกันทุกแห่ง เครื่องบวงสรวงเท่าที่
ทราบเป็นการจัดของถวายให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพิเศษ เพื่อขอพรให้ปกป้องคุ้มครอง และ
มีพิธีอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์ ชาวนครราชสีมาทำมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบันก็ยัง
ปฏิบัติอยู่เชื่อว่าทำแล้วบ้านเมืองจะร่มเย็นเป็นสุข งานท้าวสุรนารีมีคนตรีและการแสดง
หลายอย่างมีศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพลงโคราชแก้บนมีตลอดงานเพราะคนมาบนไว้
มาก เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเป็นที่รู้จักกันทั่วไป และมีการจัดขบวนแห่เหมือนเป็น
การบอกข่าวว่ามิงงานประจำปีสำคัญเป็นประเพณีของคนไทย ส่วนหนึ่งคือ ความร่วมมือ
ของลูกหลานท้าวสุรนารีมาจัดขบวนแห่เพื่อถวายสักการะด้วย”

จันทราพร ศรินนท์ (2543) กล่าวว่า “ใครๆ ก็รู้จักท้าวสุรนารีว่ามี
ความเก่งกล้ามาก นำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดเป็นสิ่งดีที่เหมาะสม มีผู้คนมาเคารพ
กราบไหว้เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองเห็นมีทุกจังหวัด ไครมานครราชสีมา
ก็ต้องมาที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเพื่อมาแสดงความเคารพและให้คุ้มครอง เชื่อว่ามีความ
ศักดิ์สิทธิ์ เคยมาบนเรื่องการเรียนเข้าเรียนต่อได้ คนอื่นๆ เล่าว่ามาขอโชคกลางก็สมหวัง

ขอให้หายป่วยใช้ก็หาย มาบนเรื่องการทำงานของคุณพ่อก็สมหวัง ก็ได้จากคนจำนวนมากมาบนบานและแก้บน ชาวนครราชสีมาใช้คำเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่า” เป็นคำที่ดูดี ก็เป็นลูกหลานเปรียบเสมือนเป็นสายเลือดของท่านด้วย เป็นความเชื่อทางด้านจิตใจทำให้ต้องเก่งและดีเหมือนคุณย่า ส่วนการนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ย่อมดีเป็นมงคลเพราะเป็นที่รู้จักของทุกคนและทุกคนศรัทธาเคารพนับถือ มาร่วมงานพิธีเฉลิมฉลองเพราะเคารพนับถือท่าน ส่วนพิธีบวงสรวงไม่ได้มาไม่มีเวลาว่าง และพิธีจัดเข้ามา ถ้าผ่านหน้าอนุสาวรีย์ทุกครั้งก็ยกมือไหว้และขอพร ไม่ได้มากราบไหว้บ่อย เพราะอยู่นอกเมือง มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน ปิดทองเพราะมีจัดไว้จำหน่ายทุกแห่งคู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องบวงสรวง มีการจัดสิ่งของอาหารหลายอย่างให้ท่าน มีหัวหมู เป็ดไก่ ขนมหอย ผลไม้ และสิ่งของจำเป็นจัดถวายประจำปี ในพิธีมีการอ่านโอองการเป็นพิธีพราหมณ์ต้องทำตามประเพณี ทำเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ท่านช่วยดูแลบ้านเมืองให้ร่มเย็น งานท้าวสุรนารีพิธีเปิดงานจัดดนตรีและการแสดงศิลปะพื้นบ้านหลายชุดเพื่อให้งานสนุกสนานและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เพลงโคราช แก้วบน และมีการจัดขบวนแห่ลูกหลานชาวนครราชสีมา มารวมพลังจัดทำขบวนแห่สวยงามให้ท้าวสุรนารีชมงานประจำปีสำคัญของจังหวัด”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศหญิงที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมาแล้วพบว่า เพศหญิง ที่มีการศึกษาค่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ชาวบ้านทุกคนซาบซึ้งในวีรกรรมความกล้าหาญของท้าวสุรนารี

2. ชาวนครราชสีมาได้มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเพราะความเชื่อว่า อนุสาวรีย์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่พึ่งทางใจ ทุกจังหวัดก็มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหมือนกัน

3. ปัจจุบันก็ยังมีคำบอกเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อว่ามีวิญญาณ ของท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ เพราะทางจังหวัดได้ทำพิธีบวงสรวงประจำปีไม่เคยขาด ผู้คนที่ผ่านไปมาจะมาเคารพสักการะและผู้ที่ยืนนานก็สมหวัง ซึ่งแต่ละวันมีคนจำนวนมากมาแก้บนที่อนุสาวรีย์

4. ชาวนครราชสีมาถือว่าเป็นลูกหลานย่าโมเพราะส่วนมากจะเรียกท่านว่า ย่า ซึ่ง คำๆ นี้สื่อถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้เกิดความอบอุ่นใจและทำให้มองเห็น วิถีชีวิตของคนไทยว่า มีการนับถือบรรพบุรุษทั้งที่มีชีวิตอยู่หรือสิ้นชีวิตไปแล้ว คนไทย โดยทั่วไปจะให้ความเคารพบรรพบุรุษอย่างมาก

5. การนำรูปอนุสาวรีย์และชื่อท้าวสุรนารีมาใช้ในการบอกให้รู้ว่าเป็นเรื่องของ จังหวัดนครราชสีมาและเป็นสิริมงคลด้วย

ชาวบ้านเพศหญิงทั้ง 2 กลุ่ม ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ถ้าไม่มีโอกาสเข้ามา ในตัวเมืองก็ใช้วิธีสักการะบูชาอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีจำลองที่มีประจำอยู่ที่อำเภอได้ การ ที่จังหวัดให้ทุกอำเภอมีอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีจำลอง ย่อมเกิดประ โยชน์ 2 ทาง คือ เพื่อ ชาวบ้านนอกเขตเทศบาลไม่ต้องเดินทางเข้ามาในตัวเมือง และเพื่อให้ชาวบ้านมีสิ่ง บิดเหนี่ยวในสิ่งเดียวกันเพื่อประ โยชน์ทางการปกครอง ยศ สันตสมบัติ (2540, 29) กล่าวว่า การที่กลุ่มยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันย่อมทำให้ความสัมพันธ์ ภายในกลุ่มเป็นไปด้วยดี ผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องเดียวกันย่อมไม่มีความขัดแย้งจะยอมรับ ซึ่งกันและกันได้ง่าย นอกจากนี้การที่ชาวบ้านนับถือท้าวสุรนารีเสมือนเป็นบรรพบุรุษ จากการเรียกขานว่า “ย่า” และเรียกชื่อเดิมว่า “โม” สื่อถึงความอบอุ่นใกล้ชิดดังเช่นวิถี ชีวิตของครอบครัวชนบท ให้ความนับถือบรรพบุรุษทั้งที่มีชีวิตอยู่หรือสิ้นชีวิตไปแล้วก็ ตาม ดังที่สุเทพ สุนทรเกสัช (2511, 113) กล่าวไว้ว่า ชาวอีสานมีความเชื่อในเรื่อง วิญญาณบรรพบุรุษว่า ทำหน้าที่คุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลและหมู่บ้าน เป็น ส่วนที่ทำให้ชาวบ้านต้องประพฤติปฏิบัติตนในความถูกต้องจึงเป็นมาตรการในการ ควบคุมความประพฤติของคนในชุมชนได้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวง กลุ่มตัวอย่างได้มาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะมีโอกาสเข้าเมืองและมีความเคารพนับถือท้าวสุรนารี ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร ส่วนการมากราบไหว้ไม่ค่อยได้มาบ่อยเพราะอยู่นอกตัวเมือง บางรายก็มีโอกาสมาบ่อยเพราะได้เข้ามาเรียนในตัวเมือง การบนบาน มีทั้งผู้ที่เคยบนบานและไม่เคยบนบาน ผู้มาบนบานก็กล่าวว่าสมหวัง

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีโอกาสมาสักการะบูชาและบนบานที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีบ้าง ส่วนพิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาร่วมพิธีมากนักเพราะติดภาระกิจการทำงาน โดยเฉพาะพิธีบวงสรวงจัดพิธีช่วงเช้ามาก การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความสำคัญมากทั้ง 2 พิธีคือ วันที่ 23 มีนาคม เป็นวันเฉลิมฉลองวันแห่งชัยชนะฯ ผู้มาร่วมพิธีมีจำนวนมากเพราะเป็นวันแห่งชัยชนะฯ มากราบไหว้สักการะบูชาบนบานในวันนี้ต้องถือว่า เป็นวันดีมีมงคลต้องได้รับชัยชนะ ได้รับผลดีที่สุดเช่นท้าวสุรนารี เพราะวันนี้เป็นวันที่ท่านสู้รบชนะเปรียบเสมือนเราจะได้รับชัยชนะในทุกสิ่งทุกอย่างเช่นกันด้วย ผู้คนจึงหลั่งไหลมากันวันนี้มากที่สุด ส่วนพิธีบวงสรวงคงวิญญูณ ผู้คนมาร่วมพิธีกรรมน้อยกว่า แต่รูปแบบของพิธีกรรมดูปลงและศักดิ์สิทธิ์เพราะเป็นรูปแบบของพิธีกรรมที่เป็นทางการ ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทั้งชายหญิงแต่งชุดเครื่องแบบขาว มีทหาร ตำรวจและข้าราชการ ส่วนคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมพิธีแต่งกายด้วยชุดสุภาพเรียบร้อยสวยงาม แสดงถึงการยกย่องให้เกียรติท้าวสุรนารี

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2530, 190-192) กล่าวถึงพิธีกรรมว่า มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ เพราะพิธีกรรมต้องมีความเชื่อเป็นพื้นฐานของการกระทำไม่ว่าจะเป็นความเชื่อต่อสิ่งใด พิธีกรรมในสังคมไทยมีอยู่ 2 ประการ คือ พิธีกรรมส่วนรวมมีแบบแผนการกระทำคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ กับพิธีกรรมจำเพาะถิ่นมีแบบแผนการกระทำเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นใดถิ่นหนึ่ง ประเพณีพิธีกรรมจะยังคงอยู่หรือยกเลิกไปบ้างในท้องถิ่นก็ขึ้นอยู่กับความนิยมความเชื่อของชาวบ้านเป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีชาวบ้านยังมีความเชื่อในท้าวสุรนารีอยู่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ส่วนใหญ่ใช้ดอกไม้ ธูป เทียน พวงมาลัย ปิดทอง เพราะเป็นเครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมเนียมของคนไทย
2. เครื่องสังเวย บวงสรวง กลุ่มตัวอย่างบอกว่า เป็นการจัดหาอาหารสิ่งของและเครื่องบูชาหลายอย่างเพื่อถวายต่อท้าวสุรนารีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัด เพื่อให้ท่านปกป้องคุ้มครองภัย
3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงมีอิทธิพลทางด้านจิตใจ เป็นการพักผ่อน งานท้าวสุรนารีมีดนตรีและการแสดงหลายอย่าง และมีเพลงโคราชเก่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่ชาวนครราชสีมาภูมิใจ
4. ขบวนแห่ เป็นสัญลักษณ์ของการจัดงานวันแรก เป็นการรวมพลังความสามัคคีของชาวนครราชสีมาช่วยกันจัดขบวนแห่อย่างยิ่งใหญ่สวยงาม เพื่อสักการะท้าวสุรนารี เชื่อว่าผู้ร่วมและผู้มาชมขบวนแห่งานวันแรกจะมีโชคดี ทำให้มีผู้คนมาจำนวนมากทุกปี
5. การอ่านโองการ เป็นการปฏิบัติตามประเพณีสืบทอดกันมาเชื่อว่าท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นการเชิญวิญญาณท่านอยู่คู่บ้านคู่เมืองปกป้องภัยให้ลูกหลานอยู่ร่มเย็นเป็นสุข

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม รับรู้และเข้าใจสัญลักษณ์ของพิธีกรรมว่า เป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาจนเป็นธรรมเนียม จากการบอกเล่าของผู้ใหญ่ให้ใช้วัตถุสิ่งของเดิมมีมงคลต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คุณลักษณะองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ประเภท ขนาด สี คุณค่า เมื่อหามาแล้วห้ามแตะต้องนำไปใช้ก่อนไม่ได้เด็ดขาด จัดเตรียมไว้เพื่อบูชาบวงสรวง รวมทั้งจิตใจต้องพร้อมในการสักการะบูชาด้วย (ธิดา โมสิกรัตน์ 2538, 8-9) กล่าวว่า วัตถุ อุปกรณ์ กิริยาท่าทางรวมทั้งถ้อยคำเป็นสัญลักษณ์ที่บอกให้รู้ ขณะทำพิธีช่วยให้ความรู้สึทางจิตใจเกิดมโนภาพ แนวคิด จินตนาการ เป็นพลังทางอารมณ์ที่เกิดผลดีต่อพิธีกรรม ผู้ประกอบพิธีกรรม รวมทั้งผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมด้วย เช่นเดียวกับการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ก่อนทำพิธีก็มีการโยนด้ายสายสิญจ์รอบบริเวณพิธี ปักต้นกล้วยต้นอ้อย แสดงถึง ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญ งดงาม ปักไว้ 4 มุมของลานอนุสาวรีย์ บอกให้รู้ถึงเขตประกอบพิธี และมีอุปกรณ์อันเป็นมงคลเข้าร่วม

พิธี เช่น เครื่องบูชาประกอบด้วย ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องสังเวท บวงสรวง ประกอบด้วยบายศรี อาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลู บุหรี่ กล้วย มะพร้าวอ่อน น้ำดื่ม น้ำมนต์ เหล้า ฯลฯ นอกจากนี้มีการใช้ถ้อยคำคือ การอ่านโองการของพราหมณ์ เพื่อเชิญดวงวิญญาณของท้าวสุรนารีให้ช่วยปกป้องคุ้มครองให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข มีการเวียนเทียนแสดงออกถึง ความเคารพสักการะ การจัดขบวนแห่ คนตรีและศิลปะการแสดง คือ ส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรม และอีกส่วนหนึ่งให้ความสนุกสนานบันเทิงใจ แต่งด้วยการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านด้วย

กลุ่มที่ 3 ชาวบ้านต่างจังหวัด

3.1 เพศชาย อายุต่ำกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ขงยุทธ ผลสูงเนิน (2543) กล่าวว่า “การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เพราะท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีของชาวนครราชสีมา มีผู้มาเคารพศรัทธามากจึงเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอีกด้วย ทำให้มีคนมาบนบานศาลกล่าว เคยบนเรื่องการสอบก็สมหวังสอบผ่าน ท้าวสุรนารีเป็นที่พึ่งทางใจ การเรียกท่าน “ย่าโม” เป็นความรู้สึกดี เหมือนมีท่านปกป้องคุ้มครองภัย เมื่ออนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดเป็นสิ่งเคารพสูงสุดการนำตราสัญลักษณ์มาใช้ผู้คนก็ทำได้ดี พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงประกอบพิธีกรรมไม่ได้มาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะไม่ค่อยมีเวลาและอยู่ไกล ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้และขอพร การขึ้นมากราบไหว้สักการะก็ไม่ได้มาบ่อย เพราะมีโอกาสนี้ไม่แน่นอนประกอบอาชีพรับจ้างอยู่ไกลด้วย มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย ทองคำเปลว ที่มีจัดไว้จำหน่ายตามประเพณีไทย เครื่องบวงสรวงที่เห็นมีจัดหมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว่า อาหารคาว-หวาน ผลไม้ ทำพิธีถวายให้ท้าวสุรนารีประจำปีและมีการอ่านโองการ เพื่อให้ดวงวิญญาณรับทราบการมาชุมนุมของลูกหลาน เพื่อระลึกถึงท้าวสุรนารี งานท้าวสุรนารีเป็นงานประจำปีการจัดคนตรีและการแสดงมีหลากหลาย สำหรับขบวนแห่ทำให้คนมาชมงานมาก เพราะขบวนแห่สวยงามเพิ่มสีสันให้กับการจัดงานเสมอและเพื่อให้ท้าวสุรนารีชมด้วย”

เบ็ม ปันธิ (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เพราะท้าวสุรนารีกล้าหาญชาวนครราชสีมาเคารพรักศรัทธาและจังหวัดก็ทำพิธีกรรมทุกปี ทำให้ท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง ใครผ่านมาก็แวะมาสักการะบูชากราบไหว้ ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล มีโอกาสผ่านมาจังหวัดนครราชสีมา ก็แวะมากราบไหว้สักการะขอพรเช่นกัน ไม่มีโอกาสมาบ่อยหรือบนบาน เพราะอยู่ไกล ต่างจังหวัด แต่ผู้ใหญ่เล่าว่า มีผู้มาขอให้ท่านช่วยเหลือจำนวนมาก เช่น ขอให้ลูกหาย ขอให้สอบได้ ขอให้ขายที่ดินได้ ก็สมหวัง ชาวนครราชสีมาเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” เป็นการนับถือ บรรพบุรุษเสมือนเป็นย่าจริงๆ ของคนก็เป็นสิ่งดี การนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ก็เป็นมงคล พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาทั้ง 2 พิธี เพราะมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย ปิดทองเป็นของมงคลที่ทุกคนใช้ปฏิบัติกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องสังเวยที่เห็นมีอาหารคาว หวาน ไข่ต้ม ข้าวเหนียว ผลไม้ถวาย ส่วนพิธีอ่านโองการไม่เห็น เพราะอยู่ต่างจังหวัด เป็นพิธีโบราณเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำแล้วเชื่อว่าเกิดสิริมงคลแก่บ้านเมือง ส่วนดนตรีและศิลปะการแสดง ดนตรีไทยใช้กับพิธีทางศาสนา กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดนตรีสากลเป็นเรื่องสมัยใหม่ก็สนุกสนาน สำหรับขบวนแห่อยู่ต่างจังหวัด ไม่มีโอกาสมาดู เท่าที่เคยเห็นขบวนแห่งานสำคัญของจังหวัดก็เป็นสัญลักษณ์ของงานประจำปีมีทุกจังหวัด”

เอกวิทย์ ธนัญญา (2543) กล่าวว่า “การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นตัวอย่างของการทำความดีที่ควรยกย่อง ชาวนครราชสีมาภูมิใจในความกล้าหาญ มีผู้ให้ความเคารพนับถือ มีผู้มาสักการะมาก เมื่อพูดถึงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีจะนึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองของชาวนครราชสีมา ผู้คนเชื่อว่า มีวิญญาณท้าวสุรนารีปกปักรักษาบ้านศาลาได้ ถ้ามีโอกาสก็มาเคารพสักการะ อยู่ไกลไม่มีโอกาสมาบ่อย แต่เล่าต่อกันว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ ถ้าไม่มีศักดิ์สิทธิ์ผู้คนคงไม่มาสักการะมากเช่นนี้ ใครๆ ก็เรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” ก็เป็นการนับถือบรรพบุรุษ เป็นความรู้สึกดีๆ มีผู้นำตราอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท่านมาใช้ก็เป็นมงคล พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาทั้ง 2 พิธี เพราะบ้านอยู่ไกล การบนบานไม่เคยมาบนบานแต่จากการเล่าขานว่า ท่านช่วยให้นักศึกษาสอบติดสถาบันที่ตนเองชอบ มา

กราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัยกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือทำตาม ประเพณีไทย เครื่องบวงสรวง จัดอาหารคาว – หวาน ผลไม้ สิ่งของ และผ้าห่ม เป็นการ จัดถวายทำวสุรนาธิประจำปี ส่วนพิธีอ่านโอองการ อยู่ต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมาดู ก็ทำ ตามพิธีโบราณสืบต่อเพื่อให้บ้านเมือง ร่มเย็น งานทำวสุรนาธิมีคนตรีและการแสดง คนตรีไทยใช้กับพิธีทางศาสนาและสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ คนตรีสากลและการแสดงจัดในงาน รื่นเรึง”

3.2 เพศชาย อายุ 45 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การ ประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ภารุจ รัตนภาณี (2543) กล่าวว่า “เป็นอนุสาวรีย์สำคัญของ จังหวัดเพราะจากประวัติศาสตร์ทำวสุรนาธิเป็นผู้มีความกล้าหาญเสียสละปกป้องบ้าน เมือง การนำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด จึงเป็นการยกย่องให้เกียรติท่าน ไม่ค่อยมีเวลา มาจังหวัดนครราชสีมา เมื่อมีโอกาสมาเที่ยวก็มากราบไหว้ด้วยความเคารพเพราะเป็นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ดูจากผู้คนมาสักการะบูชาเป็นจำนวนมาก ความเชื่อว่ามีวิญญาณ ทำวสุรนาธิอยู่เป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมานาน คนต่างจังหวัดจะไม่ค่อยทราบ ไม่เคย มาบนบาน มากราบไหว้ด้วยความเคารพ คนที่เกิดที่จังหวัดนครราชสีมาและอยู่ที่ นครราชสีมาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับทำวสุรนาธิ สิ่งใดมีความสำคัญมากๆ ก็นิยมนำมา ใช้ เช่น ตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านเพราะจำง่ายเป็นที่เข้าใจกัน พิธีเฉลิมฉลองและ พิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ต่างจังหวัด หากมากราบไหว้สักการะใช้ เครื่องบูชาตามที่มิจัดไว้จำหน่ายเป็นเครื่องบูชาของชาวไทย เพราะอยู่ต่างจังหวัดนำมา เองไม่สะดวก ส่วนเครื่องบวงสรวง ไม่ได้มาดูพิธี แต่ที่เห็นมีการจัดอาหารคาว-หวาน ผลไม้ สิ่งของหลายอย่างก็เพื่อถวายให้ดวงวิญญาณตามความเชื่อเพื่อเป็นมงคล พิธีอ่าน โอองการเป็นพิธีในงานศักดิ์สิทธิ์ของพราหมณ์ ส่วนการจัดคนตรีและการแสดง พิธีการ ของไทยก็ใช้คนตรีไทยเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ งานรื่นเรึงก็ใช้คนตรีสากลและมีการแสดง ประกอบทุกงานก็มักมีลักษณะเช่นนี้ การจัดขบวนแห่ไปรอบๆ เมืองเพื่อประชาสัมพันธ์ ชาวกรจัดงาน”

สายนต์ ประสิทธิ์ (2543) กล่าวว่า “ทำวสุรนาธิมีความกล้าหาญได้รับ การยกย่องเป็นวีรตรีของชาติ ท่านเป็นชาวนครราชสีมา เมื่อนำท่านเป็นสัญลักษณ์

ของจังหวัด ชาวนครราชสีมาทุกคนรู้สึกภูมิใจทำวสุรนารีเป็นที่พึงทางใจ มีผู้คนมากราบไหว้บูชามาก มีผู้เล่าให้ฟังว่าท่านศกดิ์สิทธิ์ มีวิญญูณของท่านสถิตอยู่ที่อนุสาวรีย์ เคยมาสักการะบนบานให้สอบเข้าเรียนได้ก็สอบได้ คนที่เกิดที่จังหวัดนครราชสีมา นิยมเรียกขานทำวสุรนารีว่า “ย่า” เสมือนเป็นญาติเป็นบรรพบุรุษมีความเคารพนับถือท่านเป็นความรู้สึกอบอุ่นดี เพราะอนุสาวรีย์ทำวสุรนารีมีผู้มาเคารพสักการะเป็นจำนวนมาก ผู้คนมีความศรัทธา การนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ย่อมเกิดผลดีแน่ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูลูกอยู่ไกลต่างจังหวัด ถ้าผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ มีโอกาสก็ขึ้นมากกราบไหว้สักการะ ไข่ดอกไม้ รูปเทียน เป็นเครื่องบูชาเพราะเป็นของมงคลที่ปฏิบัติกันตามประเพณี เครื่องบวงสรวง คิดว่าเหมือนกันกับที่อื่นๆ ที่เห็นจัดถวายเป็นพวกอาหารคาว-หวาน หลายชนิด ผลไม้ เครื่องบูชา ดอกไม้ รูปเทียน เงินทอง และสิ่งของอีกหลายอย่างที่มีผู้รู้มาจัดทำ เชื่อว่าเป็นสิ่งดีต่อบ้านเมือง พิธีอ่านโอองการเป็นพิธีของพราหมณ์เชื่อว่าทำแล้วมีมงคลแก่บ้านเมือง การจัดดนตรีและการแสดงเพื่อให้สนุกสนานทำให้จิตใจมีความสุขเมื่อมาเที่ยวชมงาน การจัดขบวนแห่เป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือของทุกคนเกิดความสามัคคีกัน”

อนุวัฒน์ ศรีสอน (2543) กล่าวว่า “ทำวสุรนารีเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความรักชาติเสียสละ มีบุญคุณต่อบ้านเมือง เป็นความกล้าหาญที่ยิ่งใหญ่ นำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ทุกคน ผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็ยกมือไหว้ มีโอกาสก็มาสักการะ เคารพศรัทธาที่ท่านเป็นคนกล้าหาญเพราะป้าเล่าให้ฟัง เคยมาวันปีใหม่ มารับน้องใหม่ เชื่อว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์มีผู้บอกว่ามาบนบานที่นี่แล้วสมหวังก็มาบนขายที่อื่นก็สมหวัง ชาวนครราชสีมาเรียนการทำวสุรนารีว่า “ย่าโม” รู้สึกอบอุ่นเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดดี การที่อนุสาวรีย์มีผู้มาสักการะมากและทำวสุรนารีเป็นคนดี คนกล้า คนเก่ง ใครๆ ก็ต้องการใช้ตราสัญลักษณ์ท่านเพราะจะได้ดีเหมือนท่าน ในส่วนของการประกอบพิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะอยู่ต่างจังหวัดและไม่มีเวลา ผ่านมาก็ยกมือไหว้ มีเวลาก็ขึ้นมาสักการะเครื่องบูชาที่ใช้มี ดอกไม้ รูปเทียน ตามประเพณีไทย เครื่องบวงสรวงโดยทั่วไปที่เห็นมีดอกไม้ รูป เทียน พวงมาลัย มาก พลุ บุหรี่ มะพร้าว อาหารคาว-หวาน หัวหมู เป็ด ไก่ ผลไม้ หลายอย่างมากเพื่อถวายสังเวบ บวงสรวงให้ทำวสุรนารี พิธีอ่านโอองการ เป็นพิธีพราหมณ์เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่

เป็นมงคลของจังหวัด การจัดดนตรีและศิลปะการแสดง เพราะเชื่อว่าดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ การแสดงศิลปะพื้นบ้านก็เป็นวิถีชีวิตของชุมชน การจัดบวนแห่งานประจำปีของจังหวัดคนมารอชมมากเหมือนกันทุกจังหวัดเพราะสวยงามเป็นส่วนดี แสดงถึงความร่วมมือของทุกคน”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศชายที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดแล้วพบว่า เพศชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และมีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีที่กล้าหาญ การนำท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดย่อมเป็นการยกย่องและให้เกียรติท่าน
2. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ผู้คนที่ผ่านมาทางอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีหรือชาวต่างจังหวัดมาท่องเที่ยวมักแวะมาเคารพสักการะบูชา เพื่อความเป็นสิริมงคล
3. ความเชื่อว่าอนุสาวรีย์มีความศักดิ์สิทธิ์ มีวิญญาณท้าวสุรนารีสถิตอยู่และสามารถบันดาลโชคลาภได้นั้น เป็นความเชื่อจากคำบอกเล่าที่สืบทอดต่อๆ กันมา ทำให้มีผู้มาบนบานต่างๆ และมีคนจำนวนมากได้รับผลตามที่บนบานด้วย
4. การเรียกขานท้าวสุรนารีว่า ย่าโม เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างท้าวสุรนารีกับชาวนครราชสีมาโดยเฉพาะ
5. การนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดแสดงว่าท้าวสุรนารีมีความสำคัญมาก ดังนั้นถ้าหากมีการนำมาใช้ในรูปลักษณะอื่นๆ ก็ย่อมเป็นไปได้ในทางดีด้วย และจะทำให้ผู้ใช้มีความเจริญยิ่งขึ้น

ชาวบ้านเพศชายต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีโอกาสมาสักการะอนุสาวรีย์
ท้าวสุรนารีมากนัก นอกจากผ่านมาก็แวะมาสักการะบูชาตามความเชื่อว่าเป็นสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของจังหวัด ผู้มาจังหวัดนครราชสีมาปฏิบัติเช่นนี้กันทุกคนจนเป็น
ธรรมเนียม ความศักดิ์สิทธิ์ของท้าวสุรนารีเกิดขึ้นมาได้จากการให้ความเคารพและ
ยอมรับร่วมกันของคนในสังคมในความเป็นวีรสตรีที่กล้าหาญ จนต่อมาคนในชุมชนให้
ความสำคัญพากันมาประกอบพิธีกรรมในรูปแบบต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับว่าท้าวสุรนารีมี
ความศักดิ์สิทธิ์ อมรา พงศาพิชญ์ (2533, 31) กล่าวว่า รูปแบบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบ่งได้
หลายประเภทตามความเชื่อ ที่เห็นได้ชัดคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรูปของผีสงฆ์ เทวดา หรือ
วิญญาณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็น เทพเจ้า สำหรับท้าวสุรนารีผู้คนในชุมชนเชื่อว่า เป็น
วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นอาจ
หมายถึง ความเชื่อทางศาสนาหรือความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติมนุษย์ก็ตาม
แต่กล่าวได้ว่าความเชื่อที่มีต่อท้าวสุรนารีเป็นวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตของชาว
นครราชสีมา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มีทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ไกล การมา
กราบไหว้สักการะที่อนุสาวรีย์ไม่มีโอกาสมาบ่อย การบนบานส่วนใหญ่ไม่เคยทำ มี
เพียงบางรายที่มาบนบาน เพราะเหตุผลเดียวกันคืออยู่ไกลต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมา ที่ได้
มาเพราะมาเที่ยว

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีโอกาสมาร่วมพิธีกรรม
ส่วนรวมเพราะอยู่ไกล การมากราบไหว้สักการะบูชาและบนบานมีโอกาผ่านมาเที่ยว
จึงได้มาทำ มีความเชื่อจากคำบอกเล่าว่าท้าวสุรนารีศักดิ์สิทธิ์ มาทำแล้วสบายใจรู้สึก
ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นโดยเฉพาะการเดินทางไกลจนมาถึงจังหวัดนครราชสีมา ชาว
ต่างจังหวัดกล่าวว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของจังหวัด ชาวต่างจังหวัดมาเที่ยวก็เคารพตาม
ด้วย เพราะหลักของความจริงสิ่งไหนเป็นสิ่งดีคนนิยมทำย่อมมีประโยชน์หรือคุณค่าต่อ
กลุ่มชนหรือสังคม ผู้คนยอมทำสืบทอดกันมา สิ่งไหนไม่ดีไม่มีประโยชน์หรือไม่มีคุณค่า
ย่อมละทิ้งเลิกไปในที่สุด การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นความเชื่อที่

สืบทอดกันมา ประมวล ดิลลิตินสัน (2521, 89-91) ศึกษาเรื่องคติชนชาวบ้าน ได้กล่าวถึง คติชาวบ้านในด้านความเชื่อและในด้านพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาว่า พิธีกรรมที่เกิดขึ้นเป็น เครื่องรวมจิตใจของกลุ่มชน แสดงความผูกพัน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม มีกฎเกณฑ์ ควบคุมสังคมให้มีความสุข ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารีย่อมมีประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของชุมชนชาวนครราชสีมา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. **เครื่องบูชา** ส่วนมากใช้ดอกไม้ ธูป เทียน พวงมาลัย ปิดทอง เพราะมีสถานที่จัดจำหน่ายไว้ เป็นเครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามประเพณีไทย
 2. **เครื่องสังเวย บวงสรวง** มีเครื่องบูชาดอกไม้ ธูป เทียน หมากพลูพური อาหารคาว เช่น หัวหมู เป็ดไก่ อาหารหวาน ขนม ผลไม้ ฟ้านุ่ง ผ้าสไบเฉียง และสิ่งของอีกหลายอย่าง เป็นสัญลักษณ์ในการจัดถวายประจำปีให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คือ ท้าวสุรนารี เชื่อว่าดวงวิญญาณของท่านอยู่ที่อนุสาวรีย์
 3. **เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง** ดนตรีและศิลปะการแสดงให้ความรู้สึกทางด้านจิตใจเช่น เศร้าใจ ดีใจ เสียใจ สนุกสนานรื่นเริงและสร้างบรรยากาศของงาน พิธีการของไทยก็ใช้เครื่องดนตรีไทย ทำให้ดูขลังและศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น การจัดดนตรีไทยสากลและการแสดงก็ต้องดูตามความเหมาะสมของงาน มีการแสดงพื้นบ้านหลายอย่าง จัดแสดงไว้ด้วยเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด
 4. **ขบวนแห่** ขบวนแห่เป็นความร่วมมือ ความสามัคคีของทุกคนมาร่วมกัน จัดทำ เป็นการประชาสัมพันธ์งาน เพื่อเป็นการถวายสักการะท้าวสุรนารี งานสำคัญประจำปีของจังหวัดต้องจัดยิ่งใหญ่สวยงามเหมือนกันทุกจังหวัด
 5. **การอ่านโองการ** กลุ่มตัวอย่างอยู่ต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมาชมกล่าวว่า เป็นพิธีโบราณสำคัญเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เชื่อว่าทำแล้วเป็นมงคลแก่บ้านเมือง
- ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ชาวต่างจังหวัดมีโอกาสมารับชมพิธีกรรมส่วนรวมน้อย ไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น การให้ความหมายอาจคลาดเคลื่อนเข้าใจไม่ตรงกันได้ แต่จากประสบการณ์การเรียนรู้ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และสังคมเห็นว่าไม่น่าจะแตกต่างกันมาก เพราะวัฒนธรรมประเพณีของไทยโดยภาพ

รวมลักษณะส่วนใหญ่มีโครงสร้างเหมือนกัน ต่างกันตรงรายละเอียดปลีกย่อยของท้องถิ่น สัญลักษณ์ในพิธีกรรมถูกสร้างขึ้นมาอย่างมีเหตุผลและมีวัตถุประสงค์ มีบทบาทต่อแบบแผนวิถีชีวิตของผู้คนสอดคล้องกับภาวะการณ์ทางความเชื่อ รุ่งทิพย์ กล้าหาญ (2539,121) อธิบายว่า วัตถุประสงค์ของ เครื่องบูชา บวงสรวง ต่างๆ ที่ใช้ในพิธีกรรม ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สถานที่ เวลา และขั้นตอนของกิจกรรม เป็นการสร้างความรู้สึกศรัทธา ตอกย้ำความเชื่อให้เกิดแก่บุคคลและชุมชนมากขึ้น ดังนั้นการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี จัดขึ้นโดยทางจังหวัดและชาวนครราชสีมา การจัดพิธีต้องทำอย่างดีมีคุณค่าถูกต้องตามพิธีการทุกขั้นตอนเพราะเกี่ยวข้องกับชุมชน สัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ความศรัทธาของชาวนครราชสีมาต่อท้าวสุรนารีมีมากขึ้น และยังคงดำรงอยู่โดยผ่านพิธีกรรมของชุมชน

3.3 เพศชาย การศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ณรงค์ เหล็กคม (2543) กล่าวว่า “ได้ยินคำเล่าขานเรื่องท้าวสุรนารีต่อสู้กับลาวป้องกันบ้านเมือง ท่านเป็นมิ่งขวัญของชาวเมือง นำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดก็เหมาะสมดี มีคนมาเคารพกราบไหว้บนบานมาก เชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์คิดว่าไม่เชื่อก็อย่าลบหลู่ มีโอกาสผ่านมาก็จะมากกราบไหว้ขอพร ผู้คนเชื่อว่ามิวิญญาณท่านอยู่ที่อนุสาวรีย์แต่ไม่ได้บนบานขออะไรท่าน ไม่ค่อยมีโอกาสมาบ่อยครั้งนักเนื่องจากอยู่ต่างจังหวัด ผมอยู่ชัยภูมิก็เป็นลูกหลานพ่อแล (เจ้าพ่อพญาแล) ผมก็นับถือท่าน และท้าวสุรนารีก็เป็นพี่ของผมเหมือนกัน สิ่งศักดิ์สิทธิ์กราบไหว้ไว้แหละดี ก็ถือเป็นลูกหลานท่านเหมือนคนนครราชสีมาด้วย จากการที่ท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพนับถือของชาวนครราชสีมาานิยมนำท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์ทำให้คนจำได้ดี พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมทั้ง 2 พิธีเพราะอยู่ต่างจังหวัด มากกราบไหว้ใช้ดอกไม้ รูป เทียน เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกอย่าง เครื่องบวงสรวงเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์การจัดถวายสิ่งของหลายอย่างมีอาหารคาว-หวาน ผลไม้ ดอกไม้ รูปเทียน หมากพลู บุหรี่ ให้ท้าวสุรนารีประจำปี ในพิธีมีการอ่านโอองการ คือ พิธีพราหมณ์โบราณทำประจำปีเพื่อให้บ้านเมืองร่มเย็น การจัดดนตรีและการแสดงเพื่อให้ผู้มาชมสนุกสนาน พักผ่อนจิตใจเพราะเหนื่อยจากการงานมาแล้ว การจัดขบวนแห่ ประเพณีไทยมีขบวนแห่เกือบทุกงานเพราะเหมือน

ญาติพี่น้องมาร่วมกันจัดขึ้นเพื่อความสุขสนาน เพื่อความสามัคคีและมีโอกาสให้ผู้คนได้มาพบปะกันด้วย”

อนันต์ กางทา (2543) กล่าวว่า “ไม่ค่อยได้มาจังหวัดนครราชสีมาแต่ก็รู้เรื่องของท้าวสุรนารีตามประวัติศาสตร์ท่านมีความกล้าหาญ ความเก่งกล้าฉลาด สามารถรักษาบ้านเมืองมาจนทุกวันนี้ ชาวนครราชสีมาเคารพนับถือท้าวสุรนารีมาก เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง ซึ่งจังหวัดอื่นก็มีสิ่งบูชาประจำจังหวัดเหมือนกัน แต่ในใจก็มีความนับถือท้าวสุรนารีด้วย น้อยครั้งที่จะเดินทางผ่านมาจังหวัดนครราชสีมา เพราะเป็นคนต่างจังหวัด วันหยุดประจำปีหรือวันสงกรานต์ ถ้าผ่านมาก็ขึ้นมากราบไหว้สักการะขอพร ความศักดิ์สิทธิ์ได้ยินเล่าลือต่อกันมาว่า มาบนบานขอ gì สมหวัง แต่ยังไม่เคยมาบนบาน ชาวนครราชสีมามีบรรพบุรุษที่มีคุณความดีที่สละเลือดเนื้อเพื่อชาติลูกหลานก็จะได้เห็นเป็นตัวอย่างที่ดี การนำอนุสาวรีย์มาเป็นตราสัญลักษณ์จะเป็นผลดีเพราะผู้คนเคารพนับถือ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมเพราะอยู่ต่างจังหวัด มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย คอสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นประเพณีไทย เครื่องบวงสรวงเป็นการจัดถวายสิ่งของ อาหารคาว-หวาน ผลไม้ ถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความเป็นสิริมงคล พิธีอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์แต่โบราณ เชื่อกันว่าทำแล้วจะเป็นผลดีมีมงคลต่อบ้านเมือง การจัดดนตรีและการแสดงงานพิธีไทยก็ใช้ดนตรีไทย งานรื่นเริงก็ใช้ดนตรีสากล งานท้าวสุรนารีเป็นงานใหญ่ มีดนตรีการแสดงหลากหลายล้วนเป็นสิ่งดีมีความสุข สนาน การจัดขบวนแห่เป็นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่ เป็นงานประจำปีมีทุกจังหวัดเพิ่มความสุข สนานให้กับงานมากขึ้น”

แพ็ต เหล็กคม (2543) กล่าวว่า “อนุสาวรีย์มีอยู่ทุกหัวเมืองทุกคนก็ให้ความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีอยู่ทุกหัวเมือง ความศักดิ์สิทธิ์ของท้าวสุรนารีก็ได้ยินเขาเล่าลือกันมานาน เป็นชาวต่างจังหวัดไม่ค่อยได้เข้ามาในตัวเมือง บางครั้งก็ผ่านเลยไป มีโอกาสมาเที่ยวเทศกาลก็มากราบไหว้ ทุกคนที่เกิดที่จังหวัดนครราชสีมาก็เป็นลูกหลานของท้าวสุรนารี ชาวนครราชสีมาเคารพศรัทธาท้าวสุรนารี นำอนุสาวรีย์ของท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์ย่อมดีมีโชคลาภ มีความเจริญก้าวหน้า และจะประสบความสำเร็จ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมไม่มีเวลาเพราะมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ต้องไป

ทำงาน ไม่มีโอกาสสักการะอนุสาวรีย์บ่อย แต่ถ้าผ่านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของทุกแห่งก็ยกมือไหว้ และอนุสาวรีย์ก็มืออยู่มากทุกหัวเมือง ทุกคนให้ความเคารพอยู่แล้ว การบนบานไม่เคยทำที่ได้มาสักการะเพราะมาเที่ยว มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ รูปเทียน เหมือนทุกครั้งที่มาสักการะตามธรรมเนียมไทย เครื่องบวงสรวง เป็นการจัดถวายอาหาร สิ่งของ เป็นพิธีโบราณจัดขึ้นเพื่อถวายของให้ท้าวสุรนารี การอ่านโองการ เป็นพิธีพราหมณ์กล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพ การจัดดนตรีและศิลปะการแสดงงานท้าวสุรนารีเป็นงานประจำปีจัดใหญ่ทุกปี มีดนตรีและศิลปะการแสดง เช่น เพลงโคราช เป็นเพลงของท้องถิ่น ส่วนการจัดขบวนแห่ทำให้งานสนุกสนานเป็นความสามัคคี เป็นการพักผ่อนทั้ง 2 ฝ่ายคือ ผู้ร่วมขบวนผู้มาชมเพราะมีความสุข โดยเฉพาะขบวนแห่งานท้าวสุรนารีมีความสำคัญของจังหวัดและของทุกคนด้วย”

3.4 เพศชาย การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ชาญชัย สิทธิสาร (2543) กล่าวว่า “เพราะเป็นอนุสาวรีย์คู่บ้านคู่เมือง มีความสำคัญมากต่อชาวนครราชสีมาจึงนำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด และอนุสาวรีย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดด้วย ไม่ค่อยได้มากราบไหว้บ่อยครั้ง เพราะอยู่ต่างจังหวัด ถ้าอยู่ตามถนนเวลารถผ่านก็ยกมือไหว้ ขอพรทำแล้วสบายใจ มีคนเล่าให้ฟังเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ว่า มีผู้คนขอสิ่งใดแล้วจะได้สิ่งนั้น ความใกล้ชิดเหมือนท้าวสุรนารีเป็นบรรพบุรุษเรียก ท้าวสุรนารีว่า “ย่า” ชาวนครราชสีมาเหมือนเป็นลูกหลานย่าโม ทุกคนจะแทนตัวว่าลูกกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกอย่างเป็นการนับญาติแบบครอบครัวไทย การนำตราสัญลักษณ์ไปใช้ก็เป็นการดีมีมงคล พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่เคยมาดู เพราะอยู่ต่างจังหวัด แต่ดูจากการถ่ายทอดโทรทัศน์ ไม่ค่อยมีโอกาสมากราบไหว้ที่อนุสาวรีย์บ่อยเพราะอยู่ไกล อยู่บนรถขับผ่านก็ยกมือไหว้ขอพร มีเวลาหรือมาเที่ยวก็ขึ้นมาสักการะ การบนบานเคยทำขอให้อยู่ดีมีสุข มีโชคลาภถูกลี้อเตอรีก็ถูก มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูป เทียนเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมืองที่มีความสำคัญ และใช้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกๆ อย่างด้วย เครื่องบวงสรวง จากที่เคยเห็นมีการจัดสิ่งของถวายบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีหลายอย่างอาหารคาว-หวาน ผลไม้ เครื่องบูชามากมาย การอ่านโองการ เป็นพิธีพราหมณ์เพื่อสักการะขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ดูแลบ้านเมือง ส่วนการจัด

ดนตรีและศิลปะการแสดง สัญลักษณ์ของคนตรีและการแสดงคือ ความสนุกสนานรื่นเริง ผู้มาร่วมงานก็มีความสุข งานทำวสุรนารีเป็นงานใหญ่ประจำปี เชื่อว่าทุกคนเต็มใจมาช่วยกันจัดทำเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์”

การ อยู่เจริญ (2543) กล่าวว่า “ที่นำมาเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เพราะวีรกรรมความเสียสละกล้าหาญที่ได้ต่อสู้รักษาเมืองไว้ได้ อนุสาวรีย์เป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดไม่ค่อยได้มากราบไหว้บ่อยนัก วันนี้ก็มีโอกาสมากราบไหว้ ไปที่ไหนก็ต้องปฏิบัติเช่นนี้ทุกแห่งที่ได้ไป บางครั้งผ่านหน้าอนุสาวรีย์ก็แสดงความเคารพในใจ เป็นธรรมเนียมที่นิยมทำกันเพื่อความเป็นสิริมงคล เชื่อว่ามีวิญญาณทำวสุรนารีอยู่ที่อนุสาวรีย์ ยังไม่เคยบนบานเพราะอยู่ไกล มีแต่ผู้อื่นเล่าเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ใครมาลอคุ้มประตูลมพล คือประตูเมืองด้านหลังอนุสาวรีย์โดยลอคผ่านเข้ามาในเมืองจะได้อยู่จังหวัดนครราชสีมาเป็นลูกหลานของท่าน ผู้คนชาวนครราชสีมาโดยแท้มีความรักต่อจังหวัดของตนก็ภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานทำวสุรนารี เพราะเป็นผู้มีคุณงามความดี ความเสียสละ ชาวเมืองมีความรู้สึกอย่างเดียวกัน การนำตราสัญลักษณ์ของท่านมาใช้ย่อมดีเป็นมงคล พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาร่วมทั้ง 2 พิธีเพราะอยู่ต่างจังหวัด มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ รูปเทียน เป็นสัญลักษณ์ของเครื่องบูชาของคนไทยตามประเพณีไทย ส่วนมากใช้กันทุกคน เครื่องบวงสรวงเป็นการจัดถวายอาหารคาว-หวาน ผลไม้ มีหลายอย่างมากเพราะทำพิธีใหญ่ประจำปี พิธีอ่านโอองการ เป็นพิธีโบราณทำให้เกิดความร่มเย็นแก่บ้านเมือง ส่วนการจัดคนตรีและศิลปะการแสดง ทำให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นการผ่อนคลาย นำวัฒนธรรมของชุมชนมาแสดง การจัดขบวนแห่ทำให้ ตื่นตาเร้าใจ สนุกสนาน ยิ่งงานใหญ่ๆ เช่น งานทำวสุรนารี ขบวนแห่ยังต้องจัดสวยงามเป็นพิเศษ”

ประวีณ ปัญญาวรรณศิริ (2543) กล่าวว่า “เพราะคุณงามความดีที่ทำวสุรนารีรักษามันเมืองไว้ในอดีต ทำให้ลูกหลานชาวนครราชสีมาได้มีแผ่นดินอยู่มาจนทุกวันนี้ ท่านจึงมีบุญคุณต่อบ้านเมืองมาก นำมาเป็นสัญลักษณ์จึงเป็นสิ่งดี อนุสาวรีย์มีผู้มาเคารพบูชามาก เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ผ่านมาก็มากราบไหว้สักการะ มีโอกาสมาเยือนจังหวัดนครราชสีมาเมื่อใดก็ควรมาสักการะบูชาเพราะนับถือท่านในคุณงามความดี ไม่เคยมาบนบาน ความใกล้ชิดของทำวสุรนารีเสมือนเป็น

บรรพบุรุษเรียกขานกันว่า “ย่าโม” เป็นสิ่งดีมีความหมายถึงการมีบรรพบุรุษที่ดี ลูกหลานได้สำนึกในคุณงามความดีและทำตามอย่าง การนำอนุสาวรีย์มาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ก็ไม่ได้มีความเห็นเพราะอยู่ต่างจังหวัดแต่คิดว่าย่อมดีเพราะเป็นสิ่งมงคล พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาทั้ง 2 พิธีเพราะอยู่ไกลต่างจังหวัดไม่ใช่คนท้องถิ่นเดินทางมาลำบาก ภาราบไหว้ใช้ ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัยมีจัดไว้จำหน่ายอยู่แล้ว เป็นประเพณีไทย ทุกแห่งก็ใช้เหมือนกัน เครื่องบวงสรวง เป็นการจัดถวายของประจำปีให้ท้าวสุรนารีก็ต้องทำทุกปี เพราะทำมาแต่โบราณ เพื่อความเป็นมงคลแก่บ้านเมือง พิธีอ่านโอองการเป็นพิธีสำคัญที่หาดูยาก ทำสืบต่อกันมาเชื่อว่า เพื่อขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อความมีมงคลต่อบ้านเมือง ส่วนการจัดดนตรีและศิลปะการแสดงทำให้มีความสนุกสนาน การจัดขบวนแห่ ทำให้ประชาชนรู้ว่าเป็นขบวนแห่งานอะไรเพราะบอกความหมายไว้ในขบวนแห่ งานท้าวสุรนารีเป็นงานประจำปีสำคัญจัดยิ่งใหญ่สวยงาม ชาวนครราชสีมาที่มีความสามัคคีมาร่วมมือกันทำนับว่าเป็นสิ่งดี”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านต่างจังหวัดแล้วพบว่า เพศชาย ที่มีการศึกษาดำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นและการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ท้าวสุรนารีมีความกล้าหาญ และเสียสละ จึงเป็นมิ่งขวัญของชาวเมืองทุกคนรักและเคารพ
2. ต่างจังหวัดก็มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดอยู่แล้ว แต่ก็นับถือท้าวสุรนารีด้วยธรรมเนียมไทยไปที่ไหนก็กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำทุกจังหวัด เพื่อความเป็นสิริมงคลตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่

3. คำบอกเล่าว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ ผ่านมาจะมากرابไหว้อนุสาวรีย์เสมอ แต่ยังไม่เคยมาบนบาน

4. การนับถือบรรพบุรุษเพราะสังคมไทยมักใช้แทนตัวเองว่า ลูกหลานกับผู้ใหญ่และกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกชนิดด้วย เพราะจะรู้สึกอบอุ่นได้ใกล้ชิดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ด้วย การที่ทุกคนเรียกท้าวสุรนารีว่า ย่า ก็เป็นการดีเพราะทุกคนมีความคิดไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความสามัคคีของชุมชน

5. ท้าวสุรนารีเป็นที่นับถือของชาวเมือง เมื่อนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ก็เป็นไปในทางที่ดีคือส่งเสริมและให้กำลังใจทำให้ประสบความสำเร็จ สำหรับคนในจังหวัดอื่นๆ ก็จะรู้สึกในทำนองเดียวกัน

ชาวบ้านเพศชายทั้ง 2 กลุ่ม เป็นชาวต่างจังหวัดผ่านมาจังหวัดนครราชสีมา โอกาสที่มาสักการะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเพื่อขอพรให้คุ้มครอง ชาวนครราชสีมา นับถือท้าวสุรนารีว่าเป็นบรรพบุรุษเรียกว่า “ย่า” และมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อแสดงออกให้เห็นถึงความเชื่อนั้นๆ ทำให้เห็นวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งรูปแบบเช่นนี้ ชาวต่างจังหวัดเห็นว่าทุกจังหวัดย่อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของแต่ละจังหวัดเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเช่นเดียวกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงกลุ่มตัวอย่างไม่มีโอกาสมาเพราะอยู่ต่างจังหวัดมากرابไหว้สักการะไม่ได้มาบ่อย การบนบานไม่ได้มาทำเพราะอยู่ไกลนอกจากมาเที่ยว

ชาวต่างจังหวัดเพศชายทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีโอกาสมาร่วมพิธีกรรมส่วนรวมเพราะอยู่ไกล แต่มากราบไหว้สักการะบูชาเพราะมีโอกาสผ่านมาก็เป็นธรรมเนียมสังคมไทย เมื่อผ่านที่ใดต้องมากرابไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นของคู่บ้านคู่เมือง การประกอบพิธีกรรมเป็นการบอกกล่าวให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์รับรู้การมาและการไปเป็นการแสดงความเคารพนับถือต่อเจ้าของที่นั่น เพราะท้าวสุรนารีเปรียบเสมือนเจ้าของจังหวัดนครราชสีมา ชาวต่างจังหวัดพบว่า ภาคอีสานเป็นดินแดนที่มีวัฒนธรรมต่างๆ เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตอยู่มากซึ่งจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดในภาคอีสาน วัฒนธรรมความเชื่อและพิธีกรรมยังดำรง

อยู่และผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเช่นกัน วิจิตร ขอนยาง (2532, 35) ศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานพบว่า พื้นฐานของความเชื่อที่ทำให้เกิดประเพณี มีทั้งความเชื่อในธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ ศาสนา โหราศาสตร์ นอกจากนี้มีขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม คาถา วัตถุที่นำมาประกอบพิธี ฯลฯ การประกอบพิธีกรรมเป็นเรื่องของแต่ละท้องถิ่น มีทั้งส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน เป็นการส่งสมสืบทอดในระยะเวลายาวนานพอสมควร จนคนส่วนใหญ่มองเห็นว่าเป็นเรื่องดั้งเดิม ยึดเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความสำคัญต่อจิตใจของคนในชุมชนมาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา คนส่วนมากใช้ดอกไม้ ธูป เทียนเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของประเพณีไทย
2. เครื่องสังเวย บวงสรวง กลุ่มตัวอย่างอยู่ต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมาดูพิธี แต่พอบอกได้ว่าเท่าที่เคยเห็นเป็นการจัดอาหารคาว หวาน ผลไม้ เครื่องบูชา ดอกไม้ ธูป เทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าว และสิ่งของจำเป็นถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ
3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ดนตรีและการแสดงเป็นสัญลักษณ์ของความสนุกสนาน มีอิทธิพลต่อจิตใจ ชาวนครราชสีมามีเพลงโคราชเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่น่าภูมิใจ การจัดงานมีดนตรีและการแสดงงานนั้นย่อมมีความสนุกสนานทุกคนชอบและพอใจ มีความสุข
4. ขบวนแห่ เป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือของทุกคนเป็นเสมือนลูกหลานย่าโมช่วยกันทำ มีความเสียสละ มีความสามัคคี มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวและเป็นการทำขึ้นเพื่อสักการะท้าวสุรนารีด้วย
5. การอ่านโองการ กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมาชมพิธี แต่พอทราบบ้างว่าเป็นพิธีโบราณสำคัญเชื่อว่าเป็นการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาอวยชัยให้พร ปัจจุบันพิธีการเช่นนี้หาดูยาก

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ชาวต่างจังหวัดมี โอกาสมาสักการะบูชาท้าวสุรนารี แต่การประกอบพิธีกรรมส่วนรวมไม่มีโอกาสมา เพราะอยู่ไกลก็จริง แต่จากการเรียนรู้ถ่ายทอด และการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดย่อมมีทุกจังหวัด ความหมายทางสัญลักษณ์เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้มีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายกัน เช่น ห้ามทำอย่างนี้ ควรทำอย่างนั้น เป็นเรื่องของ การดำเนินชีวิตแต่ละชุมชนไป วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และนิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ (2533, 110-120) อธิบายว่า ในพิธีกรรมมีความหมายในสัญลักษณ์ต่างๆ แฝงเร้นอยู่ แต่ เป็นที่เข้าใจในกลุ่มความเชื่อเดียวกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความหมายต่อสมาชิกกลุ่ม นั้น โดยสะท้อนระบบความสัมพันธ์ของกลุ่ม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้เกิดการรวมตัว การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีย่อมมีสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในเครื่องบูชา เครื่องบวงสรวง การอ่านโองการ การจัดขบวนแห่ คนตรีและศิลปการแสดง รวมทั้ง ขั้นตอนและวิธีการที่เป็นของท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดต่อเนื่องจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีก รุ่นหนึ่ง มีลักษณะสอดคล้องกับรากฐานความเชื่อเดิมของชุมชน และมีการปรับเปลี่ยน บ้างเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับภาวะการณ์ทางสังคมส่งผลให้เกิดการยอมรับในพิธี กรรม

3.5 เพศหญิง อายุต่ำกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การ ประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ศิริพร บุญจรัส (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีกล้าหาญ จากการอ่านหนังสือและจากคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ เมื่อมาตั้งเป็นอนุสาวรีย์จึงมีความ สำคัญของจังหวัด นำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดด้วยยังทำให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป อนุสาวรีย์ทุกคนนับถือมาสักการะบูชาเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ ใครไปใครมาก็ต้องมากราบไหว้ ขอพรเพื่อความเป็นมงคล ก็เชื่อว่าท่านศักดิ์สิทธิ์คู่จากผู้มาสักการะจำนวนมาก ชาว นครราชสีมาเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” ทำให้รู้สึกอบอุ่นใกล้ชิด เป็นความภูมิใจของ ชาวนครราชสีมาทุกคนที่มีบรรพบุรุษที่มีความดี เป็นสิ่งที่บางจังหวัดไม่มีอย่างนี้ การ นำอนุสาวรีย์มาเป็นตราสัญลักษณ์ก็เป็นสิ่งดีเพราะแค่ชื่อท้าวสุรนารีก็เป็นที่ยอมรับกัน ทั่วไปอยู่แล้ว การนำมาใช้ทำให้รู้จักมากขึ้น พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มา ทั้ง 2 พิธี เพราะไม่ได้อยู่แถวนี้ อยู่ต่างจังหวัดมาเที่ยวจึงมีโอกาสมากราบไหว้สักการะก็

ไม่มีโอกาสมาบ่อย การบนบานไม่เคยมาทำ มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน เพราะเป็นเครื่องสักการบูชาของคนไทยมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ เครื่องบวงสรวง ฟังจากผู้ใหญ่เล่าว่าเป็นการจัดของเพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องจัดให้ครบตามพิธี เช่น อาหารคาว-หวาน ผลไม้ ของจำเป็นในพิธีหลายอย่าง มีการอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์ เป็นการระลึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ การจัดดนตรีและศิลปะการแสดงพิธีการศักดิ์สิทธิ์ใช้ดนตรีไทย จัดงานรื่นเริงใช้ดนตรีสากลและมีการแสดงทำให้งานสนุกสนาน และมีขบวนแห่มาแต่โบราณ ขบวนแห่เป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือช่วยเหลือกัน เพราะการจัดขบวนแห่ต้องมีผู้ออกความคิดเห็นตกลงกันให้สวยงาม”

ชัทธิ สุทธิวาริ (2543) กล่าวว่า “อยู่ไกลไม่ค่อยทราบแต่เมื่อเอ่ยถึงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็คือจังหวัดนครราชสีมาใครๆ ก็รู้จัก และทุกคนก็เคารพศรัทธาว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีศักดิ์สิทธิ์เพราะเป็นของคู่บ้านคู่เมืองสำคัญ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจที่เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์มาจากการเล่าของคนแก่ๆ เล่าให้ลูกหลานฟัง อยู่ต่างจังหวัดผ่านมาก็เกี่ยวกับกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวนครราชสีมา นับถือ ขอพรให้คุ้มครองการเดินทางให้ปลอดภัยทำให้สบายใจ ไม่มีกังวล การบนบานไม่ได้มาทำ ถ้าจะมาบนบานก็ต้องเตรียมตัวหรือกำหนดมาก่อนเพราะอาจต้องใช้เวลานาน ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีของชาติและเป็นชาวนครราชสีมาด้วย ชาวนครราชสีมาที่เป็นลูกหลานของท่านย่อมรู้สึกภูมิใจมีท่านเป็นตัวอย่างของบรรพบุรุษที่ดี การนำท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์เป็นสิ่งดีเห็นมีชื่อท้าวสุรนารีจะรู้เลยว่าอยู่นครราชสีมาเพราะท้าวสุรนารีเป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดและในประวัติศาสตร์ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มีรวมทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ต่างจังหวัด ไม่ได้มากราบไหว้บ่อย การบนบานยังไม่ได้มาทำ มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย เป็นเครื่องบูชาตามประเพณีไทยไปที่ไหนก็ใช้อย่างนี้ทั้งนั้น เครื่องบวงสรวง เท่าที่ทราบต้องมีอาหารคาว-หวาน ผลไม้ ของจำเป็น ดอกไม้ ธูปเทียน หมากพลู บุหรี่ เหล้า เพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มารับไป พิธีอ่านโองการเป็นพิธีโบราณของพราหมณ์มีความสำคัญและต้องเป็นสิ่งที่ การจัดดนตรีและศิลปะการแสดง คนไทยชอบร้องรำทำเพลงอยู่แล้ว จัดงานอะไรก็มีดนตรีและการแสดงเพื่อความสนุกสนาน นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ ทุกคนมาช่วยกันรวมพลังจัดทำขึ้นเป็นสิ่งดีของชุมชนนั้นๆ ทำให้เกิดความสามัคคี”

ระเบียบ สิทธิกลาง (2543) กล่าวว่า “อยู่ต่างจังหวัดมีการเล่าต่อๆ กันมาถึงความกล้าหาญของท้าวสุรนารี จังหวัดนำมาเป็นสัญลักษณ์เป็นสิ่งดีเหมาะสม อนุสาวรีย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง ไม่เคยบนบานแต่ได้ยื่นเขาเล่าความศักดิ์สิทธิ์ ผ่านมาเที่ยวก็มากราบไหว้สักการะขอพรให้คุ้มครองตลอดการเดินทาง ทำไว้ก็ดี ส่วน การบนบาน จากการเล่าขานเชื่อว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์ แต่มาครั้งนี้ยังไม่มีเรื่องรบกวน ให้ท่านช่วยเหลือจึงขอพรให้คุ้มครองเท่านั้น คำว่า “ลูกหลานย่าโม” เป็นการบอกให้รู้ว่า ชาวนครราชสีมาทุกคนมีท่านเป็นบรรพบุรุษที่ทุกคนภูมิใจ นำชื่อของท่านมาเป็นตรา สัญลักษณ์ก็เป็นมงคลดี พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูเพราะอยู่ต่างจังหวัด มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ธูปเทียน พวงมาลัย เป็นเครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ นับถือ เครื่องบวงสรวงที่เคยเห็น มีพราหมณ์มาจัดทำพิธี จัดอาหาร คาว-หวาน ผลไม้ เครื่องบูชามากมายหลายอย่าง การอ่านโองการเป็นพิธีสำคัญที่ต้องทำทุกปีเพราะเคยทำ มาแล้วเว้นไม่ได้ ทำแล้วเชื่อว่ามีผลดีต่อบ้านเมือง การจัดดนตรีและการแสดงมีหลาย ประเภทเป็นเรื่องของจิตใจให้ความเพลิดเพลินเป็นการพักผ่อน การแสดงเป็นวัฒนธรรม อย่างหนึ่งนำมาประกอบกันในการจัดงานเป็นสิ่งดีๆ ส่วนการจัดขบวนแห่ เป็นการบอก ให้รู้ว่ามีงานอะไรและเป็นวันแรกของงานที่จัดขบวนแห่เสมอ ยิ่งเป็นงานประจำปีสำคัญ เช่น งานท้าวสุรนารีผู้คนยิ่งมาชมมาก เพราะจัดขบวนสวยงามยิ่งใหญ่”

3.6 เพศหญิง อายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การ ประกอบพิธีกรรมและสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

ขวัญตา ปัตถวัน (2543) กล่าวว่า “คนส่วนมากรู้เรื่องประวัติ ความกล้าหาญของท้าวสุรนารีให้ความเคารพนับถือ จังหวัดนำมาเป็นสัญลักษณ์ทุกคน เห็นด้วย ท้าวสุรนารีมีส่วนช่วยให้กำลังใจแก่ชาวนครราชสีมาและคนทั่วไปเพราะเชื่อว่า มีความศักดิ์สิทธิ์ มีผู้คนมาสักการะมาก จากคำเล่าขานว่ามาบนบานอะไรก็สมหวังก็มา บนบานว่าอยากไปอยู่จังหวัดเชียงใหม่ก็ได้ไปอยู่จริงๆ ชาวนครราชสีมารู้สึกภูมิใจในคำ ว่า “เป็นลูกหลานย่าโม” เพราะท่านเป็นผู้มีพระคุณต่อบ้านเมือง ถึงเป็นคนต่างจังหวัด แต่ก็เคารพนับถือท่านเช่นกัน เพราะเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีที่ กล้าหาญ การนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์หรือชื่อท่านมาใช้ย่อนำแต่สิ่งดีๆ มาให้ ผู้นั้นเสมอ พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาดูเพราะอยู่ต่างจังหวัดไม่วางในวัน

นั้นด้วย ผ่านมาก็แะมากราบไหว้สักการะบูชาปกติใช้ ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย เพราะเป็นเครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพเป็นความรู้สึกทางใจ เครื่องบวงสรวง เป็นการจัดอาหาร คาว-หวาน ผลไม้ และสิ่งของหลายอย่างถวายให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง พิธีอ่านโองการเป็นพิธีโบราณสำคัญ เชื่อว่าทำพิธีนี้แล้วดีต่อบ้านเมืองเพื่อให้ท้าวสุรนารีปกป้องรักษาคุ้มครอง ส่วนการจัดดนตรีและศิลปะการแสดง ทำให้งานสนุกสนาน นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ มีความหมายถึงการยกย่อง ท้าวสุรนารีเพราะมีผู้ให้ความเคารพนับถือมาก”

จุฑาทิพย์ ประมงคล (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นแบบอย่างที่ดีของทุกคนในด้านของ ความกล้าหาญ และความรักชาติ การนำมาเป็นสัญลักษณ์ของ จังหวัดเป็นการให้เกิดเกียรติและยกย่องท่าน เพราะคุณงามความดีจึงมีผู้เคารพนับถือ ทำให้อนุสาวรีย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง ผ่านมาเที่ยวก็ขึ้นมาราบไหว้สักการะขอพรให้ลูกหลานเรียนเก่งสอบผ่าน ไม่เคยมาบนบาน เห็นชาวนครราชสีมาเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” รู้สึกอบอุ่นดีที่ได้เป็นลูกหลานของท่าน ท่านเป็นบรรพบุรุษที่เป็นตัวอย่างของลูกหลาน จากความเคารพรักศรัทธาในคุณความดีของผู้คนที่มีต่อท่าน การนำท่านมา เป็นตราสัญลักษณ์ทำให้คนไม่กล้าทำในสิ่งไม่ดี พิธีเฉลิมฉลองมีโอกาสมากเพราะผ่าน มาเที่ยวชมงานได้เห็นพิธีพืธีและกลับในวันนั้น ทำให้ไม่เห็นพิธีบวงสรวงเพราะอยู่ต่าง จังหวัด มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ รูปเทียน สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็คือเครื่องบูชาของไทยที่ปฏิบัติกัน เครื่องบวงสรวงเป็นการจัดหาของถวายแด่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ข้าวปลาอาหาร ขนม ผลไม้ ของใช้จำเป็น เครื่องบูชา ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว้า และต้องทำตามพิธีให้ถูกต้องด้วย การอ่านโองการเป็นพิธี สำคัญของพราหมณ์ ทำแล้วมีผลดีต่อบ้านเมืองและประชาชน ส่วนการจัดดนตรีและ ศิลปะการแสดง งานท้าวสุรนารีที่มีเพลงโคราชแก้บนเห็นมีคนมาบนบานกันมากเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และมีดนตรีและการแสดงอีกหลายอย่าง ทำให้งานสนุกสนานยิ่งขึ้น นอกจากนี้มีขบวนแห่งานประจำปีของจังหวัดมีคนเข้าร่วมงานมาก การจัดขบวนแห่คือ ความสามัคคีร่วมมือกันจัดขบวนยิ่งใหญ่สวยงาม”

สุภาพ ปัทมาลัย (2543) กล่าวว่า “ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีที่มีความ สำคัญของจังหวัดนครราชสีมา เมื่อนำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด ทำให้คนรู้จัก

จังหวัดนครราชสีมามากขึ้น ชาวนครราชสีมาเคารพนับถือ พวกกันมากกราบไหว้สักการะ ท่านเป็นที่พึ่งทางใจ มีโอกาสเดินทางผ่านมาทางจังหวัดนครราชสีมาบ่อยครั้ง บางครั้ง มีเหตุการณ์หรือลางร้ายไม่ค่อยดีก็ระลึกถึงขอให้ท่านช่วยให้ดีขึ้นก็ดีขึ้นอย่างที่นึกไว้ ชาวนครราชสีมาเรียกขานท่านว่า “ย่า” ท่านจึงเป็นเสมือนบรรพบุรุษของทุกคน และทุกคนคือลูกหลาน เมื่อผ่านมาทางจังหวัดนครราชสีมาทุกครั้งจะนึกถึงอนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารี จากความมีชื่อเสียงจากความรักชาติบ้านเมืองของท้าวสุรนารี เมื่อนำตรา สัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ จึงเป็นเอกลักษณ์และทำให้ทุกคนรู้ว่าเป็นของจังหวัด นครราชสีมา ไม่ได้มาเห็นพิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงเพราะอยู่ต่างจังหวัดมีโอกาส เดินทางมาจังหวัดนครราชสีมาบ่อยครั้ง มากกราบไหว้ที่อนุสาวรีย์ไม่บ่อย มีความนับถือ ว่าศักดิ์สิทธิ์ มาบนบานขอให้มิบุตรสาวก็สมหวังดังที่ขอ มากกราบไหว้สักการะใช้ ดอกไม้ ธูปเทียน บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมเนียมไทยทำตามผู้ใหญ่ เครื่องบวงสรวง เป็นการจัดถวายเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำปี ได้แก่อาหาร คาว-หวาน ผลไม้ ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ เหล้า มะพร้าว และอีกหลายอย่าง พิธีอ่านโองการ เป็นการบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอพรและโชคลาภ เป็นพิธีพราหมณ์ ส่วนการจัดดนตรีและการแสดง งานท้าวสุรนารีจัดดนตรีและการแสดง หลายอย่างและมีเพลง โคราช ทำให้ผู้มาชมงานสนุกสนานไม่เจียบเหงา การแสดงก็เป็นพวกพื้นบ้านเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีขบวนแห่เป็นความร่วมมือของทุกฝ่ายทุกคน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ แม้จะมีค่าใช้จ่ายมากแต่เป็นการแสดงออกเรื่องความคิดด้านวัฒนธรรม ท้องถิ่นที่ควรส่งเสริม และเป็นการถวายให้ท้าวสุรนารีชมด้วย”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศหญิงที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดแล้วพบว่า เพศหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และมีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรี เมื่อเอ่ยถึงอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีก็รู้จักกันทั่วไปว่า หมายถึงจังหวัดนครราชสีมา แสดงว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเปรียบเหมือนสัญลักษณ์ของ จังหวัดนครราชสีมา
2. ผู้คนส่วนมากเชื่อว่าอนุสาวรีย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง เพราะการเล่า ขานต่อๆ กันมาจึงพากันมากราบไหว้ขอพร
3. กลุ่มตัวอย่างมาเคารพกราบไหว้ บนบาน เพราะเชื่อว่าอนุสาวรีย์เป็นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ บางรายเคยมาบนบานได้สมหวังแต่ส่วนใหญ่ไม่เคยมาบนบานเพราะอยู่ต่าง จังหวัด
4. ผู้คนจำนวนมากภูมิใจในความดีและความเก่งของท้าวสุรนารี ถือว่าเป็น แบบอย่างที่ดีของลูกหลานซึ่งบางจังหวัดไม่มีแบบอย่างเช่นนี้
5. การมองภาพรวมทำให้ทราบว่าท้าวสุรนารีเป็นคนกล้าคนเก่ง มีผู้เคารพ นับถือมาก การนำมาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ย่อมเป็นสิ่งที่ดี และยังเป็นเอกลักษณ์ของ จังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย

ชาวบ้านเพศหญิงที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มาสักการะบูชาอนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารีเพราะเชื่อว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์จากคำเล่าขาน และกล่าวว่าแม้ไม่ใช่ชาว นครราชสีมาแต่ก็มีความนับถือท่านในฐานะที่เป็นเพศหญิงเหมือนท่าน ท่านทำให้ชาว บ้านเพศหญิงภูมิใจว่ามีความสามารถเหมือนเพศชายโดยเฉพาะความรักชาติ ความ เสียสละ เมื่อผ่านมาเที่ยวพบว่าผู้มาสักการะบนบานที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมากเป็น วัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างหนึ่ง ซึ่งชาวต่างจังหวัดมีความเชื่อศรัทธาและเคารพท่านก็ ปฏิบัติตามด้วย วิทย์ พิณคันเงิน (2515, 397-400) กล่าวว่า ความเชื่อของมนุษย์เป็นส่วน หนึ่งของวัฒนธรรมที่แยกไม่ออกจากวัฒนธรรมอื่นๆ ในการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์มี ความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันไป โดยทั่วไปความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะต้องการความ ปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ และความเชื่อต่างๆ นั้นมักจะ ได้รับคำบอกเล่าจากคนรุ่นก่อนต่อๆ กันมา รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมเพื่อแสดง ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ดังนั้นความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารีกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของชาวนครราชสีมาที่บรรพบุรุษอบรมสั่งสอนแก่

ลูกหลาน ทำให้มีการประกอบพิธีกรรมต่อกันมาไม่ขาดสาย ประสาธ อิศรปริดาและคนอื่นๆ (2518, 63) ได้ศึกษาความเชื่อของชาวอีสานพบว่า คติความเชื่อเกี่ยวกับภูต วิญญาณ อำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นเรื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องชี้ทางดำรงชีวิตรวมทั้งการแก้ปัญหาของชาวบ้านสัมพันธ์กับระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างใกล้ชิด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวง กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาร่วมพิธีกรรมทั้ง 2 การมากราบไหว้สักการะ บนบาน ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสมาบอย เพราะอยู่ไกลต่างจังหวัดไม่สะดวก

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีโอกาสมาร่วมพิธีกรรม ส่วนรวมเพราะอยู่ต่างจังหวัด แต่มีโอกาสมากราบไหว้สักการะบูชาและบนบาน เมื่อผ่านมาจังหวัดนครราชสีมา หากต้องการมาร่วมพิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวง ต้องเตรียมตัวและตั้งใจมาตามเวลาที่กำหนดไว้ การกำหนดวันเวลาของพิธีกรรมส่วนรวมเป็นส่วนหนึ่งที่สัมพันธ์กับความเชื่อของสังคมที่เชื่อมโยงให้บุคคลเกิดการยอมรับและเป็นการตอกย้ำถึงความเชื่อให้ฝังแน่นยิ่งขึ้น เช่น การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ในพิธีเฉลิมฉลองกำหนดเป็นวันที่ 23 มีนาคมของทุกปี เนื่องจากเป็นวันที่ท้าวสุรนารีมีชัยชนะจากการสู้รบ การจัดพิธีกรรมขึ้นในวันนี้ก็เพื่อเป็นการฉลองชัยชนะให้ท้าวสุรนารีและเชื่อมโยงเป็นการฉลองชัยชนะในทุกสิ่งทุกอย่างให้กับชาวนครราชสีมาทุกคนในปัจจุบันด้วย เป็นการสร้างความรู้สึกลึกถึงพลังอำนาจของความศักดิ์สิทธิ์หรือความขลังเพื่อให้เกิดการยอมรับในพิธีกรรมมากขึ้น ส่วนวันที่ 24 มีนาคมเป็นวันพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณท้าวสุรนารี รุ่งทิพย์ กล้าหาญ (2539, 121) กล่าวว่า พิธีกรรมต่างๆ ที่ยึดถือปฏิบัติในชุมชนมีความสอดคล้องกับรากฐานความเชื่อของชุมชน มีการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติและเป็นการแสดงออกที่มีการผสมผสานระบบความเชื่อเกี่ยวกับผี พุทธ พราหมณ์ ปรากฏในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์อำนาจแฝงเร้นต่างๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ดังเช่นการประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี กล่าว

ได้ว่าเป็นความเชื่อของชุมชน มีการประกอบพิธีกรรมทั้งพราหมณ์ พุทธ และผี ผสมผสานกันไม่ได้แยกออกจากกัน ไม่ปฏิเสธและเห็นดีที่จะใช้ร่วมกัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นความรอบคอบของชาวบ้านที่จะนำความเชื่อทั้ง 3 มาประกอบพิธีกรรมให้ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างไม่ให้ขาดตกบกพร่องเพื่อหวังผลให้เกิดสิ่งดีมีมงคลแก่ตนและชุมชนที่อยู่อาศัย

คิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ใช้ดอกไม้ธูปเทียน พวงมาลัย เป็นสัญลักษณ์ของเครื่องบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมเนียมไทยแทนความรู้สึกทางด้านจิตใจ
2. เครื่องสังเวย บวงสรวง กลุ่มตัวอย่างอยู่ต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมาชมพิธี แต่บอกได้ว่าเป็นการจัดของถวายมีอาหารคาว หวาน ขนม ผลไม้ สิ่งของ เครื่องบูชาถวายแก่เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง เป็นสัญลักษณ์ของความสุข สนุกสนาน เพราะการดำรงชีวิตของคนไทยชอบการร้องรำทำเพลงอยู่แล้ว พิธีกรรมของไทยมีคนตรีไทยเข้าร่วมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ การแสดงในงานทำวสุรนารี มีเพลงโคราชและการแสดงพื้นบ้านหลายอย่างเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่น่าภูมิใจของชาวนครราชสีมา
4. ขบวนแห่ เป็นความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อยกย่องทำวสุรนารี เป็นการบอกให้รู้ว่างานประจำปีเริ่มขึ้นแล้ว และเป็นการจัดถวายให้ทำวสุรนารีด้วย
5. การอ่านโองการ กลุ่มตัวอย่างอยู่ต่างจังหวัดไม่มีโอกาสมาดูพิธี แต่เชื่อว่าเป็นพิธีสำคัญเป็นการกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพร โชคลาภและให้คุ้มครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า สิ่งของเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมมีหลายชนิดให้ความหมายว่า เป็นสิ่งดีมีมงคลเพราะใช้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลักษณะเหมือนกันทุกที่ (ภูมิสิทธิ์ วังศิริ, 2544) กล่าวว่า เครื่องบูชา ใช้ดอกไม้ธูปเทียนสักการะก็ต้องใช้เช่นนี้กันทุกคนเป็นธรรมเนียมไทยจะไปใช้อย่างอื่นคงไม่ได้ ไม่กล้ากลัวจะเกิดสิ่งไม่ดีเพราะถูกกำหนดขึ้นมาโดยสังคมส่วนใหญ่ ส่วนเครื่องบวงสรวงประกอบด้วย บายศรี อาหารคาว-หวาน ผลไม้ หมากพลูบุหรี มะพร้าวอ่อน

กล้วย อ้อย น้ำดื่ม น้ำมนต์ เหล้า ฯลฯ ก็เห็นจัดในลักษณะเดียวกันทุกแห่ง ส่วนการอ่าน
 โองการเป็นพิธีพราหมณ์โบราณที่ทำสืบทอดมาเกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์เพื่อเชิญดวง
 วิญญาณของท้าวสุรนารีให้มาช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาชาวนครราชสีมาและบ้านเมืองให้
 อยู่เย็นเป็นสุขต้องทำทุกปี สำหรับขบวนแห่ คนตรีและศิลปะการแสดง จัดขึ้นเพื่อ
 เฉลิมฉลองวันแห่งชัยชนะให้กับท้าวสุรนารี และแสดงออกถึงความสามัคคีของชาว
 นครราชสีมาที่มาแสดงความเคารพต่อท้าวสุรนารี แฝงด้วยวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็น
 เอกลักษณ์ก็นำมาแสดงด้วยเพื่อให้ลูกหลานชาวนครราชสีมารักหวงแหนและภาคภูมิใจ
 ในวัฒนธรรมของชุมชน

3.7 เพศหญิง การศึกษาคำว่ามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็น
 เกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

อ้อย เกตุสิงหา (2543) กล่าวว่า “ใครๆ ก็รู้ตามประวัติศาสตร์
 ท้าวสุรนารีมีความกล้าหาญต่อสู้ข้าศึกจนรักษาบ้านเมืองไว้ได้ คุณความดีของท่านมีมาก
 จังหวัดนำมาเป็นสัญลักษณ์มีความเหมาะสม ผู้คนเคารพนับถือท้าวสุรนารีมาก แต่มี
 โอกาสมาจังหวัดนครราชสีมาบ่อยครั้งเพราะเป็นคนต่างจังหวัด จากคำเล่าขานเรื่องความ
 ศักดิ์สิทธิ์ของท่าน ความเชื่อเรื่องคำบนบานมีคนสมหวังหลายราย ท้าวสุรนารีเป็นชาว
 นครราชสีมาทุกคนเรียก “ย่าโม” เป็นญาติที่พึ่งแล้วดูอบอุ่นดี ทุกคนก็เป็นลูกหลานเป็น
 ความรู้สึกในใจ การนำท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์เป็นสิ่งดีและเหมาะสมทำอะไรก็สำเร็จ
 เช่นท่าน พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาเพราะเป็นชาวต่างจังหวัด ที่ได้มา
 เพราะญาติพามา การบนบานไม่เคยทำไม่มีโอกาสและมีสิ่งบูชาประจำจังหวัดของตน
 เองอยู่แล้ว มากราบไหว้สักการะใช้ดอกไม้ ธูป เทียน พวงมาลัย ที่มีไว้จำหน่ายเพื่อ
 เคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนใช้เหมือนกันเพราะเป็นประเพณีไทย เครื่องบวงสรวง เป็นพิธี
 จัดหาสิ่งของ เครื่องบูชา อาหาร เพื่อถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่นท้าวสุรนารี เชื่อว่าทำแล้วดีมี
 มงคล พิธีอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ต้องให้พราหมณ์เป็นผู้ทำเพื่อ
 ให้บ้านเมืองร่มเย็น ส่วนคนตรีและการแสดงช่วยให้มีความสนุกสนาน มีการแสดงศิลปะ
 พื้นบ้าน เช่น เพลงโคราช เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ผู้มาชมงานได้มีโอกาสพักผ่อนมี
 ความสุข มีการจัดขบวนแห่เพื่อยกย่องเชิดชูท้าวสุรนารีและเป็นความร่วมมือของทุกคน
 ทุกฝ่ายจัดทำขึ้น เป็นสัญลักษณ์ของงานประจำปี”

สายใจ ทังพรหม (2543) กล่าวว่า “เรื่องวีรกรรมท้าวสุรนารีมีผู้บอกเล่าต่อกันมาจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไป น่าภูมิใจแทนชาวนครราชสีมา การนำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดมีความเหมาะสมยิ่ง มีผู้คนมาเคารพสักการะกันมากเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง มาเที่ยวก็มีโอกาสขึ้นมาราบไหว้สักการะ ขอพร มีการบอกเล่าว่า ขออะไรก็ได้สมหวัง เช่น ขอบุตร ขอให้ได้เลื่อนยศตำแหน่ง แต่ยังไม่เคยมาบนบาน ชาวนครราชสีมาเรียกขานท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” ทุกคนเป็นลูกหลานรู้สึกอบอุ่นที่มีท่านเป็นที่พึ่งทางใจ ถ้านำรูปอนุสาวรีย์มาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ก็มีความเหมาะสมเพราะท่านเป็นคนดีที่สุด พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาคู่ทั้ง 2 พิธีเพราะอยู่ไกลต่างจังหวัด มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ รูป เทียน เป็นเครื่องบูชาของคนไทยทุกครั้งเพราะปฏิบัติเช่นนี้มานานแล้ว เครื่องบวงสรวงที่เห็นมีการจัดอาหารคาว-หวาน ขนม ผลไม้ เครื่องบูชาอีกมากมายหลายอย่างถวายให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าต้องทำให้ดีถูกต้อง บ้านเมืองจะได้มีมงคลร่มเย็น พิธีอ่านโอองการ เป็นการกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ ให้รับทราบว่าคุณหลานมาสักการะเพื่อขอพร เป็นพิธีพราหมณ์ การจัดดนตรีและการแสดง ทำให้งานมีสีสันบรรยากาศดี งานท้าวสุรนารีมีการแสดงคือ เพลงโคราช เป็นสิ่งดีเพราะเป็นศิลปะพื้นบ้านที่ทุกคนภูมิใจ ส่วนการจัดขบวนแห่ เป็นความสามัคคีร่วมมือของหลายฝ่ายช่วยกันทำให้สวยงาม การจัดงานมีขบวนแห่ยังทำให้งานสนุกสนานมีผู้มาชมงานมาก”

ทรงศนีย์ สิงสีเส (2543) กล่าวว่า “เพราะท้าวสุรนารีเป็นผู้รักษาบ้านเมืองไว้ตั้งแต่สมัยก่อนทำให้ลูกหลานชาวนครราชสีมามีแผ่นดินอยู่ นำมาเป็นสัญลักษณ์จะเป็นสิ่งคอยกระตุ้นเตือนเรื่องความดีความรักชาติได้ทางหนึ่ง จากคำเล่าลือว่า ท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพของชาวนครราชสีมาที่เป็นสิ่งเคารพของบ้านเมืองที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการบนบานและแก้บนด้วยเพลงโคราช ผู้มาบนก็สมหวัง เช่น ขอให้ขายที่ดินได้ ขอให้มิบุตร ได้แต่มาสักการะยังไม่เคยมาบนบาน ความเคารพนับถือท่านมีมาแต่ปู่ย่าตายาย ชาวนครราชสีมา นับให้ท่านเป็น “ย่า” ทุกคนก็เป็นลูกหลานของท่าน เป็นความรู้สึกที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จากการที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เป็นคนดีมีคุณนับถือมาก เมื่อนำมาเป็นตราสัญลักษณ์หรือใช้ชื่อท่านก็เป็นสิ่งดีมีมงคล พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาร่วมทั้ง 2 พิธีเพราะอยู่ต่าง

จังหวัด นานๆ จะได้มาสักครั้ง มากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน ทุกคนปฏิบัติเหมือนกัน เครื่องสังเวทแบบสงฆ์ ผู้ใหญ่เล่ากันว่ามีการจัดอาหารสิ่งของหลายชนิด มีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีเพื่อให้ถูกต้องมีสิริมงคล เชื่อว่าทำแล้วดีต่อบ้านเมืองและประชาชนจึงทำทุกปี มีการอ่านโองการเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์วิธีหนึ่งทำเพื่อบ้านเมือง และงานทำวสุรนาภิรมย์คนตรีและการแสดง ผู้มาเที่ยวหาความบันเทิงมีโอกาสดูผ่อนคลาย พักผ่อนจิตใจหลังจากเสร็จจากการทำงาน นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่ ทำให้ผู้คนในหลายอำเภอมาร่วมมือกันจัดขบวนแห่ขึ้นเป็นความรู้สึกดีๆ ของการแสดงออกยังเป็นขบวนแห่งานทำวสุรนาภิรมย์ทุกคนย่อมเต็มใจ ขบวนแห่จึงมีความสำคัญที่ผูกพันจิตใจของทุกๆ คนและผูกพันกับทำวสุรนาภิรมย์ด้วย”

3.8 เพศหญิง การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ดังความคิดเห็นของ

อุษณีย์ ระหา (2543) กล่าวว่า “เมื่อพูดถึงอนุสาวรีย์ทำวสุรนาภิรมย์ ทุกคนจะนึกถึงจังหวัดนครราชสีมา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และวีรสตรีที่กล้าหาญ นำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดก็เหมาะสมแล้ว เพราะอนุสาวรีย์ทำวสุรนาภิรมย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง จึงมีผู้เคารพศรัทธาโดยเฉพาะชาวนครราชสีมา เชื่อกันว่ามีวิญญาณท่านอยู่ที่อนุสาวรีย์ได้ฟังเรื่องเล่าจากคนอื่นที่บนบานแล้วถูกล็อตเตอรี่ การที่ชาวนครราชสีมาใกล้ชิดกับทำวสุรนาภิรมย์ใช้การเรียกขานว่า “ย่าโม” ก็เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา รู้สึกว่ามีความผูกพันดี ผู้คนที่ศรัทธาและนำท่านมาเป็นสัญลักษณ์ก็ทำให้รู้ว่าเป็นจังหวัดนครราชสีมาและยังเป็นที่เคารพด้วย พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่มีโอกาสมาทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ไกลต่างจังหวัด มากราบไหว้สักการะก็ไม่ได้มาบ่อย นานๆ มาสักครั้งไม่ได้มาบนบาน แต่ก็ได้ยินเล่าว่าศักดิ์สิทธิ์ก็ดูจากผู้มาบนบานจำนวนมาก ถ้าไม่ศักดิ์สิทธิ์ก็คงไม่มีผู้มาสักการะบนบาน ปกติมากราบไหว้ใช้ดอกไม้ ธูปเทียนซื้อจากที่จัดจำหน่ายไว้สำหรับบูชา เครื่องบวงสรวง เป็นพิธีจัดอาหารคาว-หวาน ผลไม้สิ่งของหลายอย่างให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำแล้วเป็นมงคล การอ่านโองการเป็นพิธีสำคัญทางพราหมณ์ ทำมาแต่โบราณปัจจุบันไม่ค่อยเห็น เชื่อว่าทำให้บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ร่มเย็น ส่วนการจัดคนตรีและการแสดง งานสนุกสนานผู้คนมาชมก็ได้พักผ่อนมีความสุข นอกจากนี้มีการจัดขบวนแห่เป็นการบอกเรื่องราวความเป็นมาของการจัดงานให้

ทุกคนรับรู้ทางอ้อมเพราะแต่ละขบวนมีสัญลักษณ์สำคัญๆ ทุกคนมาชมจะทราบได้ ทุกจังหวัดทำในลักษณะนี้และเป็นการร่วมมือของคนในท้องถิ่นที่ดีด้วย”

ประดับ เรียนประยูร (2543) กล่าวว่า “ชาวนครราชสีมา

ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีที่มีความกล้าหาญ เป็นคนสำคัญของจังหวัด นำมาเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดก็น่าภูมิใจมาก และเป็นบุคคลที่ชาวนครราชสีมาเคารพนับถือ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง นับว่าท่านเป็นที่พึ่งทางใจของทุกคน ความเชื่อเรื่องการบนบานเพราะมีคนเล่าลือและมาเห็นเองมีคนบนบานมาก แต่ก็ยังไม่เคยมาทำเพราะยังไม่มีเรื่องทุกข์ร้อนมากมายให้ท่านช่วย ความใกล้ชิดของชาวนครราชสีมากับท้าวสุรนารีเห็นเรียก

ท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” เป็นการเรียกในครอบครัวเหมือนปู่ย่าตายายของทุกคน เป็นความรู้สึกดีๆ ที่อบอุ่น ชาวนครราชสีมาที่ท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์ก็เป็นสิ่งดี เพราะท่านเป็นที่เคารพนับถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดอยู่แล้ว ท่านมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มายาวนานใครๆ เห็นก็ชื่นชอบ จำได้รู้ว่าคือ จังหวัดนครราชสีมา พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวง ไม่ได้มาทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ต่างจังหวัด ผ่านมาเที่ยวก็มีโอกาสมากราบไหว้ก็ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน สักการะตามที่ปฏิบัติกันมาเป็นประจำ เครื่องบวงสรวงเป็นการเชิญดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มารับเครื่องเซ่นสังเวยมีอาหารคาว-หวาน หลากอย่าง ผลไม้ เครื่องบูชา ดอกไม้ ธูปเทียน ที่ลูกหลานจัดถวายเป็นพิธีประจำปี การอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้มาดูแลบ้านเมืองให้ร่มเย็น การจัดดนตรีและการแสดงของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น เพลงโคราช และการแสดงอีกหลายอย่าง ทำให้งานสนุกสนานขึ้น นอกจากนี้มีขบวนแห่ เป็นการแสดงออกทางความคิดและความร่วมมือของคนในท้องถิ่น ช่วยกันทำให้สวยงาม เป็นที่ ชื่นชมของทุกคนและเพื่อท้าวสุรนารีนับว่าเป็นสิ่งที่ดี”

สมภาร เสมาทอง (2543) กล่าวว่า “ถ้าไม่มีท้าวสุรนารีที่เก่งและกล้าหาญสร้างวีรกรรมกอบกู้บ้านเมืองไว้ อาจไม่มีจังหวัดนครราชสีมาจนถึงทุกวันนี้ ท่านมีความสำคัญต่อจังหวัดมาก ผู้คนชาวนครราชสีมาให้ความเคารพนับถือ ท่านจึงเป็นรูปเคารพคู่เมืองด้วย เล่าขานกันว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์ชาวเมืองมาบนบานกันมาก แต่ยังไม่เคยมาบนบานกับท่านอยู่ต่างจังหวัดไม่สะดวก เคยบนกับหลวงพ่อบ้านจังหวัดสุโขทัย คิดว่าทุกจังหวัดก็มีสิ่งบูชา บนบาน ประจำจังหวัดของตนเองอยู่แล้ว ความเชื่อ

ในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของผู้คนมีอยู่ทุกที่ทุกจังหวัด การเรียกขานท้าวสุรนารีว่า “ย่า” ทุกคนเสมือนเป็นลูกหลานเกือบอันดี รู้สึกแปลกกว่าจังหวัดอื่นๆ เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การที่อนุสาวรีย์เป็นที่เคารพของทุกคนอยู่แล้ว นำท่านมาเป็นตราสัญลักษณ์ก็ย่อมมีโชคดีด้วย พิธีเฉลิมฉลองและพิธีบวงสรวงไม่ได้มาคู่ทั้ง 2 พิธี เพราะอยู่ต่างจังหวัด มีโอกาสมาเที่ยวก็ขึ้นมากกราบไหว้สักการะจะใช้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัยเป็นเครื่องบูชาทำตามประเพณี เครื่องบวงสรวง เป็นการเตรียมอาหารคาว-หวาน ผลไม้ สิ่งของหลายอย่าง ดอกไม้ รูปเทียน หมากพลู บุหรี่ มะพร้าวอ่อน เหล้า กลัวย่น้ำว่า บวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เชื่อว่าทำแล้วมีโชคลาภ การอ่านโองการเป็นพิธีพราหมณ์ทำมาแต่โบราณเป็นพิธีสำคัญ การจัดดนตรีและการแสดงคนไทยมโนตรีและการแสดงพื้นบ้านทุกภาค นำมาแสดงก็เกิดความสนุกสนานพักผ่อนจิตใจเป็นการอนุรักษ์ และมีการจัดขบวนแห่ทำให้รู้ว่าเป็นงานประจำปีของจังหวัด ทุกคนก็มีส่วนร่วมมาช่วยกันจัดทำ และมีโอกาสได้สักการะท้าวสุรนารีด้วย”

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม และ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม ของชาวบ้านเพศหญิงที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดแล้วพบว่า เพศหญิงที่มีการศึกษาค่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นและมีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนับถือท้าวสุรนารี ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อ

1. ท้าวสุรนารีมีความกล้าหาญ เป็นวีรสตรีที่ควรยกย่องของจังหวัดนครราชสีมา
2. ผู้คนที่มาเคารพกราบไหว้สักการะมีทั้งชาวจังหวัดนครราชสีมาและชาวต่างจังหวัด เพราะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองนครราชสีมา
3. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์ เมื่อมีโอกาสผ่านมาก็จะแวะสักการะบูชา แต่บางคนก็ยังไม่เคยบนบาน

4. ผู้คนจำนวนมากโดยเฉพาะชาวนครราชสีมา นับถือท้าวสุรนารีเป็นบรรพบุรุษกันต่อๆ มาเพราะเป็นผู้ทำความดีต่อบ้านเมือง

5. อนุสาวรีย์มีผู้เคารพนับถือมาก เพราะเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดและเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เมื่อนำตราสัญลักษณ์และชื่อของท่านมาใช้ก็ทำให้เป็นมงคลด้วย

ชาวบ้านต่างจังหวัดเพศหญิงทั้ง 2 กลุ่ม มีโอกาสมาสักการะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเพราะเชื่อว่าจะมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพนับถือของทุกคนโดยเฉพาะชาวนครราชสีมา เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองผ่านการประกอบพิธีกรรมมานาน มีผู้คนมาสักการะบูชาจำนวนมาก แม้เป็นชาวต่างจังหวัดเมื่อผ่านจังหวัดใดก็แสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเสมอ เพราะเห็นสมาชิกในสังคมปฏิบัติก็ปฏิบัติตามไปด้วย ก็ขอพรให้คุ้มครองให้ปลอดภัย ยังไม่มีโอกาสมาบนบานขอให้ท่านช่วยเหลือเพราะอยู่ต่างจังหวัดไม่สะดวก ประกอบกับแต่ละจังหวัดย่อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดที่นับถือเช่นกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรม

กลุ่มตัวอย่างไม่มีโอกาสมาร่วมทั้งพิธีเฉลิมฉลอง และพิธีบวงสรวงเพราะอยู่ต่างจังหวัดไกลไม่สะดวกในการเดินทางมา ส่วนการมากราบไหว้สักการะแสดงความเคารพไม่ค่อยได้มาบ่อย การบนบานไม่มีโอกาสมาทำเพราะเหตุผลเดียวกันเป็นคนต่างจังหวัดไม่สะดวกนานๆ มีโอกาสผ่านมาสักครั้ง ถ้าผ่านมาก็ขึ้นมาสักการะทุกครั้งเพื่อความเป็นมงคล

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม ไม่สะดวกมาร่วมพิธีเฉลิมฉลอง และพิธีบวงสรวงเพราะอยู่ไกล แต่ผ่านมามีโอกาสก็มาสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัด กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อโดยมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ชาวต่างจังหวัดก็มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดที่ปฏิบัติอยู่เช่นกันแต่ก็ไม่ปฏิเสธสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมของชุมชนมีความเชื่อ การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีย่อมมีประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกันของคนในสังคม สุพัตรา สุภาพ (2522, 42-45) กล่าวว่า การถ่ายทอดความเชื่อและแนวปฏิบัติในความเชื่อและผลของการยอมรับในความเชื่อ จะแสดงออกทางพิธีกรรมซึ่งการ

ปฏิบัติทางพิธีกรรมนั้นอาจจะปฏิบัติมาจากวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมพิธีกรรมให้ลูกหลานได้เห็น ได้สัมผัสและทดลองปฏิบัติตาม ย่อมเกิดการเรียนรู้จากการได้รับการสอน การบอกเล่าพร้อมกับการปฏิบัติจนกระทั่งเกิดความเคยชินและเรียนรู้ถึงคุณค่า แบบแผนการปฏิบัติของชุมชนเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนตลอดเวลา พิธีกรรมที่ปฏิบัตินั้นจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การประพาศปฏิบัติในสังคมโดยยึดความถูกต้องเหมาะสม ความผูกพันใกล้ชิด ความเอื้ออาทรเกื้อกูลช่วยเหลือสนับสนุนกัน เป็นต้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

1. เครื่องบูชา ใช้ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย สักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือเพราะเป็นเครื่องบูชาที่มีไว้จำหน่าย และเป็นการปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณี
2. เครื่องสังเวย บวงสรวง กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาดูพิธีเพราะอยู่ต่างจังหวัด แต่รู้ว่าพิธีนี้เป็นการจัดอาหารคาว-หวาน ผลไม้ สิ่งของและเครื่องบูชา ดอกไม้ รูปเทียน พวงมาลัย หมากพลู บุหรี่ มะพร้าว ถวายแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือทำแล้วจะโชคดีมีมงคล
3. เครื่องดนตรีและศิลปะการแสดง ให้ความหมายถึงความสนุกสนาน การจัดงานทุกแห่งต้องมีดนตรีและการแสดงทำให้บรรยากาศของงานดีขึ้น ผู้มาเที่ยวชมงานต่างมีความสุข งานท้าวสุรนารีเป็นงานประจำปีของจังหวัด ทำให้ทุกคนได้มาหาความบันเทิง พักผ่อนจิตใจ ดนตรีและศิลปะการแสดงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต
4. ขบวนแห่ เป็นการแสดงออกทางความคิดถึงเรื่องราวความเป็นมาของงานที่จัดขึ้นทางอ้อม เป็นความร่วมมือช่วยกันของคนทุกฝ่ายจัดทำขึ้นอย่างสวยงามเพื่อเป็นการยกย่องท้าวสุรนารี เป็นการบอกให้รู้ว่าเป็นวันแรกของงานประจำปี มีผู้มาชมขบวนแห่มาก
5. การอ่านโองการ กลุ่มตัวอย่างไม่ได้มาดูพิธีการเพราะอยู่ต่างจังหวัด แต่รู้ว่าเป็นพิธีโบราณทำกันมานานเชื่อว่าทำแล้วเกิดผลดีต่อบ้านเมือง

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่ามีโอกาสมา
 ลักการบูชาท้าวสุรนารี แต่ไม่มีโอกาสมาเห็นพิธีกรรมส่วนรวมของจังหวัด แต่ทราบ
 ว่าเป็นพิธีสำคัญ เพราะท้าวสุรนารีเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวนครราชสีมาให้ความรัก
 ความศรัทธามาก การประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นการกระทำตามระยะ
 เวลา สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การจัดวัตถุประสงค์สิ่งของ การดำเนินการที่
 เกี่ยวข้องกับท้าวสุรนารี ปรานี วงษ์เทศ (2525, 243) กล่าวว่า การประกอบพิธีกรรมเป็น
 เสมือนการจำลองสถานการณ์ให้เป็นไปตามความต้องการ มีการกำหนดบริเวณพิธี วัตถุประสงค์
 วัตถุประสงค์ เวลา ลำดับขั้นตอน ด้วยการใช้สัญลักษณ์ในสิ่งต่างๆ ที่ผู้คนเข้าใจร่วมกันเป็น
 เครื่องสื่อความหมายโดยมีตัวพิธีกรรมเป็นเครื่องช่วยสร้างความศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าจะเป็น
 แนวทางไปสู่สัมฤทธิ์ผลในความเป็นจริงได้ เช่นเดียวกับการประกอบพิธีกรรมที่
 อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในเครื่องบูชา เครื่องบวงสรวง ขบวนแห่
 คนตรีและศิลปะการแสดง และการอ่านโองการ ผู้คนที่อยู่ในชุมชนย่อมเข้าใจร่วมกัน

ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม

ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ผู้วิจัยจะ
 วิเคราะห์ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 2 ประการ คือ 1) ความสำคัญต่อ
 ส่วนรวม และ 2) ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ชาวบ้านในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

สรุปผลจากการวิเคราะห์

1.1 เพศชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม มีมากเพราะเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ เป็นสิ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญมากเช่นกันเพราะเป็นความรู้สึกทางใจ เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนมีความเคารพศรัทธากราบไหว้แล้วสบายใจ

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ปัจจุบันการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเต็มไปด้วยปัญหามากมาย เพราะสังคมเปลี่ยนเป็นระบบทุนนิยม การแข่งขันเอารัดเอาเปรียบ ขาดการพึ่งพาอาศัยกัน เกิดการดิ้นรนแสวงหาสิ่งต่างๆ เพื่อสนองความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ สภาพเหล่านี้นำไปก่อให้เกิดความวิตกกังวลและเกิดภาวะความเครียดต่อร่างกายและจิตใจ ภาวะการณ์เช่นนี้ชาวบ้านเห็นว่า อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง พวกเขามากราบไหว้สักการบูชา ขอพร และบนบาน เพราะมีความเชื่อว่าจะช่วยเหลือได้ ท้าวสุรนารีจึงเป็นที่พึ่งทางใจ ทำให้สบายใจขึ้น คลายความวิตกกังวลลง และเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคนส่งผลต่อชุมชนและสังคม

สรุปผลการวิเคราะห์

1.2 เพศชาย ที่มีการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม มีความสำคัญมากเพราะประชาชนให้ความเคารพเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่พึ่งทางใจ

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญเพราะเป็นที่เคารพนับถือ ประชาชนมาสักการบูชาเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ มากราบไหว้แล้วสบายใจ กลุ่มตัวอย่างมาบนบานแล้วได้รับผลสมหวัง

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมที่เกิดขึ้นที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีผลต่อชาวบ้านในเขตเทศบาลมาก เพราะอยู่ใกล้อนุสาวรีย์มีประสบการณ์ได้เห็นเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมต่อท้าวสุรนารี มากราบไหว้สักการบูชา เชื่อว่าท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตก็มีท้าวสุรนารีเป็นที่พึ่งทางใจ ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการเป็นสิ่งที่เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทต่อชีวิตของบุคคลในทุกสังคม แต่วิทยาการทั้งหมดไม่

สามารถตอบคำถามหรือควบคุมสถานการณ์ในชีวิตได้หมดทุกด้าน การพึ่งพาอำนาจเหนือธรรมชาติเพื่อช่วยผ่อนคลายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง ดังนั้นพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาอำนาจเหนือธรรมชาติของชาวบ้าน พิธีกรรมเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับการแสวงหาปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกายหรือทางจิตใจ เพราะการแสวงหาปัจจัยเหล่านี้ไม่อาจกระทำได้อย่างราบรื่นเสมอไป บางครั้งไม่สามารถหาเหตุผลของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยว่าเป็นเพราะเหตุใด ท้าวสุรนารีจึงมีความสำคัญต่อสังคมชาวนครราชสีมาได้ส่วนหนึ่ง

สรุปผลการวิเคราะห์

1.3 เพศหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และมีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม มีความสำคัญมากเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้มีพลังใจ มั่นใจ
2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญมากเช่นกันเพราะเป็นที่เคารพนับถือของชาวโคราชมานาน ท่านเป็นคนดี เป็นแบบอย่างของความดี เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เพราะมากราบไหว้แล้วสบายใจ มาบนบานศาลกล่าวก็ได้ดังประสงค์ รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นลูกหลานของท่าน

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ท้าวสุรนารีเป็นที่เคารพศรัทธามาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ชาวบ้านมากราบไหว้สักการะบนบาน ท้าวสุรนารี จึงเป็นที่พึ่งทางใจและเป็นศูนย์กลางของการประกอบกิจกรรมสำคัญๆ ของจังหวัดมาเป็นเวลายาวนาน มีส่วนช่วยรักษาระเบียบ ช่วยระบบการปกครองของจังหวัด นครราชสีมาได้ทางอ้อม

สรุปผลการวิเคราะห์

1.4 เพศหญิง ที่มีการศึกษาดำรงมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีที่ปกป้องบ้านเมืองเป็นรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่เคารพสักการะบูชาของชาวเมืองนครราชสีมา ทุกคนเลื่อมใสมาตลอด เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ทุกครั้งเมื่อประชาชนและเมืองโคราชเดือดร้อนมีปัญหามักผ่านไปได้อย่างดี

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญมากเพราะทุกคนเคารพนับถือมากราบไหว้สักการะบูชาแล้วสบายใจ เชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ ไปบนบานศาลกล่าวขอสิ่งใดก็ได้ดังปรารถนา

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ในเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า ท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีของชาวนครราชสีมาที่ทุกคนภูมิใจ ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดี และยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองด้วย นับได้ว่าเป็นที่พึ่งทางใจ ทุกคนเคารพศรัทธาท่านมาก ท่านเป็นที่เคารพสูงสุดกว่าใครในจังหวัดนครราชสีมา ท่านเป็นศูนย์รวมจิตใจและการอยู่ร่วมกันของชุมชน ท้าวสุรนารีจึงมีบทบาทสำคัญต่อบุคคลและชุมชนส่วนรวม ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมจึงมีความสำคัญในการเชื่อมโยงบุคคลและสังคมไว้ด้วยกัน

กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านนอกเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

สรุปผลการวิเคราะห์

2.1 เพศชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และมีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม เป็นที่พึงพอใจ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครราชสีมา การประกอบพิธีกรรมยังคงมีอยู่เพราะคนส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือ

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญเพราะเมื่อมากราบไหว้สักการะบูชาแล้วทุกคนรู้สึกสบายใจ เชื่อว่าท้าวสุรนารีมีความศักดิ์สิทธิ์เพราะจังหวัดทำพิธีบวงสรวงประจำปี และมีผู้คนมาสักการะ บานบานจำนวนมากทุกวัน

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความสำคัญต่อบุคคลและชุมชน เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครราชสีมา ชาวบ้านมากราบไหว้สักการะแล้วรู้สึกสบายใจ มีความทุกข์ร้อนใจหรือเกิดปัญหาก็จะมาหาท้าวสุรนารีเพื่อบอกกล่าวให้ท่านรับรู้ ทำให้คลายวิตกกังวลได้ เพราะเชื่อว่าท่านมีความศักดิ์สิทธิ์ ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เพราะชาวนครราชสีมามีความรักความศรัทธาต่อท้าวสุรนารี ทำให้มีความผูกพันรักใคร่ มีความสามัคคีร่วมกันในชุมชนในการประกอบกิจกรรมสำคัญๆ เสมอ

สรุปผลการวิเคราะห์

2.2 เพศชาย ที่มีการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวโคราช เป็นผลทางอ้อม ทำให้ทุกคนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สมัคสมานสามัคคีพร้อมเพรียงกัน ช่วยเหลือส่วนรวมของจังหวัดได้เป็นอย่างดี การประกอบพิธีกรรมคงมีอยู่ตลอดไป เพราะท่านเป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไป

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคลมีความสำคัญเพราะเป็นภูมิลานของท่านอยู่แล้ว ให้ความเคารพนับถือท่าน เมื่อมากราบไหว้แล้วสบายใจนับว่าเป็นผลทางใจที่สำคัญ เชื่อกันว่าท่านศักดิ์สิทธิ์เพราะมีผู้มาบนบาน ขอสิ่งต่างๆ จากท่านแล้วได้รับผล

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวนครราชสีมา ทำให้ทุกคนมีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพราะมีจุดมุ่งหมายในความเชื่อในสิ่งสูงสุดร่วมกันคือ ท้าวสุรนารี ทุกคนรู้สึกว่าเป็นลูกหลานของท่านไม่ว่าจะอยู่ในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาล ความสำคัญของความเชื่อมีผลทางอ้อม เพราะความเชื่อทำให้เกิดระเบียบของสังคมคือ กฎแห่งความอยู่ร่วมกัน ความเชื่อที่สร้างขึ้นมาจากความเฉลียวฉลาดของคนรุ่นก่อนเพื่อให้ทำหน้าที่กำกับพฤติกรรมของคนและเป็นกรอบปฏิบัติของสังคม นับเป็นความเชื่อที่มีคุณค่ายิ่ง ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ความเชื่อเหล่านี้ก็ยังทรงคุณค่าและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นกรอบอันดีงามของพฤติกรรมของคน

สรุปผลการวิเคราะห์

2.3 เพศหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปีและอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวมเป็นที่พึงทางใจ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครราชสีมา เป็นตัวอย่างของความดี มีพระคุณต่อบ้านเมือง มีความกล้าหาญประเพณีพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์คงมีอยู่เพราะผู้คนมีความเคารพศรัทธา
2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญมากเพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพสักการะของทุกคน มีผลมากทางด้านจิตใจเมื่อมากราบไหว้สักการะแล้วสบายใจ ความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ทำให้มีผู้มาบนบานจำนวนมาก

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นที่พึงทางใจ มีความสำคัญมากเพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพสักการะของทุกคน เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครราชสีมา เป็นตัวอย่างของความดีงาม ความเชื่อและพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อชาวนครราชสีมาเพราะจะได้ดูแบบอย่างความดี ความกล้าหาญ เป็นผู้อยู่ในศีลธรรมจรรยาของท้าวสุรนารี ความเชื่อเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่าตายาย ทำให้ผู้คนใน

สังคมมีกรอบระเบียบความประพฤติที่ดีและเกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมให้มีความร่มเย็นเป็นสุข ดังนั้นหากยังมีค่านิยมในการเชื่อฟังและยึดมั่นคำบอกเล่าของคนรุ่นก่อนความเชื่อและพิธีกรรมก็จะคงอยู่ตลอดไป ความสำคัญและประโยชน์ที่แฝงอยู่ย่อมมีคุณค่าต่อบุคคลและชุมชนได้เช่นกัน

สรุปผลการวิเคราะห์

2.4 เพศหญิง ที่มีการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม เป็นที่พึงพอใจ เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นตัวอย่างความดีความกล้าหาญ ทุกคนให้ความเคารพศรัทธา
2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนมากราบไหว้สักการบูชาแล้วสบายใจเป็นผลทางอ้อมช่วยด้านจิตใจ ความศักดิ์สิทธิ์เล่ากันว่ามาบนขออะไรท่านก็ให้ ทำให้มีผู้มาบนบานจำนวนมาก

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่นอกเขตทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นที่พึงพอใจ เมื่อเกิดปัญหาที่พากันมากราบไหว้สักการบูชา ทำให้เกิดความสบายใจ รู้สึกอบอุ่น มีความหวัง สร้างพลังใจได้ ธิดา โมสิกรัตน์ (2538, 55) กล่าวว่า ความเชื่อและพิธีกรรมมีความสำคัญเพราะเป็นที่พึงพอใจให้มนุษย์ได้เสมอในยามที่มนุษย์มีอาจจะกำหนดโชคชะตาของตัวเองได้หรือในยามที่มนุษย์ไม่มีที่พึ่ง มนุษย์ย่อมหวังพึ่งผู้มีอำนาจเหนือกว่าในรูปของอำนาจเหนือธรรมชาติ มนุษย์แต่ละคนมีวิธีการหาที่พึ่งทางใจต่างกัน เช่น เข้าหาพระ คนทรง หมอผี ฯลฯ และชาวนครราชสีมาที่มีที่พึ่งทางใจคือ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี มีผู้มากราบไหว้สักการบูชา หรือบนบาน กล่าวกันว่า หากต้องการผลสำเร็จจะบนบานด้วยเพลงโคราช เพลงโคราชอยู่คู่กับอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ดังนั้นอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีนอกจากช่วยทางด้านจิตใจแล้วยังมีความสำคัญต่อการทำมาหากินด้านเศรษฐกิจของชาวนครราชสีมาอีกด้วย ทำให้หมอเพลงมีรายได้

และยังทำให้เพลงโคราชซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านยังคงอยู่ไม่สูญหายไป เป็น การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นไว้อีกทางหนึ่ง

กลุ่มที่ 3 ชาวบ้านต่างจังหวัด

สรุปผลการวิเคราะห์

3.1 เพศชาย ที่มีอายุ ต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็น เกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีผู้ให้ความเคารพนับถือ มาก การประกอบพิธีกรรมคงมีอยู่เพราะมีความสำคัญต่อจังหวัด

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญต่อทุกคนเพราะเป็นที่พึ่งทางใจได้ ทุกคนมากราบไหว้สักการะบูชาแล้วอบอุ่นใจมีความสุขสบายใจ

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารีเป็นที่พึ่งทางใจ เพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ชาวบ้านให้ความเคารพ นับถือมาก ชาวบ้านต่างจังหวัดก็ให้ความเคารพนับถือด้วยไม่ลบล้าง เชื่อกันว่าเมื่อมา กราบไหว้สักการะแล้วร่มเป็นสิริมงคล การที่ผู้คนมากราบไหว้สักการะบูชาและ บนบานจำนวนมาก เพราะผู้คนส่วนมากเมื่อมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตไม่รู้จะ หันหน้าไปพึ่งใคร จึงมาหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้อภัย ทำให้เกิดพลังใจ มีความมั่นใจที่จะ ฝ่าฟันปัญหาต่างๆ อย่างรอบคอบขึ้น ความเชื่อและพิธีกรรมจึงมีความสำคัญและบทบาท อันสำคัญในสังคมและชีวิตประจำวันของมนุษย์มาก ทำให้มนุษย์ไม่หมดหวังในชีวิต

สรุปผลการวิเคราะห์

3.2 เพศชาย ที่มีการศึกษาดำรงมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษามัธยม ศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม ท้าวสุรนารีเป็นบุคคลตัวอย่างที่ทำความดี เสียสละ เพื่อกอบกู้บ้านเมือง จึงเป็นการดีที่มีอนุสาวรีย์ไว้เป็นที่ระลึกเตือนใจให้ทุกคน ปฏิบัติตาม นอกจากนี้เป็นที่พึงทางใจได้ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพราะผู้มาเที่ยวจะมา เคารพสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของทุกจังหวัดเพื่อความเป็นสิริมงคล

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล ทุกคนให้ความเคารพนับถือพากันมา กราบไหว้สักการะเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองพบได้ในทุกจังหวัด

ชาวบ้านเพศชายที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า อนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารีมีความสำคัญต่อชาวนครราชสีมา จากประวัติความเป็นมาว่า ท้าวสุรนารี เป็นคนกล้าหาญ เสียสละเพื่อบ้านเมือง เมื่อมีผู้เคารพรักศรัทธามากจึงยกย่องท่านเป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของบ้านเมือง ท่านจึงเป็นที่พึงทางใจของทุกคน ชาวต่างจังหวัดก็ให้ความ เคารพนับถือด้วย ความสำคัญอย่างหนึ่งคือ ทุกคนรับรู้ว่าท้าวสุรนารีเป็นบุคคลตัวอย่าง ที่ทำความดี จึงเป็นการดีที่มีอนุสาวรีย์ไว้เป็นที่ระลึกเตือนใจให้ทุกคนปฏิบัติตาม และ ความสำคัญอีกส่วนหนึ่งช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจรายได้ของจังหวัดในด้านการท่องเที่ยว เพราะท้าวสุรนารีมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ผู้ที่ผ่านมาก็ต้องแวะกราบไหว้สักการะ ในแต่ละวันมีจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอยู่ของชาว นครราชสีมาด้วย เพราะชาวนครราชสีมา นับถือท้าวสุรนารีเป็นบรรพบุรุษ ทำให้ความ สัมพันธ์ของชาวนครราชสีมา มีความรักใคร่กันดังเครือญาติ ช่วยให้สังคมชาว นครราชสีมา มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิเคราะห์

3.3 เพศหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปีและอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป็นตัวอย่าง ของผู้มีพระคุณต่อชาติบ้านเมือง เป็นวีรสตรีที่กล้าหาญ มีผู้คนให้ความเคารพนับถือ มากเพราะเป็นอนุสาวรีย์ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง

2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล มีความสำคัญมากเพราะทุกคนมีความเคารพนับถือศรัทธา พากันมากราบไหว้สักการะบูชา บนบานศาลกล่าวอยู่ตลอดเวลา ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นตัวอย่างของผู้มีพระคุณต่อบ้านเมือง ผู้คนให้ความเคารพนับถือมาก ชาวนครราชสีมารู้สึกภูมิใจที่มีวีรสตรี ชาวต่างจังหวัดก็รู้สึกเช่นเดียวกันและให้ความเคารพนับถือ เมื่อผ่านมาก็มาเคารพสักการะบูชาด้วยเพื่อเป็นสิริมงคล ความสำคัญของอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเพราะเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวนครราชสีมา ทำให้ชาวนครราชสีมา มีความสามัคคีช่วยเหลือพึ่งพากัน เช่น พิธีกรรมส่วนรวม พิธีกรรมวันสำคัญๆ จะมารวมกันช่วยเหลือกันและกัน ความเชื่อและพิธีกรรมมีความสำคัญคือ ทำให้ผู้ที่ประกอบพิธีกรรมมีความสบายใจ รู้สึกอบอุ่นไม่โดดเดี่ยวให้คุณค่าทางจิตใจ และยังมีความรู้สึกว่าเป็นพลัง ทำให้มีความหวังในการดำเนินชีวิต

สรุปผลการวิเคราะห์

3.4 เพศหญิง ที่มีการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อส่วนรวม มีความสำคัญเพราะท่านเป็นวีรสตรีประจำจังหวัด มีความกล้าหาญ เสียสละ ชาวนครราชสีมาควรภูมิใจ ทุกคนเคารพศรัทธา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมของทุกคน ชาวต่างจังหวัดก็ให้ความเคารพเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง
2. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล อนุสาวรีย์เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของจังหวัด ทุกคนมากราบไหว้สักการะบูชาเป็นประจำ ชาวต่างจังหวัดเมื่อผ่านมาก็มากราบไหว้สักการะบูชาด้วยเพื่อขอพรและเป็นมงคล คนไทยมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทุกจังหวัดให้ความเคารพเพื่อให้คุ้มครองเสมอ

ชาวบ้านเพศหญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีมีความสำคัญเพราะท้าวสุรนารีเป็นวีรสตรีประจำจังหวัด ชาวนครราชสีมา

ต่างก็ภูมิใจ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกคนเคารพศรัทธามาก ท้าวสุรนารีจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวต่างจังหวัดที่รับรู้วีรกรรมของท่าน แม้ไม่ได้เป็นลูกหลานของท่านแต่ก็มีความภูมิใจเช่นกัน เมื่อมีโอกาสดผ่านมาก็แวะมาสักการะบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลเสมอ คนไทยมักจะให้ความสำคัญต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของทุกจังหวัด ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรมย่อมมีประโยชน์และคุณค่าต่อสังคมชาวนครราชสีมา เช่น มีส่วนในการควบคุมระเบียบและศีลธรรมอันดีงามของสังคม ช่วยควบคุมความประพฤติของชาวบ้านไม่ให้ประพฤตินอกกรอบประเพณีของสังคม ส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมสงบสุข ซึ่งทุกแห่งมักจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกเหนือธรรมชาติช่วยรักษาสังคมเช่นกัน

สรุป

ความเชื่อและพิธีกรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์คือ เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นตัวกำหนดการกระทำของบุคคล จากผลการศึกษาวิจัยความเชื่อและพิธีกรรมของชาวบ้านที่มีต่ออนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีในครั้งนี้สรุปได้ว่า

ผลการศึกษาจากกลุ่มชาวบ้านในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ชาวบ้านนอกเขตเทศบาลนครราชสีมา และชาวบ้านต่างจังหวัดพบว่า เพศ อายุ และการศึกษา ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อแตกต่างกัน ทุกกลุ่มเห็นว่าการนำอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมามีความเหมาะสม เพราะเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ต่อมายกย่องให้เป็นเทพศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองก็มาจากความศรัทธาของผู้คนจำนวนมากนั่นเอง และชาวนครราชสีมาที่เชื่อว่ามีวิญญาณสถิตอยู่อีกด้วย เพราะผู้คนส่วนมากรับรู้ว่ามีอัฐิอยู่ มีการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงทุกปี ทำให้มีผู้มาสักการะบนบาน นอกจากนี้การที่ชาวนครราชสีมามีความนับถือท้าวสุรนารีมากแล้วยังสื่อให้รู้สึกถึงความใกล้ชิดกับท้าวสุรนารีโดยการเรียกท้าวสุรนารีว่า “ย่าโม” ความเชื่อดังกล่าวจึงทำให้มีการนำตราสัญลักษณ์รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีและชื่อท้าวสุรนารีมาใช้ในรูปแบบหลากหลายในวิถีชีวิตของจังหวัดนครราชสีมา

การประกอบพิธีกรรมจากผลการศึกษาชาวบ้านทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า เพศ อายุ และการศึกษา ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ พิธีเฉลิมฉลองชาวบ้านในเขตเทศบาลมาร่วมงานมากที่สุดเพราะอยู่ไม่ไกล ไปมาได้สะดวก ชาวบ้านนอกเขตเทศบาลมาร่วมงานปานกลางเพราะมีทั้งผู้อยู่ไม่ไกลมากพอมีโอกาสมาได้บ้าง ส่วนกลุ่มที่อยู่นอกเขตไกลออกไปมากก็อาจไม่สะดวก สำหรับชาวบ้านต่างจังหวัด ไม่มีโอกาสร่วมงานเพราะอยู่ต่างจังหวัด การเดินทางไม่สะดวก ส่วนพิธีบวงสรวงชาวบ้านในเขตเทศบาลมาร่วมงานเล็กน้อย ชาวบ้านนอกเขตเทศบาลและชาวบ้านต่างจังหวัดไม่มีโอกาสร่วมงานเพราะการจัดพิธีนี้เป็นช่วงเช้ามากไม่สะดวก แต่ก็เห็นว่า เป็นพิธีที่สำคัญมาก จากการเก็บข้อมูลพบว่า การที่ชาวบ้านในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลที่อยู่ไม่ไกลนักร่วมพิธีนี้น้อย เพราะชาวบ้านมองว่าเป็นเรื่องของทางราชการมากกว่า ทำให้ไม่ทราบขั้นตอนและพิธีการมากนัก สำหรับการประกอบพิธีกรรมส่วนบุคคล การกราบไหว้สักการะ การบนบานและแก้บนนั้น แต่ละกลุ่มมาประกอบพิธีตามวัตถุประสงค์ โอกาส และวิธีการแตกต่างกัน พบว่าชาวบ้านในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมาประกอบพิธีกรรมบ่อยครั้ง ส่วนชาวบ้านต่างจังหวัดผ่านมาก็เพียงมีโอกาสมากราบไหว้สักการะ การบนบาน ก็ไม่ได้มาทำเพราะไม่สะดวกและที่จังหวัดของตนก็มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถืออยู่แล้ว

ผลการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของชาวบ้านในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาลและชาวบ้านต่างจังหวัดพบว่า เพศ อายุ และการศึกษา ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ในพิธีกรรม แตกต่างกัน คือ เครื่องบูชา ชาวบ้านทั้ง 3 กลุ่ม ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย และปัดทอง เพราะเห็นว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวไทยพุทธและมีร้านจำหน่ายอยู่แล้ว เครื่องบวงสรวง ให้ความคิดเห็นเหมือนกันว่าเป็นการจัดอาหารและสิ่งของถวายให้ท้าวสุรนารี สำหรับสัญลักษณ์เกี่ยวกับดนตรีและศิลปะการแสดง มีความเห็นว่าเพื่อความสนุกสนานบันเทิง ส่วนสัญลักษณ์ของขบวนแห่ มีความเห็นว่า มีประโยชน์ในการสร้างความสามัคคี และความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้มีพิธีอ่านโองการ ทั้ง 3 กลุ่มก็เห็นว่าเป็นพิธีโบราณมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี

ความสำคัญของความเชื่อและพิธีกรรม ผลการศึกษาจากกลุ่มชาวบ้านในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และชาวบ้านต่างจังหวัดพบว่า เพศ อายุ และการศึกษา ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญที่แตกต่างกัน คือ ชาวบ้านทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่า ความสำคัญของความเชื่อที่ได้มาประกอบพิธีกรรมที่อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีจะได้รับความสุขทางใจ มีความสบายใจ เป็นที่พึ่งในการแก้ปัญหาสำคัญของชีวิต ช่วยสนับสนุนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีส่วนในการควบคุมสังคมชาวนครราชสีมาได้ด้วย